TRIBINA: PRAVOSUĐE NAKON REFORME

BiH 4 KM; Hrvatska 19 KN; Makedonija 150 DEN; Crna Gora 2.00 EUR; Slovenija 2.80 EUR; Austria, Greece 3.00 EUR; Germany 3.50 EUR; Switzerland 6.00 CHF

cena 200 DIN

01164

9 770353 802002

VREME

broj 1246

20. novembar 2014.

KO JE PUCAO U MILANA BEKA

STRAH OD DEVEDESETIH

Ca
JAČAVA KOSTI I ZUBE
K
POBOLJŠAVA RAD MIŠIĆA I SRCA
KO JE KRALJ MINERALA?
Mg
ČUVA NERVNI SISTEM I SRCE
Na
SPREČAVA DEHIDRACIJU
SiO2
GRADI VEZIVNO TKIVO I KOSTI

VREME

BROJ 1246
20. novembar 2014.

izdavač
NP "VREME" d.o.o.
Trg Republike 5, Beograd

direktor
Stevan Ristić

pomoćnik direktora
Vojislav Milošević

finansijski direktor
Daniela Vesić

glavni urednik
Dragoljub Žarković

odgovorni urednik
Filip Švarm

pomoćnici glavnog urednika
Jovana Gligorijević, Momir Turudić

sekretarijat
Ana Aleksić, Mirjana Kalezić

redakcija
Aleksandar Anđić (foto), Muharem Bazdulj, Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević, Sonja Ćirić, Zora Drčelić, Slobodan Georgijev, Nebojša Grujičić (kultura), Andrej Ivanji (svet), Jelena Jorgačević, Tatjana Jovanović, Jasmina Lazić, Zoran Majdin, Radmilo Marković, Saša Marković, Ivana Milanović Hrašovec, Milovan Milenković, Milan Milošević, Tamara Nikčević, Teofil Pančić, Saša Rakezić, Mirko Rudić, Tamara Skrozza, Zoran Stanojević, Tatjana Tagirov, Dragan Todorović, Tanja Topić, Biljana Vasić, Miloš Vasić, Marija Vidić, Ljubomir Živkov

dokumentacija
Dragoslav Grujić (arhiva)
Jelena Mrđa (foto)

tehnička redakcija
Ivan Hrašovec (ur.), Tanja Stanković, Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić;
lektori: Katarina Pantić, Živana Rašković, Ivana Smolović;
korektori: Nikola Dragomirović, Marko Tasić, Stanica Milošević

internet izdanje
www.vreme.com
Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata
Nikola Ćulafić, Milan Radović

računovodstvo
Slavica Spasojević

marketing
Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: redakcija@vreme.com
telefon redakcije: 011/3234-774
telefaks: 011/3238-662

štampa
Rotografika, Subotica

ISSN 0353-8028
COBISS.SR-ID 16907266

SAVET ZA ŠTAMPU
Brzo, besplatno, pravično.

04 Pokušaj ubistva Milana Beka:
Strah od devedesetih

06 Kriminal: Amateri i profesionalci

08 Lik i delo: Milan Beko

10 Mehanizam Perčević: Lezi dole i daj pare!

12 Kultura sećanja: Vojislav Šešelj
Radikal broj jedan ponovo među Srbima

14 Slučajevi:
Napad na profesora Iliju Vujačića

18 Reagovanje: Srđa i Vreme

20 Odgovor Viktoru Ivančiću:
Poetska pravda

23 Nuspojave: Nekropolitički rituali

24 Reagovanje: Zašto mediji ćute o Živkoviću?

26 Tribina "Pravosuđe nakon reforme":
Klizanje prema diktaturi

30 Poseta patrijarha Kirila:
O gostu i domaćinima

32 Tabloidi i "neprijatelji":
Feljton koji nema kraj

36 Lisica i ždral: Rusi i ja

KULTURA

38 Intervju: Srdan Golubović

40 Intervju: Vladimir Perišić

43 In memoriam: Jovan Ćirilov (1931-2014)

45 Lagunine knjige

49 TV Manijak: Medijska sačekuša

SVET

50 EU–Rusija: Srpski front

53 Trijumf republikanaca u SAD:
O Slonu i Magarcu

56 Politička klima (4/4):
Jesen klimatskih promena

59 Navigator: Družba i služba

60 Strip: Balkanoskandinavci

62 Vreme uživanja: Riba

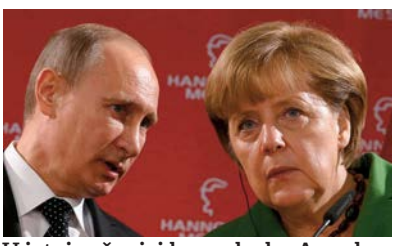
Prije nego sam pročitao tekst Viktora Ivančića „Srđa i Vreme", pomišljao sam na onu Krležinu frazu po kojoj je, kad je bio mlađi, želio bolje saveznike, dok je, kako su godine prolazile, sve više čeznuo za boljim – protivnicima

PIŠE: MUHAREM BAZDULJ

"Autorski film je pre svega lični poetski stav. Ima reditelja koji pokušavaju da udovolje ukusu festivalskih selektora, služeći se klišeima, uticajem trendova ili potrebom da budu politički korektni. Toga ima u svim umetnostima. I većina tih pokušaja je neuspela. Umetnost traži posebnost, autentičnost, iskrenost i stav. Takvi pokušaji reprodukcija to nemaju. Ali nemojte da brinete, takvih filmova nema na Festivalu autorskog filma"

PIŠE: MARKO DINIĆ

U istoj rečenici kancelarka Angela Merkel je spomenula Ukrajinu, Gruziju, Moldaviju i Srbiju. To su, kaže, zemlje u kojima Kremlj želi da proširi svoj uticaj

PIŠE: NEMANJA RUJEVIĆ

Na naslovnoj strani: Milan Beko
Foto: A. Anđić

STRAH OD DE

Odavno nismo imali ovako klasičnu zasedu sa pokušajem ubistva; još od pre Sablje. Ministar unutrašnjih poslova, dr Nebojša Stefanović, nazvao je počinioce "amaterima", ali ih još nije uhvatio. Cela ta skoro pa tragična priča nemilo podseća na neka vremena za koja smo mislili da su minula

Događaj se odigrao na način koji bismo mogli nazvati klasičnim: Milana Beka dovezao je prošlog petka, oko 17:15, njegov vozač u Ulicu Andre Nikolića, ispred broja 23a, gde stanuje. Beko je otvorio desna prednja vrata i izašao iz vozila. Tog trenutka prišao mu je nepoznati muškarac i u njega iz neposredne blizine (ministar, dr Stefanović, kaže "oko metar") ispalio četiri metka iz pištolja; dva su ga pogodila u stomak i grudi; dva su promašila; izgleda da je jedan hitac razbio prednje desno staklo. Bekov vozač tada je reagovao pribrano i profesionalno: ubacio je u rikverc i krenuo autom unazad, očito zbunivši napadače koji su pobegli. Odmah je Milana Beka, koji je već obilno krvario, ubacio u vozilo i odjurio ravno u Urgentni centar. Zvati hitnu pomoć bilo bi u toj situaciji besmisleno i čovek je ispravno procenio da takve povrede ne trpe čekanje.

Po dolasku u Urgentni centar Milan Beko bio je smesta zbrinut i operisan; na licu mesta pojavio se i ministar zdravlja, dr Zlatibor Lončar, koji je bio i u operacionoj sali (čovek je hirurg). Iz nekog razloga ispred Urgentnog centra uskoro se pojavila grupa zabrinutih ljudi u skupim automobilima, kao da će od toga Milanu Beku biti bolje. Na televiziji su primećeni Kole Kostić, Toplica Spasojević, Čedomir Jovanović, Milorad Vučelić i još neka lica koja nije bilo lako identifikovati (bio je kratak kadar). Možda su došli da ponude krv za ranjenika, ne grešimo dušu.

Operacije je – kako čujemo – uspela; Milan Beko je stabilno, komunicira i oporavlja se, Bogu hvala. Uviđaj na licu mesta trajao je celu noć i – kako se čuje – nađeni su određeni "materijalni i biološki tragovi". Iz iskaza svedoka (za koje se ne zna koliko ih je) proizašlo bi da su bila dva napadača; da je jedan bio "upadljivo lep, crn, oko 1,75 cm visok"; da su imali kapuljače, ali ne i maske. Ulica Andre Nikolića na Senjaku uzana je i načičkana video-kamerama raznih ambasada i diplomatskih rezidencija. Naravno da je policija smesta počela da pregleda te snimke; prvi rezultat je izjava ministra da počinioci nisu imali maske, nego samo kapuljače; da je jednom od njih kapuljača čak i spala (to je valjda taj garavi lepotan), iz čega je ministar izveo zaključak da je reč o "amaterima". Dopunski dokaz da je o "amaterima" reč bila bi – po ministru – okolnost da su na licu mesta pronađene četiri pištoljske čaure i jedan projektil.

ČAURE I NAPRAVE

Ministar očito nije konsultovao balističke i taktičke veštake iz MUP-a, a ima ih izvanredno sposobnih. Oni bi mu, pre svega, skrenuli pažnju na okolnost da se latentno vatreno oružje identifikuje »

VEDESETIH

ZA SADA NEPOZNAT MOTIV ZA POKUŠAJ UBISTVA: Milan Beko

foto: FoNet

foto: A. Anđić

Kriminal

Amateri i profesionalci

Šta se može zaključiti iz modaliteta dosadašnjih naručenih likvidacija i postupaka njihovih izvršilaca

Postalo je opće mjesto: retoriku Vojislava Šešelja po povratku iz Haga, napad na profesora Iliju Vujačića i, prije svega, sačekušu za Milana Beka, mnogi vide kao oživljavanje duha devedesetih. Tada, kao i sada, na vlasti su ljudi iz istih partija – naprednjaci, odnosno, bivši radikali i socijalisti – pa je Vlada posebno osjetljiva na ovo poređenje. Kontrola štete zapala je Nebojši Stefanoviću. Ministar unutrašnjih poslova, po svemu sudeći, ima realno pokriće za tvrdnju da je policija na tragu izvršilaca ovog zločina i da se uskoro očekuje njihovo hapšenje; u suprotnom, ne gine još jedna afera i dodatne paralele sa devedesetim kada se nakon zvučnih policijskih obećanja nije događalo baš ništa. U dodatnom naporu da poveća otklon od tog "zlatnog vremena" za mafijaške klanove, Stefanović je naglasio i da osoba koja je pucala na Beka nije profesionalni ubojica: ne bi sa metar udaljenosti promašila dva od četiri hica; nije imala masku na licu; ostavila je čaure, otisak obuće, opuške...

Da li je zaista tako? Koliko pobrojano govori o profesionalizmu i amaterstvu van filmskog platna – u realnom okruženju i vremenu? Drugim riječima: što se može zaključiti iz modaliteta dosadašnjih naručenih likvidacija i postupaka njihovih izvršilaca?

SLUČAJ PRVI: Milorad Ulemek Legija i Sretko Kalinić, obojica višestruko osuđeni na po četrdeset godina zatvora za čitav niz najtežih krivičnih djela, svakako mogu preferirati na status profesionalaca. Prvi iza sebe ima obuku u Legiji stranaca, ratno iskustvo u Srpskoj dobrovoljačkoj gardi Željka Ražnatovića Arkana, mogućnost da se stalno usavršava u ubilačkim vještinama u Jedinici za specijalne operacije MUP-a Srbije na čijem se čelu nalazio; drugi se borio u srpskim paravojnim formacijama i, kasnije, postao glavni likvidator u sačekušama Zemunskog klana Dušana Spasojevića. Niti jednom od njih, a pogotovo udruženima, ne bi smjela da se dogodi ni najmanja greška – naročito kada su krenuli da ubiju čovjeka čije ih svjedočenje, ukoliko se nagodi sa policijom, može koštati slobode ili čak i života.

Dan je 2. august 2002; mjesto – asfaltna baza "Komgrap–Dinara", Zemun Polje; meta – vlasnik firme Ljubiša Buha Čume. Maskirni, Legija i Kalinić zauzeli su busiji u kukuruzu sa prigušivačima na kalašnjikovima. Kada im se Čume pojavio na nišanu, potegli su obarače i – promašili. Potom su im se puške zaglavile: podzvučna municija sa smanjenim punjenjem nije imala dovoljno snage da repetira zatvarač. Kalinić je onda vadio čauru po čauru prstima i, pucajući, ubio je Čumetovog tjelohranitelja Ivicu Nikolića. Legija se nije snašao i oružje mu ostaje zaglavljeno. U međuvremenu, Čume je pobjegao kroz jarak, a Legija i Kalinić na suprotnu stranu divljim trkom kroz kukuruze. Iza sebe su ostavili neispaljene metke, čaure, otiske stopala, vlakna odjeće... Izvještavajući o ovom slučaju, mediji su zaključivali – uključujući i "Vreme" – da su izvršioci očigledno amateri sa slabom ili nikakvom obukom.

SLUČAJ DRUGI: Do Petog oktobra Legija i Zemunski klan imali su zaštitu Državne bezbjednosti MUP-a Srbije; po nalogu njenog vrha, između ostalog, oteli su i ubili bivšeg predsjednika Predsjedništva Srbije Ivana Stamolića, te izveli dva atentata na Vuka Draškovića.

Lider Srpskog pokreta obnove pukim je čudom preživio inscenirani sudar sa kamionom punim pijeska 3. oktobra 1999. Tada je u automobilu sa Draškovićem poginuo Veselin Bošković, a Zvonko Osmajlić, Vučko Rakočević i Dragan Vušurević u pratećim kolima. Mada su počinioci imali potpunu zaštitu tadašnjeg režima, SPO je vrlo brzo otkrio brojne dokaze koji su ih povezivali sa zločinom: od "kamiona ubice" registriranog u Državnoj bezbjednosti, preko uloge Javne bezbjednosti u prikrivanju atentata do Legijnog prisustva na kritičnom mjestu u kritično vrijeme... Tako je ne samo propao pokušaj da se ova naručena likvidacija maskira kao saobraćajna nesreća, već su i izvršioci iz tada elitne specijalne jedinice skrenuli pažnju javnosti na sebe. Ali, uprkos svemu, nisu odustali od namjere da ubiju Vuka Draškovića.

Vrijeme – 15. jun 2000; mjesto – Budva; meta – opet Drašković. Uz punu logistiku Državne bezbjednosti i Zemunskog klana, Legijina ekipa iz Jedinice – Leonid

pre svega po ispaljenim i pronađenim projektilima (u ovom slučaju izvađenim iz tela oštećenog i iz vozila), ali – od sekundarnog značaja – i po čaurama. Naime, vatreno oružje sa olučenom cevi ima svoj, da kažemo, "otisak prsta", kao i pojedinac: reč je o tragovima žljebova i polja olučene cevi na ispaljenom projektilu. Ti su tragovi karakteristični i neponovljivi od oružja do oružja i priznaju se kao dokaz na sudu, kao i otisci prstiju (papilarnih linija u stručnom žargonu). Čaure izbačene iz automatskog ili poluautomatskog oružja takođe imaju svoje tragove koji ih dovode u vezu sa oružjem iz kojega su ispaljene:

foto: Tomislav Pavlek

foto: A. Anđić

foto: Reuters

SVI SU ONI PROFESIONALCI: Milorad Ulemek Legija, Sretko Kalinić, Zvezdan Jovanović i Dobroslav Gavrić

Milivojević, Nenad Ilić i Branko Berček – ponovo je u akciji. Neopaženi uspjevaju da se prikradu do terase Draškovićeve kuće: domaćin na trosjedu jede iz činije grickalice i gleda utakmicu na televiziji. Berček kroz šaloperku nišani i puca... Kada je metak okrznuo Draškovića po lijevom uhu, on je skočio i, dok je trajala paljba, zaklonio se iz stuba odakle je dozivao u pomoć. U jednom trenutku je izvirio: ovaj put okrznut je po desnoj sljepoočnici. Berček je ukupno ispalio osam metaka prije nego što je sa svojim pomagačima pobjegao u panici. Bez podrške raznih struktura tadašnjeg režima u Srbiji, teško da bi se ova ekipa, uključujući i Spasojevića i Milu Lukovića Kuma, izvukla iz Crne Gore. A sve su bili samo ne amateri ako se sudi po osposobljenosti i raspoloživim resursima...

SLUČAJ TREĆI: Dobroslav Gavrić pripadao je Drugoj četi Prvog bataljona policijske brigade SUP-a Beograd. Dakle, čovjek dobro upoznat i sa akcijom "Vihor" (blokiranje grada poslije teških krivičnih djela) i sa raznim metodama istraga. Ukratko: znao je iznutra kako policija radi, na šta sve mora paziti, poznavao je ljude u službi... Ima li boljih kvalifikacija za jednog profesionalca?

Vrijeme – 15. januar 2000; mjesto – hotel "Interkontinental", Beograd meta – Željko Ražnatović Arkan.

Dok je najpoznatiji srpski paravojni komandant i najmoćniji mafijaški šef na Balkanu sa Milenkom Mandićem Mandom i Draganom Garićem popunjavao tikete iz kladionice, Gavrić je ušao u hotelski hol pun gostiju i sjeo u drugi separe nedaleko od njih. Oko 17.10 je ustao, izvadio pištolj ispod kaputa i pucao: sa tri metka pogađa Arkana u potiljak; sa tri metka u glavu i jedan u leđa Mandića; sa dva metka Garića u leđa... Dužina paljbe – sedam sekundi.

Na samom izlazu iz hotela, Arkanov tjelohranitelj Zvonko Mateović ranio je Gavrića; saučesnici su ga uspjeli izvući, ali je kasnije uhapšen u lozničkoj bolnici. Važnije od činjenice da su iza njega nakon ranjavanja ostali sako i tragovi krvi bilo je to da je pucao pred brojnim svjedocima koji su mu vidjeli lice, te da ga je kao redovnog gosta poznavalo i hotelsko osoblje... Jasno – Gavrić je imao plan da odmah napusti zemlju, ali u isto vrijeme kao da se i potpisao na trostruko ubojstvo u "Interkontinentalu".

PRILOG ZA FOTO-ROBOTA: Ne postoji savršeni zločin. Neposrednih izvršilaca naručenih likvidacija ima manje ili više vještih, sposobnih i trapavih. Svi oni regrutiraju se iz kriminalnog miljea; svi su sociopate kojima vještina u baratanju oružjem služi da naglase spremnost i odlučnost da nekoga liše života; svi – i to je neizbježno – ostavljaju brojne kriminalističke tragove. Nakon atentata na premijera Zorana Đinđića tako je iza Zvezdana Jovanovića i njegovih pomagača, veterana tolikih sačekuša, ostao i DNK na opušcima i ćebe sa prozora i štošta još...

Stvar je zato u nečem drugom. Devedesetih, odnosno do policijske akcije "Sablja" 2003, plaćene ubojice su se izvlačile jer su naprosto kriminalni klanovi bili duboko inkorporirani u policiju, Državnu bezbjednost, upravne i političke strukture. Legija, Jovanović, Berček, Gavrić i drugi to najbolje dokazuju. Ukoliko to nije slučaj – a valja se nadati da je Srbija zauvijek s tim raščistila – neposredni izvršioci će pasti prije ili poslije. Sasvim drugačije izgleda sa nalogodavcima: ili ovi što su ubijali za njihov račun i ne znaju tko su ili ćute da ne bi doveli u opasnost svoj i živote članova svojih porodica. Nije zato čudo što se o mnogim likvidacijama zna sve, osim tko ih je naručio...

Izvjesno je samo jedno: dok postoji organizirani kriminal, postojaće i ljudi spremni da ubijaju za novac ili neku drugu vrstu koristi. Aljkavost ili pedanterija jednostavno nisu od značaja – svi su oni profesionalci.

FILIP ŠVARM

trag udarne igle, izvlakača, izbacača, glave (dna) čaure i – često – trag ležišta metka, pogotovo ako nije čišćeno. Kad je o poluautomatskom pištolju reč, kao što je ovde očito slučaj, iz razloga funkcionalnog i dizajna oružja, tragovi na čaurama teže da budu slični, mada nikada identični.

Zašto je to važno? Zato što se projektil izvađen iz oštećenog lica može bez greške dovesti u vezu sa oružjem iz kojega je ispaljen. Nema načina da se projektil i njegova prvobitna čaura dovedu u vezu, sve i da je o istom oružju reč. Ako se nekome ovo čini kao cepidlačenje, neka sačeka advokatske intervencije kada i ako počinioci budu optuženi. Oni mogu da kažu ovako: jeste moj klijent pucao, ali »

Lik i delo: Milan Beko, biznismen

Osnovni podaci: Oskudni. Rođen 1961. u Herceg Novom. Posle srednje škole, upisao je Saobraćajni fakultet u Beogradu, smer Vazdušni saobraćaj. Diplomirao 1997. radom "Uticaj profila i režima leta na operativne troškove aviona za regionalni saobraćaj". Nikada nije radio u struci. Preživeo atentat 14. novembra 2014.

Karijera: Počeo u "Spektra grup Beograd", privatnoj promotivnoj firmi gde je ubrzo postao direktor marketinga. "Tu sam naučio da slušam, a ko nauči da sluša, ume i da naređuje", priznao je.

"Spektra" je pod njegovim vođstvom vodila izbornu kampanju DS-a. Zlobnici su tvrdili da je to stvar poštovanja kumstva, naime, Milan Beko i Zoran Đinđić su kumovi, krstio je Đinđićevog sina Luku.

Kad je "Spektra" upala u finansijske teškoće, otkupio je firmu. Širi posao pa je otpočeo saradnju sa strancima, osnovao je trgovačku firmu "Dibek", i pod pokroviteljstvom Slobodana Radulovića, tadašnjeg direktora "C marketa", postaje firma od nacionalnog značaja kao najveći uvoznik roba širokog asortimana kućne hemije, kozmetike i žvaka. Nakon toga je, kako ističe, iz patriotskih razloga ušao u politički život, preciznije u Vladu Srbije, i postao ministar u kabinetu Mirka Marjanovića.

foto: A. Anđić

Ministar: Kao nestranačka ličnost, 1994. godine postao je ministar za ekonomsku i vlasničku transformaciju. Bio je uključen u mnoge važne poslove: koordinaciju gasa i nafte, Fond za razvoj, prodaju 49 odsto vlasništva "Telekoma". Autor je Zakona o privatizaciji koji je važio do 2001.

Iz vlade Mirka Marjanovića je 13. avgusta 1999. prebačen u saveznu vladu Momira Bulatovića, na funkciju ministra za privredu. Zbog bliskosti sa Miloševićevim režimom 1999. godine dospeo je i na listu građana SRJ kojima je zabranjen ulazak u EU.

Biznismen: Učestvovao u privatizaciji spoljnotrgovinske firme "Rapid", prodaji srpske telefonije grčkom OTE-u i italijanskom STET-u (1998), privatizaciji srpskih mlekara (2003–2005), kupovini akcija aranđelovačkog "Knjaza Miloša" (2005), privatizaciji beogradskih "Večernjih novosti" (2006), preuzimanju "C marketa" (2005–2006), kupovini akcija "Luke Beograd" (2005). Prema sopstvenom priznanju, vlasnik je ili suvlasnik u više od 60 firmi u Srbiji.

Stranački angažman: Posle 5. oktobra vraća skupštinski mandat poslanika u Veću građana savezne skupštine koji je zadobio kao prvi na listi JUL-a u izbornoj jedinici u Kragujevcu. Otišao je iz Srbije 2001. i vratio se godinu dana kasnije.

Miloševićev čovek: "Da sam na vašem mestu, pozvao bih Milana Beka i Borku Vučić i našao im neki posao. Oni su jako korisni i mogli bi da vam pomognu." Tako je, sudeći prema knjizi "Moj sukob sa prošlošću" Čedomira Jovanovića, Slobodan Milošević savetovao političke protivnike iz DOS-a.

Zaštitar: Kao predsednik Upravnog odbora "Zastave", predložio je formiranje "živih štitova", pozvao radnike "Zastave" da svojim telima štite fabriku koju je bombardovao NATO 1999.

Ekstraprofiter: Dos-ova Komisija za istraživanje zloupotreba u privredi nije uspela da mu naplati porez na ekstraprofit od 1,1 milion nemačkih maraka i da sudski ospori njegovo učešće u vlasništvu nad "Rapidom" (jer, navodno, privatizaciju nije platio).

Grad na vodi: Kupovinom "Luke Beograd", Beko je sve učinio da postane vlasnik "Grada na vodi", gde je planirao da na milion kvadratnih metara izgradi poslovno-stambeni prostor. Beko kaže da je njegov plan Vučić preuzeo pod imenom "Beograd na vodi". "To rešenje predstavlja uspešnu fotokopiju projekta koji je napravio arhitekta Danijel Libeskind i ni po ekonomskim ni po bilo kojim drugim argumentima se ne razlikuje od našeg rešenja "Grad na vodi."

Prijatelj Tomislava Nikolića: Prijateljstvo je javno potvrdio podrškom Nikolićevom štrajku "glađu i žeđu", posetivši ga u bolnici tokom oporavka. Kad su Tomislava Nikolića pitali hoće li Beko imati povlašćen tretman ako SNS dođe na vlast, Nikolić je bez razmišljanja odgovorio: "I do sada je imao povlašćen tretman."

Prijateljstva: "Ništa dobro nisam dobio iz svojih prijateljstava. Sa Slobodanom Miloševićem sam ostao prijatelj do kraja, ali sam izgubio privatnu firmu zbog državnog angažmana. Kod Đinđića, kuma, napustio sam Srbiju zbog netrpeljivog pritiska prema meni i mojoj deci u školi. Kažu da sam kod Vojislava Koštunice najviše profitirao, a nisam prošao loše, ali jedina noćna sednica Vlade Srbije je bila zbog mene kada su Miroljub Labus i Predrag Bubalo na silu boga hteli da lošija ponuda prođe u 'Knjazu Milošu'. Ni Boris Tadić mi nije bio naklonjen, već skoro i neprijatelj."

Optužbe i afere: Na Bekov račun optužbe su upućivali nekadašnji partneri – Slobodan Radulović, Stanko Cane Subotić... U krivičnoj prijavi koju je podneo Savet za borbu protiv korupcije navedeno je da je bivši ministar za privredu i privatizaciju Predrag Bubalo prećutao pravu vrednost akcija "Luke Beograd". U oktobru 2013. SPS je u blogu "Nekoliko teza o Milanu Beku" ocenio da je Milan Beko "oličenje nesreće" koja je snašla Srbiju i optužili tajkuna da je bio blizak svim političarima na vlasti, da se tako obogatio i da se ulizuje Vučiću da bi ga ovaj zaštitio od istraga.

Železničar: Milan Beko je prema pisanju medija prihvatio ponudu premijera Aleksandra Vučića da preuzme upravljanje "Železnicama". "Ne znam da li ću biti izabran, ali nisam mogao da odbijem ponudu premijera Vučića." Vlada je raspisala konkurs i do sada Beka nije imenovala za generalnog direktora "Železnica".

Poslovna deviza: "Kapital diktira pravila igre."

DRAGOSLAV GRUJIĆ

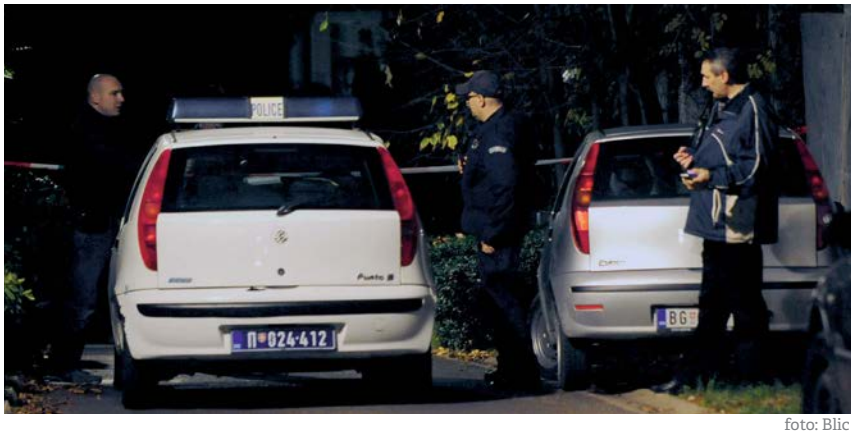

foto: Blic

POLICIJA U AKCIJI: Uviđaj ispred Bekove kuće i minstar Nebojša Stefanović

je promašio; projektile nađene u oštećenome ispalio je njegov partner, uzevši mu oružje iz ruke; i slične ujdurme kakve smo već viđali na sudu, počev od "trećeg metka". Krivičnopravno gledano, naime, nije nimalo svejedno od čije ruke je nastupila zabranjena posledica u vidu smrtnog ishoda ili teških povreda.

Zatim: ministar, dr Stefanović, kaže da se iz okolnosti da su četiri čaure nađene na licu mesta dade izvesti zaključak da je reč o "amaterima". Neko je ministru kanda rekao da ima načina da se čaure iz poluautomatskog pištolja zadrže u "plastičnoj napravi", što, kao, rade "profesionalci". Ovde je reč o urbanoj legendi: kao, staviš ruku s pištoljem u veliku plastičnu kesu i pucaš, pa čaure ostanu unutra. Ako neko tako nešto pokuša, izlaže se velikoj opasnosti: da pištolj ne izbaci čauru, jer plastična vreća smeta, pa se zašteka, tj. poremeti se normalno hranjenje municijom iz magazina, jer čaura viri iz otvora za izbacivanje. Za popravku takvog slučaja potrebne su dve ruke i desetak sekundi, što obično bude kobno po strelca. Ako nekoga zanima: poslednji put kada je neko smislio uređaj za hvatanje čaura iz poluautomatskog pištolja bio je 1917, kada su američki avijatičari na evropskom ratištu, tada naoružani samo pištoljem M 1911 (*Colt* .45) dobili taj neki smešni žičani kavez da hvata izbačene čaure, da ne bi cepale platno krhkih avionskih krila (izgleda da je to tada bio problem; više nije). Ovde ima mesta elementarnoj logici i naučnom metodu: naime, profesionalcu je sasvim svejedno hoće na licu mesta ostaviti ispaljene čaure i projektile (naravno, jer su u oštećenome); on jedno oružje koristi samo jednom i onda ga baca u Dunav ili Savu, pa policija neka traži. Ako – iz nekog perverznog razloga – neće da ostavi čaure, koristiće revolver, pogotovo ako ima i rasprskavajuću municiju (ili patrone sa sačmom, kao neumrli Arkan) koja se deformiše do neprepoznatljivosti (što je retkost).

KLJUČNO PITANJE

Gde je, dakle, taj "amaterizam" o kome govori ministar? Naravno da ga ima: kao prvo, amaterizam se vidi iz same okolnosti da je Milan Beko živ, uprkos dva pogotka od četiri ispaljena hica iz neposredne blizine (iz koje blizine, to ćemo videti na suđenju kada i ako ga bude; bar to nije problem za kriminalističku tehniku). Kao drugo, amaterizam se vidi i iz okolnosti da su počinioci krenuli da beže čim ih je vozač zbunio, umesto da završe i posao i vozača, kad je već takva stvar. Garavi lepotan i njegov ortak očito nisu neki profesionalci; danas se za par hiljada evra može svašta dobiti. Drugo je pitanje, međutim, važnije: jesu li oni imali – a mora biti da jesu – osiguran odlazak iz zemlje, pa onda nisu marili ni za video-kamere, ni za kapuljače?

Policija će, u to ne sumnjamo, proveravati snimke svih video-kamera iz celog kvarta; očekujemo da će proveravati snimke iz najmanje dve nedelje pre zločina. Naime, Milan Beko jeste imao svoj manje-više redovan red vožnje, to jest vremenski raspored kretanja (što je mogla da bude i umalo nije bila fatalna greška). Počinioci su morali da ga uhode i hvataju njegove vremenske rasporede: kad odlazi, kad se vraća, koje su varijacije od dana do dana. Iz policije kažu da su našli gomilu pikavaca u blizini; dobro, DNK analiza ukazaće na to ko je čekao i gde. Analiza snimaka video-kamera, dovoljno podrobna i dovoljno unazad, mogla bi pokazati ista lica, automobile koji ne spadaju u okruženje, vremenske podudarnosti itd. Analiza GSM telefonskih veza iz kritičnog područja takođe bi mogla biti od pomoći – ako su se prevarili da nose mobilne telefone sa sobom. Ako jesu – e, onda su zaista amateri.

Sve je to lepo i fino – dok počinioce policija ne pohvata, ako i kada ih pohvata. Ključno pitanje ostaje do ishoda krivičnog postupka, a to je pitanje: ko je garavog lepotana i njegovog ortaka platio da ubiju Milana Beka? Odgovor na to pitanje, plašimo se, čekaćemo još jedno duže vreme, znajući našu policiju i pravosuđe. Sigurno nisu došli da ga ubiju iz privatnih razloga. Neki poznavaoci tematike kažu da je tu – najverovatnije – reč o nekim velikim parama. Ali, to bi mogao da nasluti i organe u tom pravcu uputi (ako hoće) samo Milan Beko. Nadamo se da hoće. ¶

MILOŠ VASIĆ

Lezi dole i daj pare!

Svaka nova vlast je prvo menjala guvernera centralne banke, pa tek posle toga generale policije ili vojske, jer cilj svake nove vlasti prvenstveno je bio da se novčani tokovi stave pod stranačku pasku

Povodom kolapsa Srpske (vojne) banke, medijski je snažno aktiviran slučaj bankrotstva Univerzal banke, pa je uhapšen njen višestruki klijent Goran Perčević, nekadašnji potpredsednik Socijalističke partije Srbije, a potom vlasnik bivšeg "udbaškog" spoljnotrgovinskog preduzeća Inex, sada pod nazivom Interkomerc, kao frontalnom firmom niza drugih "familijarnih preduzeća", zato što je ojadio spomenute banke kreditima koje ne može da vrati, a ojadio je i ranije upokojene banke u državnom suvlasništvu ili vlasništvu – Agro banku, Razvojnu banku Vojvodine i Privrednu banku Beograd, sve, navodno, u saradnji sa Miroslavom Bogićevićem, vlasnikom Farmakoma iz Šapca i državnim suvlasnikom beogradske "Politike" i novosadskog "Dnevnika", kao i sa ortakom Željkom Žunićem, vlasnikom "Beohemije", i uz sadejstvo Dragana Đurića, vlasnika Veterinarskog zavoda i predsednikom državnog fudbalskog kluba bliskog vojsci i policiji, i tako dalje, i tako redom.

REŽISERI PLJAČKE

Povodom celog ovog zamešateljstva, sam premijer Srbije Aleksandar Vučić je preko televizije (14. novembra) uputio narodu slikovito i lapidarno objašnjenje – da primer Gorana Perčevića predstavlja čist slučaj u kojem su se pare od banaka uzimale uz pomoć političara i dodao da ne misli da taj slučaj ima ikakve veze sa liderom SPS-a Ivicom Dačićem.

Naime, Vučić je na pitanja novinara u Obrenovcu zašto Perčević nije ranije uhapšen i da li je neko od njegovih prethodnika to sprečavao, rekao da je postojao sistem da se tajkuni obrate nekom političaru koji im obezbedi "prolaz" u nekoj banci, zatim uzmu desetine miliona evra, a političara isplate sa milion-dva. Vučić je dodao da se za takve kredite nisu davale nikakve garancije ili su davani "kolaterali u jalovini ili lične menice" i da od vraćanja novca nema ništa, te su svi čisti a država opljačkana. "To je toliko čist primer, znam da će uvek sve biti politizovano, ima još takvih i biće ih i narednih dana i meseci, zato što hoćemo da stvorimo zdrav sistem i normalnu državu", izjavio je premijer Vučić, uz konstataciju da ne zna da li je s tim povezan njegov koalicioni partner Ivica Dačić, predsednik SPS-a, ali da misli da nije.

Vučićeva izjava na prvi pogled deluje veoma uverljivo, osim što je nejasno zašto pokazuje izvesno gnušanje prema "politizaciji" pojave da su kod nas političari glavni pljačkaši banaka!? Pa kako da se ne politizuje ta njegova ocena o političarima kao režiserima pljačke državnih banaka, kad ju je on sam već politizovao samom sadržinom i čak orijentaciono dimenzionisao? Nejasno je i kako u slučaju Perčevića ne veruje ili ne zna da s tim ima neke veze i njegov koalicioni partner u poslednje dve vlade, sada ministar inostranih poslova Ivica Dačić, predsednik SPS-a, stranke u kojoj je Goran Perčević odrastao i koga taj isti ministar i dalje naziva svojim dugogodišnjim prijateljem.

BANKE I DRŽAVA

Sam ministar Ivica Dačić, kome se može zameriti da ne razume mnoge stvari, ali mu se nikako ne može zameriti da ne razume političke poruke, reagovao je na Vučićevu izjavu u jednom od "službenih tabloida" tako što je rekao da "jedva čeka da Perčević progovori i kaže sve što ima", pa će se, ergo, videti da ni on ni SPS "nemaju nikakve veze s Perčevićevom firmom". U stvari, on zapravo kaže da mu je prema Perčeviću savest čista, pa i od njega valjda očekuje isto. Tako se "igra nerava" između dva koaliciona partnera, Vučića i Dačića, nastavlja. Dačić je spreman na gubitke u ljudstvu i materijalnim sredstvima sve dok je njegova sopstvena glava iznad vode, a Vučić nije siguran da li mu se isplati da uzme druge političare u ekipu, umesto onih čija je cena već spuštena na niske grane više puta provaljenim aferama i skandalima.

Zbog svega toga, a i zbog mnogo čega drugog, logično je pretpostaviti da se gore spomenutom izjavom premijer Vučić, mada predsednik Srpske napredne stranke, veoma aktivno uključio u pretkongresnu aktivnost Socijalističke partije Srbije. Neki čak smatraju da Vučić navedenom izjavom i prethodnim hapšenjem niza funkcionera SPS-a, koji su ojadili Galeniku i Dunav osiguranje, a verovatno i niz drugih državnih firmi ("ima još takvih", kaže premijer) – ipak počinje "otvaranje" direktno i bučno (pre nekoliko sedmica) već najavljene nove rekonstrukcije Vlade Srbije.

Ako se vratimo na fenomen da u Srbiji pljačkanje banaka danas po pravilu organizuju političari na vlasti ili političari kojima se vlast smeši, prvo treba istaći da se sada može reći da je ideja banke u državnom vlasništvu (pa makar se ona zvala razvojnom ili imala firmu nekog državnog finansijskog fonda) temeljno kompromitovana. Ceh dubioza takvih banaka, koji se već može proceniti na oko milijardu evra, plaćaju poreski obveznici, a istovremeno se ne vidi neka promena sistema upravljanja tim bankama i sistema njihove kontrole odvojeno od politike, to jest od sistema stranačkih nagodbi ili podmetanja.

Jer, u svim ovim slučajevima intervencija Narodne banke Srbije, kao vrhovnog i nezavisnog nadzornika bankarskog sektora, bila je zakasnela, a ljudi koje je ona postavljala u postupku sanacije ili stečaja obično su katastrofu samo uvećavali. Svaka nova vlast je

OD POLITIKE DO BIZNISA I NAZAD: Goran Perčević
foto: M. Milenković

prvo menjala guvernera centralne banke, pa tek posle toga generale policije ili vojske, jer cilj svake nove vlasti prvenstveno je bio da se novčani tokovi stave pod stranačku pasku.

Drugo što treba zapaziti je to da i naš bankarski sektor počinje da posluje sa sve više gubitaka. Prema podacima o polugodišnjem poslovanju, koji su tek nedavno dobili publicitet, devet banaka u Srbiji (od ukupno 39) zabeležilo je gubitke, duplo veće nego 2013. godine. Najveće gubitke ima Srpska banka, od 1,178 milijardi dinara – što je gotovo polovina svih bankarskih gubitaka koji su polovinom godine sumarno iznosili 2,9 milijardi dinara. Navodno su gubici Srpske banke tokom leta udvostručeni, ali taj elementarni podatak se još nije pojavio u javnosti. Zbog toga je neobična izjava ministra finansija Dušana Vujovića da će Srpska banka biti sanirana "uz minimalne troškove" – jer se postavlja pitanja kako se minus od preko dve milijarde dinara može pokriti sa "minimalnim troškovima" (dakako, Vujović možda zna i neke daleko veće u drugim slučajevima) – čak i ako se pokriva državnim obveznicama na budućnost. Da dolaze, moguće, još veći bankarski gubici, signalizira stalni porast "loših kredita" (onih koji se ne vraćaju duže od tri meseca) – čije je učešće u ukupnim plasmanima polovinom godine doseglo 27,4 odsto.

VIŠE OD FILMA

Od samih bankara nikada nećemo čuti da se njihovim firmama loše piše, pa tim pre svako mora biti na oprezu. Eto, ima neke komedije u tome što su "Večernje novosti" (ako je verovati internetu) 30. januara ove godine objavile intervju sa predsednikom Upravnog odbora Univerzal banke Draganom Tomićem, u kome on ističe da je "Univerzal banka sigurna, kao i sve druge banke u Srbiji. Za njen opstanak zainteresovane su sve zvanične institucije. One su upoznate sa svim aktima i poslovanjem Banke. U našem poslovanju nema ništa sporno. Banka garantuje za sve uloge, kompletnu deviznu štednju i depozite. Kapital banke je na nivou prosečnog kapitala u bankarskom sektoru, kao i stopa problematičnih kredita, i Univerzal banka se ni po čemu, u ovom smislu, ne izdvaja od ostalih u Srbiji." Već sutradan, 31. januara 2014. godine, Narodna banka Srbije je donela rešenje o oduzimanju dozvole za rad Univerzal banci. Bilo bi strašno da su sve njegove tvrdnje tačne, to jest da je stanje u svim srpskim bankama slično onom koje je on primetio u svojoj banci.

Inače, taj Tomić se u nastavku ovog intervjua pohvalio izuzetnošću glavnih klijenata, to jest on je tada naglasio da je među njima veoma važna namenska industrija, dok Perčevića i Bogićevića nije spominjao. Kasnije će u velikoj meri upravo industrija naoružanja dati svoj doprinos i kolapsu Srpske banke, mada se pažnja najviše usmerava na spomenute tajkune.

Zanimljivo je na kraju primetiti da Srbija gotovo nije imala "herojsko doba" u pljačkanju banaka, kakvo smo mogli da gledamo u holivudskim vesternima – kada grupa zabrađenih jahača u crnim šeširima stiže na konjima i upada u neku banku sa revolverima u rukama. Malo je bilo i slučajeva "zanatskog lopovluka" – kada se u bankarski sef prodire tunelima ili sa krovova, kroz mrežu elektronskih zraka, uz veliku veštinu ili sofisticiranu lopovsku opremu (plus plastični eksploziv).

Ovde su pljačkaške bande namerene na banke doista uvek predvodili političari, kako je primetio i sam premijer Aleksandar Vučić, a tehnika je uvek bila jednostavna: ovima daj, ovima ne daj kredit, ovi moraju da ga vrate, a ovi će ga vratiti ako bog da i sreća junačka. Ako ne vrate, pisaćemo to u javni dug. ¶

DIMITRIJE BOAROV

RADIKAL BROJ JEDAN PONOVO MEĐU SRBIMA

Potreba većine medija da ga "izmontiraju" kao, na svaki način, bivšeg čoveka zamrznutog u nekom pluskvamperfektu, koji se posle nešto više od decenije vraća u sasvim drugačiju, promenjenu, novu i naprednu Srbiju, samo je pokazala da mu njegovi doskorašnji partijski saborci, kumovi i prijatelji, iz nekakvog stvarnog ili iracionalnog straha od njega, pridaju mnogo veći značaj nego što ga 11 godina stariji i oboleli dr Šešelj, u stvari, ima

Foto: M. Milenković

Vojislava Šešelja prati kao kakav usud decenijama, danas kao i devedesetih, pa i onda kada je napustio zemlju i otišao dobrovoljno u Hag, taj nekakav nesklad, nesrazmernost, disproporcija između njegovih stvarnih moći, značaja i važnosti koja mu je nametana hteo on to ili ne, u svojoj neutoljivoj potrebi za samopromocijom i provokacijom.

Tako je bilo i sad kad je pušten na "privremenu slobodu" iz Sheveningena. Potreba većine medija da ga "izmontiraju" kao, na svaki način, bivšeg čoveka zamrznutog u nekom pluskvamperfektu, koji se posle nešto više od decenije vraća u sasvim drugačiju, promenjenu, novu i naprednu Srbiju, dok je on, razume se, ostao isti, otelotvorenje paklenih devedesetih, samo je pokazala baš to – da mu njegovi doskorašnji partijski saborci, kumovi i prijatelji, iz nekakvog stvarnog ili iracionalnog straha od njega, pridaju mnogo veći značaj nego što ga 11 godina stariji i oboleli dr Šešelj, u stvari, ima. Čini se da je na značaju "Vojislava Šešelja po drugi put među Srbima" najrevnosnije poradio upravo premijer, dopuštajući svom spikeru Aleksandru Vulinu da narodu objašnjava kako je Šešeljev povratak vašingtonsko-briselska osveta zbog Vučićevog nepokolebljivog stava prema Rusiji i Vladimiru Putinu. Ali, niko tako kao ovdašnji mediji nije doprineo utisku o značaju Šešelja. Nijedna, ama baš nijedna televizija u Srbiji nije u direktnom »

Napad na profesora Iliju Vujačića

"Mislim da u ovoj našoj zemlji počinju da dominiraju filozofija i duh palanke, bahatosti, primitivizma, skrivenih i neskrivenih veza sa politikom i osećaja da može sve da se radi, da se prodaju i kupuju prijateljstva, diplome, standardi i integritet ljudi"

U subotu, 15. novembra, napadnut je dekan Fakulteta političkih nauka (FPN) Ilija Vujačić. U večernjim časovima, dvojica nepoznatih napadača prišla su mu sa leđa, udarili ga nekoliko puta, pokušali da ga poprskaju suzavcem, a zatim pobegli nasrnuvši na još jednog čoveka. Na mesto napada je ubrzo stigla policija.

Za napad na profesora Vujačića, javnost je saznala u ponedeljak, 17. novembra. Istog dana, policija je privela V.M. (1993) i U.M. (1993), za koje se sumnja da su učestvovali u napadu. Za trećom umešanom osobom se traga. Napadači su, navodno, automobil kojim su pobegli iznajmili u jednoj rentakar kompaniji na Novom Beogradu.

Veliki deo javnosti je osudio napad, a stotinak studenata je 18. novembra, ispred zgrade Fakulteta, organizovalo protest uz parole "Stop nasilju", "Ko je ko na FPN", "Podrška Bradonji". U utorak su na FPN-u povodom napada na dekana održane sednica Saveta fakulteta i konferencija za medije, na kojoj su govorili dr Zoran Stoiljković, predsednik Saveta, dr Branko Vasiljević, prodekani dr Ana Čekerevac i dr Đorđe Pavićević i dekan Ilija Vujačić. Svi govornici su profesori FPN-a.

HAJKA U NAJAVI

U saopštenju Saveta FPN-a, koje je na početku konferencije pročitao profesor Stoiljković, između ostalog piše da Savet smatra da je "građanin Vujačić napadnut zato što je dekan FPN-a i zato što je obavljao svoj posao prema visokim profesionalnim standardima". Takođe, javnost je obaveštena da se na dekana i upravu Fakulteta duže vreme vrše pritisci i pretnje "čiji je cilj da se promeni politika Fakulteta ili da se dekan povuče sa funkcije". "Imamo dobar razlog da verujemo da je i ovaj napad deo istih pritisaka. Smatramo da svako mora biti slobodan da svoj posao obavlja prema savesti i da bez straha od nasilja štiti profesionalne standarde i interese profesije", navodi se takođe u saopštenju.

Pričajući o onom što je prethodilo samom napadu, Ilija Vujačić je rekao da mu je pre dva meseca poznanik rekao mu da se sprema jedna paskvila u nekom od tabloida i da će biti i fizički napadnut. Rečeno mu je i da do svega toga neće doći ako podnese ostavku na mesto dekana. "Moram da priznam da nisam očekivao ništa od toga. Međutim, u tabloidu 'Afera' pre mesec dana se pojavio tekst, ali nisam reagovao. Mislio sam da će na tome da se završi. Očigledno, pretnja je išla do kraja."

Dekan je još rekao da nakon konferencije neće više davati izjave i učestvovati u "bilo kakvim pisanjima u medijima".

"Mislim da u ovoj našoj zemlji počinju da dominiraju filozofija i duh palanke, bahatosti, primitivizma, skrivenih i neskrivenih veza sa politikom i osećaja da može sve da se radi, da se prodaju i kupuju prijateljstva, diplome, standardi i integritet

uključenju imala govor dr Vojislava Šešelja ispred zgrade Magistrata u Zemunu niti govor na mitingu dva dana posle. Ko je hteo da čuje i vidi Šešelja, trebalo je da čeka loše amaterske snimke na Jutjubu kao da je u kakvoj subverzivnoj delatnosti, ili da ode na miting radikala mada nije ni njihov simpatizer ni birač, ne bi li čuo šta Šešelj, nakon svega, ima novo da kaže o Velikoj Srbiji, Đinđiću, Nikoliću, Vučiću, Haškom tribunalu, EU, Rusiji i planu kako konačno spasiti Srbiju.

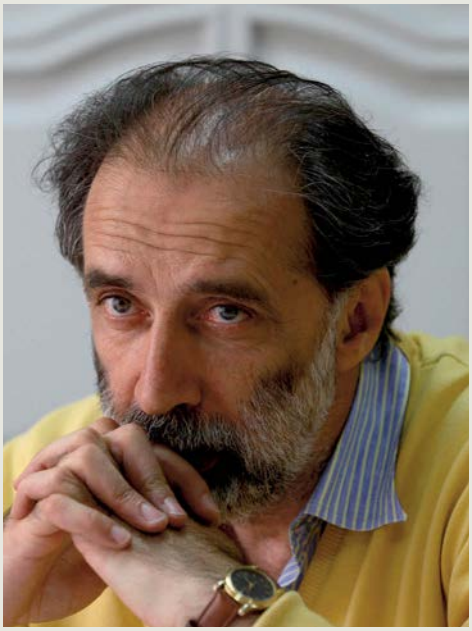
ZBUNJIVA ZBUNJENOST

U kakvu se Srbiju Šešelj vratio, između ostalog, govori i to što se deo javnosti pitao ne šta će Šešelj reći, nego gde će i kad to što će Šešelj reći – moći da se čuje? Prilozi o radikalskom mitingu i šetnji s povratnikom iz Haga na čelu neprijatno su podsećali na priloge Miloševićevog RTS-a o studentskim protestima i opozicionim skupovima. I na sadašnjem RTS-u pedantno su sečeni u prilogu o mitingu svi delovi u kojima Šešelj govori o sadašnjem predsedniku i premijeru Srbije, pa je neko ko ne poznaje prilike u ovoj zemlji mogao da pomisli kako se Šešelj vratio ne bi li se osvetio Aleksandru Vulinu. U prilozima o haškom procesu, kada su puštani snimci iz devedesetih, o onome šta je radio i govorio, nigde se ne spominju Nikolić i Vučić. Najveća greška koju su mediji napravili jeste baš taj medijski tretman šefa radikala, koji je sam po sebi bio zanimljiviji i kudikamo intrigantniji od svega što je on po povratku izgovorio. To samo može da znači da je prisutan strah od odronjavanja rejtinga. U strahu su velike oči pa dođe nekako velik i dr Vojislav Šešelj.

U svom tom rusvaju oko Šešeljevog povratka koji su izazvale što premijerova očigledna zbunjenost, što zbunjenost medija koje je zbunila premijerova zbunjenost, desila se pucačina ispred kuće Milana Beka na Senjaku te atentat na srpskog biznismena. Još jedno prizivanje devedesetih je moglo da počne. Čak je i Šešelju bilo neprijatno što se njegov dolazak poklopio s pucanjem na Beka, tvrde oni koji su poslednjih dana s njim u kontaktu.

Otud i pitanje: Kakva je bila Srbija u vreme Šešeljeve najveće popularnosti, a kakva je danas kad su radikali vanparlamentarna stranka? Kakvu je Srbiju Šešelj napustio, a u kakvu se vratio?

ljudi. To više neće moći da prođe, bar što se tiče naše kuće", rekao je profesor Zoran Stoiljković. Prodekan Ana Čekerevac je naglasila da ovaj slučaj nikako ne treba povezivati sa studentima Fakulteta.

BATINE KAO DEO SISTEMATSKOG PRITISKA: Dr Ilija Vujačić
Foto: M. Milenković

NEIMENOVANI IZVORI I DEMANTIJI

Zanimljivo je i to da je dnevni list "Blic" na naslovnoj strani izdanja od utorka objavio tekst u kome se novinari Boris Vuković i Vuk Z. Cvijić pozivaju na neimenovani izvor u Ministarstvu unutrašnjih poslova, koji prenosi detalje razgovora Vujačića u policiji. Taj izvor im je rekao: "Profesor je kao prvog (koji se dovodi u vezu sa napadom, prim. nov.) označio profesora FPN-a Slaviša Orlovića, koga je kao dekan suspendovao zbog neprimernog ponašanja prema jednoj studentkinji. Vujačić je naveo da mu je profesor Branko Vasiljević preneo pretnje Zvonka Gobeljića, biznismena i profesora Megatrenda, koji mu poručuje da se pripazi."

Ova pisanja novinara "Blica" su na konferenciji za medije na fakultetu izričito demantovana: "Osuđujemo pisanje i spekulacije pojedinih medija zasnovanih na 'policijskim izvorima' o tome ko stoji iz napada. Dekan u svojoj izjavi policiji nije nijednog kolegu označio kao nalogodavca napada, niti zna ko stoji iza napada. Iza medijskih spekulacija i pominjanja imena kolega ne stoje organi Fakulteta niti dekan Ilija Vujačić. Nije posao Fakulteta i medija da se bave policijskim istragama", pročitao je saopštenje Saveta FPN-a profesor Stoiljković, nakon čega se u ime Saveta izvinio kolegama pomenutim u "Blicu".

Dekan Vujačić je rekao da u potpunosti odbacuje bilo kakvu vezu pomenutih profesora u vezi sa napadom na njega: "Ja nisam nikoga, a niti mogu, niti znam, imenovao bilo kao inspiratora, bilo kao pokretača." On je objasnio da jeste pominjao imena, ali kao odgovor na pitanje službenika MUP-a o tome da li je imao neke sporove i sukobe. On je još rekao i da je "Blicu" poslao demanti. Profesor Branko Vasiljević je demantiju dodao i sledeće: "Umesto da se govori o ataku na akademske slobode, na instituciju koja ih manje ili više promoviše, ovde je motivacija otišla u sasvim drugom pravcu."

Na kraju saopštenja Saveta FPN-a se upućuje zahvalnost javnosti, kolegama i studentima koji su reagovali ljudski i solidarno: "Smatramo da je ova reakcija dobar povod da se Univerzitet i druge institucije oslobode atmosfere straha i nasilja koju šire različite formalne i neformalne grupe krijući se iza tajnih izvora." Odgovarajući na pitanja novinara, profesor Stoiljković je rekao: "Ovaj fakultet je nekada imao reputaciju popodnevne partijske škole. On već 10, 15 godina uživa reputaciju vrlo referentne, ozbiljne i demokratske kuće. Ljudi koji rade na njemu nemaju dodatak da su *severine političke analitike* niti da su jeftini propagandisti. Ovde je nastava postala ozbiljna. Na ovom fakultetu nema cenovnika usluga niti njegov rad, u akademskom smislu, prate afere. Mislim da sam vam dovoljno rekao."

Za situaciju u kojoj se dešavaju incidenti poput napada na njega, profesor Vujačić je rekao da je odgovorna opšta atmosfera u društvu: "Pitanje je postojanja nekih nestabilnih i neredovnih situacija. U takvom slučaju, oni koji u stabilnim i redovnim situacijama nemaju mogućnost da dođu do izražaja, sada to koriste." ¶

MIRKO RUDIĆ

OMILJENI OPOZICIONAR

Moć i popularnost se u slučaju Vojislava Šešelja nikada nisu držale ruku pod ruku. Na prvom mestu zato što je njegovom popularnošću tih devedesetih vrlo vešto manipulisao Slobodan Milošević i obično je upotrebljavao kako je to njemu odgovaralo, a dr Vojislav Šešelj, o čijoj inteligenciji se vazda pripoveda kao o vrhunskoj – nije imao ništa protiv. Ukratko, kao da mu je svih tih godina Miloševićeve vladavine odgovaralo da bude "omiljeni Miloševićev opozicionar", ali ne i neko ko bi preuzeo odgovornost za bilo šta. O tome govori i priča o izborima za predsednika Srbije koji su održani 21. septembra 1997. godine. Kandidat SRS-a bio je Vojislav Šešelj, a u prvom izbornom krugu najjači protivkandidat bio mu je Zoran Lilić, kandidat SPS-a. Tada je Šešelj pobedio, ali su izbori ponovljeni zbog male izlaznosti (bila je ispod 50 odsto). Na ponovljenim izborima 7. decembra kandidat SPS-a bio je Milan Milutinović koji je pobedio u drugom krugu izbora. Tada je deo političke javnosti Srbije ocenio i prve i druge izbore kao neregularne zato što su postojali očigledni dokazi da su socijalisti ozbiljno manipulisali izbornim rezultatima. Iako su oba puta direktno bili oštećeni, Vojislav Šešelj i Srpska radikalna stranka sem bledog verbalnog protesta nisu pokazali ni najmanju želju da se na bilo koji način, a posebno ne njima svojstven skandalozno-agresivni, izbore za pravdu. Neobično Šešeljevo pristajanje da ga Milošević pokrade na izborima tadašnja politička čaršija tumačila je njegovom nezainteresovanošću da preuzme odgovornost za vođenje državne politike.

VEŠTICA IZ ORMARA

Javna je tajna još s početka devedesetih bila da je projekat "Srpska radikalna stranka" u stvari – Miloševićev, tačnije da je SPS pružio finansijsku i svaku drugu pomoć u postavljanju SRS-a na noge. Miloševiću je, u to vreme, bilo važno da u opoziciji ima nekog ko je dozirano popularan i na svaki način radikalniji od njega. Šešelj je bio neka vrsta strašila, veštice iz ormara kojom je plašio i domaću i svetsku javnost po onoj "ima i gori od mene". Sličnu ulogu su i Šešelj i njegova stranka imali i posle 5. oktobra, samo što je tada »

demokratska vlast zastrašivala i birače i svet šešeljevcima koji bi mogli da nas "vrate u devedesete".

S druge strane, dr Šešelj nema nikakvu računicu da bude stvarna opozicija Miloševiću sve dok tadašnji gospodar Srbije ne iskače iz političke agende SRS-a. Kada je Milošević popuštao pod pritiskom zapadnih sila, tek tada je Šešelj nalazio za shodno da deluje opoziciono. Ali, valjalo bi podsetiti na izmerene rejtinge Šešelja i radikala za vreme ratova u Hrvatskoj i BiH, sankcija, izbeglica, inflacije...

Srpska radikalna stranka osnovana je 1991. godine, a na ponovljenim izborima za poslanika u Skupštini Srbije iz opštine Rakovica, Šešelj je ubedljivo pobedio javnosti nepoznatog socijalistu Gorana Karaklajića i književnika Borislava Pekića, koji je bio predstavnik DS-a. Šešelj je tada bio jedini poslanik SRS-a u Skupštini. Na izborima 1992, decembra te godine, radikali su osvojili 73 poslanička mesta, a Miloševićev SPS 101 mandat, DEPOS 50 mandata... Koliko je Milošević zapravo kontrolisao i radikale i celokupnu višestranačku igranku u Srbiji tih godina govori i detalj da su godinu dana kasnije na prevremenim izborima zbog, kako je Milošević tada objasnio, "blokiranja mehanizama za odlučivanje", Šešeljevi radikali spali na 39 poslaničkih mesta. To je bilo vreme posle propasti Vens-Ovenovog mirovnog plana za okončanje rata u BiH. Milošević je uspeo da ubedi Radovana Karadžića da potpiše sporazum, ali Skupština bosanskih Srba to nije želela da učini. Onda je Milošević najavio da će zatvoriti granicu između Srbije i Bosne, tj. blokirati Republiku Srpsku, ali nikad nije dopustio međunarodnim posmatračima da nadziru granicu sa RS. SRS započinje smenu vlade Nikole Šainovića, a Milošević raspisuje nove izbore, na kojima se Šešelj prilično ugruvao zahvaljujući Miloševićevoj ozbiljnoj medijskoj kampanji u kojoj je vojvoda prozivan za paravojne formacije i zločine nad stanovništvom u BiH. I posle tih izbora na kojima je Milošević gotovo prepolovio broj Šešeljevih poslanika, nastavljene su uvrede i psovke u parlamentu koje su inicirali srpski radikali. Završilo se tako što je Milošević Šešelja uhapsio i strpao u zatvor.

SKANDAL MAJSTOR

Kao svojevrsni skandal-majstor Šešelj je svojom pojavom i te kako uticao na kreiranje dozlaboga nenormalne atmosfere u Skupštini, na ulici... Ostalo je upamćeno kako je početkom juna 1992. ispred tadašnje Savezne, a danas Skupštine Srbije, udario pesnicom taksistu, štrajkača, koji ga je valjda opsovao. Urlao je da će pobiti taksiste štrajkače "kao pse", da će ih sve srediti, "bitange", vikao na njih što ne rade, nego štrajkuju. A pripadnici njegovog obezbeđenja su "malo" i zapucali. Pet godina kasnije, jula 1997, u emisiji nekadašnje BK televizije bio je sa Nikolom Barovićem, advokatom. Tema je bila izbacivanje iz stana zemunske porodice Barbalić. Ko se ne seća, bila je to hrvatska porodica rodom iz Zemuna koju su na ulicu izbacili telohranitelji dr Vojislava Šešelja i u njihov stan uselili partijski koleginicu. Elem, Šešelj i Barović su se prvo posvađali u studiju, Šešelj je potom vređao Barovićevog oca, Barović je Šešelju zapretio batinama i polio ga vodom. Emisija je prekinuta, Barovića je neko propisno premlatio, za napad je osumnjičen Šešeljev telohranitelj, a Šešelj je tvrdio da je on sam "malo" udario Barovića, koji se potom "okliznuo na koru od banane". Na parlamentarnim izborima septembra 1997, Srpska radikalna stranka osvojila je 82 poslanička mesta. U vladu Mirka Marjanovića radikali ulaze godinu dana pre početka bombardovanja, kada su doneti čuveni zakoni o informisanju i univerzitetu.

Šešelj je značajan doprinos dao agresivnosti, stanju nesigurnosti, i kreiranju atmosfere u kojoj se u politici sme baš sve; vređanje, izvrgavanje ruglu političkih protivnika, javno sramoćenje sumanutim optužbama, učinio je gotovo legitimnim javnim ponašanjem. Pored radikala, Milošević i njegovi socijalisti delovali su kao gospoda. Preterano je, pored svega, reći da je Šešelj bio nekakav kreator ratne politike devedesetih, ali jeste bio marioneta u Miloševićevim rukama, ponajviše zato što je oko sebe okupljao ljude koje okuplja i danas, gubitnike tranzicije.

To su bili oni isti birači koji su za njegovu stranku glasali i pošto je otišao u Hag, 2003. godine. I tada su, na decembarskim izborima (Šešelj je tada već u Hagu) radikali osvojili 82 poslanička mandata. Na izborima 2007, osvajaju 81 poslanički mandat, a 2008. godine 78 mesta u Skupštini. Posle formiranja Srpske napredne stranke, radikali su zadržali 57 poslanika. Na izborima 2012. godine, SRS je osvojio 4,63 odsto glasova i prvi put od osnivanja nije ušao u parlament.

SINERGIJA KATASTROFE

Vojislav Šešelj je aktivno učestvovao u srpskoj politici u vreme kada je Srbija bila uvučena i politički i finansijski u ratove u Sloveniji, Hrvatskoj i BiH, kada je bila pod međunarodnim sankcijama, sa velikim brojem izbeglica i nula na novčanicama. U vreme kada se Milošević bavio Bosnom, Republikom Srpskom i Vens-Ovenovim planom, u Srbiji je divljala hiperinflacija. Kilogram luka koštao je 250 miliona dinara, a kilogram kajmaka milijardu dinara. Jedan kraljevački doktor zapisao je 23. oktobra 1993, nekoliko

KONAČNO ZAJEDNO: Radikali sa vođom u šetnji
Foto: M. Milenković

meseci pred još jedne Miloševićeve izbore, da jedno jaje košta 1,5 milijardi dinara, kilogram paprike pet milijardi, a kilogram kafe čak 65 milijardi dinara.

Ukratko, sinergija međunarodnih sankcija, katastrofalne ekonomske politike i ratova, Srbiju su zakucali na dno. Bombardovanje 1999. pokazalo je da dno može biti i dublje, a Šešeljevi radikali učešćem u toj ratnoj Miloševićevoj vladi kao da prvi put izražavaju spremnost da ponesu i deo tereta odgovornosti. Samo za kratko, onoliko koliko im se čini da Milošević vodi "patriotsku" politiku, odnosno do Kumanovskog sporazuma. Posle se o sudbini Šešelja i radikala manje-više sve zna. "Laufer" mu svašta javlja, između ostalog i o krvavom proleću u Srbiji posle njegovog odlaska u Hag.

U kakvu se Srbiju Šešelj vratio? Kao jedini preživeli političar ratnih devedesetih koji nije promenio svoju ideologiju, zatekao je bivše saborce u novoj stranci i na vlasti, okrenute Evropskoj uniji, preobučene. Obožavalac paradoksa nije propustio da na prvoj svojoj konferenciji za novinare po povratku iz Haga poruči da se u Hag dobrovoljno vraćati neće i primeti: "Kad izdaju nalog Vladi Srbije, Tomislav Nikolić i Aleksandar Vučić odlučivaće šta će da rade, ja neću bežati. To bi bio istorijski paradoks i neka vrsta pravnog paradoksa da Aleksandar Vučić i Tomislav Nikolić, saradnici u mojim ratnim zločinima i saučesnici u zločinima protiv čovečnosti, moraju da me isporuče. Da li mislite da bih ja takvu priliku propustio?"

Srbija nije više pod sankcijama, mada politika uslovljavanja nije izgubila na aktuelnosti. Na novčanicama nema više onoliko nula, rafovi u prodavnicama su puni, ali siromaštvo nije manje.

Teskobu ratnih devedesetih zamenila je zebnja za egzistenciju, umesto od rata iz Srbije se beži zbog nemaštine i besperspektivnosti. Ipak, sve je bolje od rata. Srbija nije ista, ali nije ni mnogo bolja. Kad su mediji u pitanju, situacija je i gora. Za takvo stanje naših života odgovoran je svakako i Šešelj, ali isuviše je dugo bio u Hagu da bi i ovog puta poneo titulu dežurnog krivca. ¶

ZORA DRČELIĆ

Hronika najavljene praznine

U "Vremenu" broj 1244. od 6. novembra, objavljen je tekst Muharema Bazdulja "Hronika najavljene praznine" pisan povodom godišnjice smrti Srđe Popovića i Aleksandra Tijanića. Na ovaj tekst reagovao je 14. novembra, nedelju dana kasnije, u zagrebačkom listu "Novosti", tjedniku srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj koji izdaje Srpsko narodno vijeće Milorada Pupovca, kolumnista ovog lista Viktor Ivančić. U ovom broju prenosimo Ivančićev tekst i objavljujemo Bazduljev odgovor Ivančiću.

Srđa i Vreme

Upravo je podlost pogonsko gorivo mini-serijala pod radnim naslovom *Srđa i Vreme*, u kojem beogradski politički tjednik sada već redovito cipelari Srđu Popovića, čovjeka koji je taj list pokrenuo. Budući da se aktivnost odvija posthumno, kada "objekt analize" pouzdano ne odgovara na izazove, temeljni žanr je nekropolemički, takoreći svečan, takav da se u grobljanskome miru lako briše razlika između novinarstva i strvinarstva

Piše: Viktor Ivančić

Nijemac koji je napisao knjigu *Srdžba i vrijeme* bavio se ekonomijom bijesa i upotrebom timotičke energije u masovnim političkim projektima. Investicije podlosti u sitnopolitičke svrhe bile su izvan sfere njegova interesa. Šteta, jer upravo je podlost pogonsko gorivo mini-serijala pod radnim naslovom *Srđa i Vreme,* u kojem beogradski politički tjednik sada već redovito cipelari Srđu Popovića, čovjeka koji je taj list pokrenuo. Budući da se aktivnost odvija posthumno, kada "objekt analize" pouzdano ne odgovara na izazove, temeljni žanr je nekropolemički, takoreći svečan, takav da se u grobljanskome miru lako briše razlika između novinarstva i strvinarstva.

Najprije je sveučilišni profesor Vladeta Janković iskoristio stranice *Vremena* za obračun sa svojim "drugom iz mladosti", optužujući Popovića da "nije voleo svoj narod", jer je za vrijeme rata Jankoviću navodno rekao kako bi "za Srbe jedini lek bio da dožive potpun vojni poraz i kapitulaciju". Razlog zbog kojeg je argument protiv "druga iz mladosti" iznesen u tonu indiskrecije, kao da Janković otkriva "svome narodu" jednu mučnu tajnu koju više nije mogao čuvati u sebi – iako je Popović sličan stav iznosio javno, i to u mnogo navrata – proizlazi iz naravi obreda: na optuženičkoj klupi je, naime, pokojno lice, a mrtva usta ne govore, osim onako kako živima odgovara.

Zatim je, iz autorske radionice Muharema Bazdulja, u tjedniku osvanula plahta štiva povodom "prve godišnjice smrti Srđe Popovića i Aleksandra Tijanića". Sama odluka da se analiza "ostavštine" tih dviju ličnosti smjesti u isti tekst i da ih se pritom nastoji što više politički približiti – odvjetnika koji je s opozicijskim ambicijama pokrenuo *Vreme* i pomagao niz drugih nezavisnih glasila, dajući ponajveći konkretan doprinos širenju medijskih sloboda na ovim prostorima, te novinara i menadžera koji je od početka devedesetih kontinuirano rukovodio medijskim servisima vladajućih režima, pa je dakle svojim djelom predstavljao potpunu negaciju Popovićeva angažmana – svjedoči o stvarnim obljetničkim namjerama koje leže iza tobože hladne analitičnosti: doći na grob utemeljitelja, otkopčati šlic i prepustiti se iskazima pijeteta.

Popović je u tom tekstu prikazan kao politički agent Amerike i Europske unije, fanatični reprezentant interesa "Zapada", a zatim i kao nedodirljivi vođa i siva eminencija "Druge Srbije", ma što to značilo, ideološki manipulator koji je svojim "sljedbenicima" telefonom diktirao stavove, jer oni nisu bili u stanju misliti svojim glavama, "mentor" *Peščanika* i skupine "mediokriteta" koji tamo objavljuju svoje "jalove" članke, neformalni politički patrijarh koji se volio okruživati "korisnim idiotima" što su za njega "obavljali poslove kojima nije htio da prlja ruke". A otkad je "guru" umro, konstatira autor, "Druga Srbija" je "izgubljena" i "dezorijentirana", ponaša se "kao fudbalski tim bez trenera ili orkestar bez dirigenta", te su se marionete bez kompasa upustile u najveću zamislivu ludost – kritiziraju vladu Aleksandra Vučića premda ona "sprovodi Popovićev politički program" i premda bi sam advokat, da je danas živ, Vučića bez sumnje podržavao!

Da bi se uspjela proizvesti ta konstrukcija, potrebno je zagrabiti duboko u raku i uspostaviti kreativnu relaciju prema lešu. Strategija autora *Vremena* bazično je sljedeća: krivotvoriti ne samo pojedine Popovićeve stavove nego i cjelokupno njegovo političko biće, znajući da je ovaj u neživome stanju i da se ne može tome oduprijeti, i onda ga takvog, mrtvog, sukobiti s njegovim sličnomišljenicima, a uz to ga navesti da takav, mrtav, aplaudira

Osnivanje nedeljnika Vreme, oktobar 1990. foto Goranka Matić

Vučićevoj vlasti, jerbo to pokojnik za života nije stigao učiniti, mada je bio uvelike živ dok je Vučić boravio na vlasti. Muharem Bazdulj reanimira mrtvaca tako što mu pripisuje svojstva koja ovaj za života nije imao, kreira svog Zombija Popovića, nimalo sličnog Srđi, koji će mu poslužiti kao osnovno oružje za obračun s "krugom" kojemu je odvjetnik intelektualno pripadao.

Temelj podvale – makar novinar *Vremena* u tu svrhu unovačio malu vojsku mislilaca od formata, gdje su svoje mjesto našli i Ortega y Gasset i Goethe – namijenjen je podinteligentnima. Prema autoru, postoji "Zapad u političkom smislu" (EU, NATO i sl.) i "Zapad u vrijednosnom smislu" (liberalna demokracija, ljudska prava, sloboda mišljenja i sl.) koji se "ne poklapaju do kraja", te se postavlja pitanje prioriteta: treba li se žurno priključiti "političkom Zapadu" i onda postupno usvajati "Zapadne vrijednosti", ili obratno? Popović je, tvrdi autor, bio za prvu varijantu, a dokaz za to je isti onaj argument koji je potegao Janković – tražio je bombardiranje Srbije u vrijeme dok je njena vojna mašinerija granatirala Sarajevo i organizirala genocid u Srebrenici. Zbog čega bi takav zahtjev podupirao "političko", a ne "vrijednosno" približavanje ozloglašenom "Zapadu" – kada su već u potonji paket uključena i "ljudska prava" – zdravome je razumu nedokučivo.

Štoviše, autor kao potkrepu svoje tvrdnje izdašno citira polemiku između Srđe Popovića i Stojana Cerovića iz 2002. godine, gdje je prvi inzistirao na suočavanju s počinjenim ratnim zločinima, dok je drugi smatrao da se društvo time ne treba baviti, iz čega Bazdulj ingeniozno zaključuje kako se Popović držao svoje "magistralne ideje", a to je "udovoljavanje zahtjevima koje su pred Srbiju iznosile Amerika i EU". Zašto bi suočavanje sa zločinačkom prošlošću težilo "političkom", a ne "vrijednosnom" pridruživanju mrskom "Zapadu" – a opet su tu i nesretna "ljudska prava" – zdravome je razumu još manje dokučivo.

Svejedno, na toj je laži izgrađen ostatak priče: pobornik "bezuslovnog pozapadnjenja Srbije" najprije je sa svojim trabantima detronizirao Koštunicu, potom je preko "akcije bijelih listića" smaknuo Tadića i praktički doveo SNS na vlast, a naposljetku se dogodio paradoks: "umro je u onom trenutku", veli autor, kada su njegovi najogorčeniji politički protivnici – dakle Vučić i kompanija – "počeli da sprovode njegov program". Dezorijentirane sljedbenike to "dovodi do ludila", pa destruktivno lupaju po Vučiću, iako bi ga

Nije nikakva novost da politika u fazi očaja traži saveznike na groblju. Novinare tamo ponekad vode ozbiljnije frustracije i podliji motivi. Stoga treba podsjetiti da je u analitici tipa "što bi bilo kad bi bilo", pomoću koje žurnalist beogradskog tjednika bez rizika manipulira, samo jedna opcija činjenično neumoljiva: bez Srđe Popovića redakcije *Vremena* ne bi bilo.

»

njihov idejni skrbnik – siguran je Bazdulj – svesrdno podupirao, samo da je kojim slučajem živ.

To što je Srđa Popović umro godinu dana nakon sporazuma u Bruxellesu, otkad se ubrzava "europski juriš" Srbije, i što kroz tih godinu dana nije imao nikakvu potrebu podržati politiku vlade u kojoj Vučić stoluje, za novinara *Vremena* nije podatak od značaja, jer on ne želi robovati faktografiji kad određuje trenutak advokatove smrti. Nije mu važno ni to što "Druga Srbija" kao organizirana formacija ne postoji i što bi – ako je suditi po zborniku izlaganja s takvim naslovom iz 1992. – među Popovićeve "korisne idiote" spadali Latinka Perović, Radomir Konstantinović, Mirjana Miočinović, Ivan Čolović i deseci drugih intelektualaca lišenih ličnog integriteta. Kao što mu, uostalom, nije bitno to da je knjigu Stojana Cerovića, ubrzo nakon njegove polemike s Popovićem, objavila upravo *Fabrika knjiga*, čijeg urednika Bazdulj maloumno opanjkava kao "lažnog uzora" koji "pokušava da zamijeni" preminulog gurua.

Sve je to od čitalaca *Vremena* nužno zatajiti ne bi li teorija o velikome spletkaru i pogubljenosti njegovih poslušnika držala vodu, uključujući valjda podrazumijevajuću zamisao da je jedan Srđa Popović pokrenuo *Vreme* i stvorio uvjete da novinari toga lista pišu što žele, a neki sasvim drugi kontrolirao "korisne idiote" iz *Peščanika* i silio ih da mu "obavljaju poslove kojima nije htio da prlja ruke". Čitalac treba sudjelovati vjerom, a ne pameću. Tko god je imalo pratio javno djelovanje Srđe Popovića zna da je presudni test za njega bio odnos prema zločinima iz devedesetih, i da samo na osnovu toga on ama baš nikada – *ni mrtav!* – ne bi mogao poduprijeti Aleksandra Vučića, ali to neće spriječiti autora *Vremena* da ga takvog, mrtvog, upiše u SNS i obogati vladajući pokret živim političkim potencijalom.

Nije nikakva novost da politika u fazi očaja traži saveznike na groblju. Novinare tamo ponekad vode ozbiljnije frustracije i podliji motivi. Stoga treba podsjetiti da je u analitici tipa "što bi bilo kad bi bilo", pomoću koje žurnalist beogradskog tjednika bez rizika manipulira, samo jedna opcija činjenično neumoljiva: bez Srđe Popovića redakcije *Vremena* ne bi bilo. ¶

Poetska pravda

Kad Ivančić kaže „Tko god je imalo pratio javno djelovanje Srđe Popovića zna da je presudni test za njega bio odnos prema zločinima iz devedesetih, i da samo na osnovu toga on ama baš nikada – *ni mrtav!* – ne bi mogao poduprijeti Aleksandra Vučića", onda on zapravo potcjenjuje Popovićevu inteligenciju. Spekulisati da Srđa Popović nije bio svjestan koga će na vlast dovesti poraz Demokratske stranke, znači poricati mu osnovnu političku pismenost. Ja ne znam šta bi radio Popović da je živ, otkud to Ivančić zna? A što se njegove argumentacije tiče, eno mu Petra Lukovića pa neka mu on objasni vezu odnosa prema zločinima iz devedesetih i podrške režimu Aleksandra Vučića

Piše: Muharem Bazdulj

"Histerični ton kojim se reaguje na ovu izjavu – histerični ton u smislu kliničke histerije, to ne kažem u metaforičnom smislu. Kada imate jedan snažan unutrašnji konflikt, onda stalno pazite da neko u to ne pipne, jer ako pipne, reagovaćete napadom i to teatralno, histerično, senzacionalno, iz sveg glasa – to je histerična reakcija"

SRĐA POPOVIĆ,
ONE GORKE SUZE POSLE, PEŠČANIK, 2010.

Prije nego sam pročitao tekst Viktora Ivančića *Srđa i Vreme*, izvorno objavljen u njegovoj redovnoj kolumnističkoj rubrici u *Novostima*, zagrebačkom tjedniku srpske manjine, a zatim i na nekoliko portala, uključujući beogradski *Peščanik*, koji u svom najvećem dijelu polemiše s mojim tekstom *Hronika najavljene praznine*, pomišljao sam na onu Krležinu frazu po kojoj je, kad je bio mlađi, želio bolje saveznike, dok je, kako su godine prolazile, sve više čeznuo za boljim – protivnicima. Ima, naime, tekstova koji se pišu s mišlju da će da isprovociraju polemiku. To su obično tekstovi u kojima, ma koliko dugi bili, autor nema prostora da svoje argumente i zaključke izvede do njihovih krajnjih konsekvenci. Polemički odgovori stvaraju taj prostor. Sve do Ivančićevog teksta, međutim, "bura u čaši vode" koju je moj članak izazvao ostala je svedena na tviteraško-forumašku hajku desetak polujavnih ličnosti, skupine frustriranih i neostvarenih individua iz umjetničkog, akademskog, novinarskog i aktivističkog svijeta (uključujući čak i predsjednicu NIN-ovog žirija), koji nastupaju što pod pravim imenima, što pod pseudonimima iza kojih neuspješno kriju stvarni identitet i koji zjapeću prazninu razočarenja zbog manjka priznanja kojim bi svijet trebalo da odaje počast njihovoj samoproglašenoj izuzetnosti pokušavaju da ispune klikaškim lažima i manipulacijama, pa i onim iz razotkrivajućeg žanra *naci-bontona*. Na njihove laži i zamjene teza nije mi se trošilo vrijeme, i to iz dva razloga. Prvi je to što niko od njih nije ni pokušao da polemiše; oni su samo vrijeđali i lagali. Drugi razlog je činjenica da me iskustvo naučilo da je pogrešno dizati polemičku sablju na histeričnu intelektualnu nejač. Napravio sam takvu grešku prije šest godina sa stanovitim Nebojšom Jovanovićem (na sarajevskom sajtu *Puls demokratije*), a onda opet, poslije četiri godine, i sa Sveborom Midžićem, ovdje u *Vremenu*. Prošle su, dakle, godine od tih polemika, a Jovanović i Midžić zbog njih i dalje plaču. Trudim se da se držim podalje od njihovih budžaka, ali, nažalost, odjeci njihovih leleka, škrguta zuba i jecaja u falsetu stižu ponekad, makar i posredno, do mene. Bude mi tad malo žao zbog njihovog višegodišnjeg PTSP-a. A onda se sjetim opaske starijeg kolege "Nek plaču, manje će pišat", pa me prođe.

Pošto ne želim da rasplačem još neku bebu u poodmakloj životnoj dobi,

ignorisaću većinu zamjena teza ovih hajkača i hajkačica, izuzev jedne, najfrekventnije, jer ona najbolje ilustruje njihov *modus operandi*. Oni su, naime, u mom tekstu "otkrili" mizoginiju, jer ja, tobože, "određujem i obezvređujem ženu posredstvom muškaraca", odnosno iznosim "prostačke mizogine teze". Dokaz je jedna fraza iz mog teksta, odnosno apozicija nakon pominjanja imena Lane Budimlić. Prokazana fraza glasi ovako: "persona čiji cjelokupan simbolički javni kapital počiva na privatnoj vezi sa Srđom Popovićem". Njihova blesava interpretacija me isprva razveselila jer me je iznova uvjerila u snagu velike umjetnosti. Podsjetilo me to, naime, na onu repliku sa samog početka *Zmajeubica* Milene Marković kad Veseli učenik kaže Domaćoj gospođici da ne lupeta, a ona mu bijesno odgovara: "Jel lupetam što sam žensko? Tebi smeta što sam žensko." Gospođe i gospodo, jednom za svagda, reći nekoj konkretnoj ženi da lupeta ne predstavlja mizoginiju, kao što ni kritikovanje nekog konkretnog Jevreja ne predstavlja antisemitizam. Ima stotinu razloga zbog kojih nije moguće reći da, recimo, cjelokupan simbolički javni kapital Mirjane Miočinović počiva na privatnoj vezi sa Danilom Kišom ili da cjelokupan javni simbolički kapital Branke Prpe počiva na privatnoj vezi sa Slavkom Ćuruvijom, ali ja ne znam ni za jedan argument koji moju konkretnu tezu o konkretnoj Lani Budimlić obara. Pošto argumenta nema, izmišlja se mizoginija, iako ja svjesno kažem *persona*, a ne *žena*. Uostalom, čisto zabave radi, ima li mizoginije u frazi – Joakim Sauer, persona čiji cjelokupan javni kapital počiva na privatnoj vezi sa Angelom Merkel?

Viktor Ivančić je, za razliku od digitalne lernejske Hidre, pismen čovjek i s njim vrijedi ukrstiti argumente. Nažalost, i njegov tekst vrvi pridjevima, uvredama, zamjenama teza i nečim što bi se moglo nazvati hiperučitavanjem. Da bih stvar vratio na polemički teren pokušaću, što je korektnije moguće, popisati ključne teze iz Ivančićevog teksta. Viktor Ivančić, dakle, tvrdi:

da *Vreme* "redovito cipelari Srđu Popovića" što dokazuje podatkom da je u broju od 16. oktobra objavljen intervju sa Vladetom Jankovićem u kojem se, pored desetina drugih ličnosti, pominje i Srđa Popović, te da je tri nedjelje kasnije u *Vremenu* objavljen i moj tekst *Hronika najavljene praznine*, koji je problematičan već i samim tim što se pored Srđe Popovića bavi i Aleksandrom Tijanićem,

da sam ja prikazao Srđu Popovića kao "političkog agenta Amerike i Evropske unije" te da sam naposljetku ustvrdio da bi "advokat, da je danas živ, Vučića bez sumnje podržavao!" (sa sve uzvičnikom),

da ja "maloumno opanjkavam" urednika izdavačke kuće *Fabrika knjiga* (Dejana Ilića), iako je upravo ta izdavačka kuća

Hronika najavljene praznine

objavila knjigu *Izlazak iz istorije* Stojana Cerovića, glavnog Popovićevog oponenta u polemici iz 2002. godine.

Već i iz prve teze, očito je da se Viktor Ivančić trudi da prilagodi činjenice svojoj unaprijed stvorenoj slici svijeta. To što u ogromnom "biografskom" intervjuu Tamari Nikčević, Vladeta Janković sasvim kratko, u negativnom kontekstu, pominje Srđu Popovića, Ivančiću je dovoljno da uspostavi kontinuitet u uređivačkoj politici između tog intervjua i mog teksta. Da bi to učinio prenebregava da se u samom intervjuu Jankovićeva sagovornica suprostavlja njegovom opisu Popovića, da ja u svom tekstu Jankovića citiram da bih rekao kako nema pravo (doslovno kažem da mu je "zaključak, naravno, besmislen") te naposljetku to što je cijelo pominjanje Popovića unutar tog intervjua sasvim marginalno. To je otprilike kao kad bih ja rekao da je suština intervjua koji je Milo Đukanović dao – gle čuda – Tamari Nikčević i koji je objavljen – gle čuda – u *Vremenu*, u iznošenju Đukanovićevog mišljenja da je Viktor Ivančić "vodeći kolumnista nekadašnjeg srpsko-hrvatskog jezika" (vidi *Vreme* 1122, od 5. jula 2012).

U svom tekstu sam već rekao da je to što su umrli dan za danom i što su imali statuse i pozicije unutar jugoslovenskog i srpskog društva kakve su imali, sasvim dovoljan razlog da se o Popoviću i Tijaniću može govoriti u istom tekstu. Ivančić takođe ima potrebu principijelno se suprostaviti "nekropolemici", odnosno analizi baštine nekog pokojnika, jer ovaj, je li, ne može da odgovori. Zanimljivo je, međutim, da kad piše o knjizi *Tuđman i poslije Tuđmana* Marinka Čulića, Viktor Ivančić ima potrebu naročito da pohvali poglavlje napisano poslije Tuđmanove smrti, ono koje se bavi Tuđmanovom ostavštinom, *životom leša*, kako bi rekao sam Ivančić, mada, eto, ni mrtvi Tuđman ne može baš da odgovori živom Čuliću. (Napomena za minusinteligentne: Ova paralela ne predstavlja izjednačavanje Srđe Popovića i Franje Tuđmana, ona samo potencira da su obojica mrtvi te da ako postoji principijelan razlog da se ne polemiše o političkoj ostavštini jednog pokojnika, to bi valjda trebalo da važi i za drugog.)

Ključna Ivančićeva teza je ipak ona prema kojoj sam ja ustvrdio da je Srđa Popović bio "politički agent Amerike i Evropske unije" te da sam rekao kako bi Popović da je živ podržavao Aleksandra Vučića, odnosno da bi ga "svesrdno podupirao". Vickasti Ivančić čak tvrdi da ja Popovića mrtvog "upisujem u SNS". Vickasto je to, kažem, samo je problem što ja to nisam nigdje napisao. Moram, dakle, da ponovim: ja tvrdim samo da je današnja politika Aleksandra Vučića koja teži što bržem uključenju Srbije u Evropsku uniju ona politika za koju se Popović zalagao dok je bio živ. (To, naravno, ne znači da je Popović to radio kao bilo čiji politički agent. Radio je to iz sopstvenih uvjerenja. Banalno govoreći, nije on bio neko na koga su ambasadori vodećih zapadnih zemalja imali uticaja. Naprotiv. On je imao uticaja na njih.) Uostalom, u »

posljednjem javnom Popovićevom istupu, u intervjuu za mjesečnik *Esquire*, objavljen oktobra prošle godine, u mjesecu u kojem je Popović umro, doslovce stoji: "U krugu ljudi koje znam i sa kojima živim jako dugo aktuelna je dilema – za ili protiv Vučića. Pa čekajte, tako smo imali i sa Titom, pa sa Miloševićem, onda sa Koštunicom, čak i sa Đinđićem. Glavni problem Srbije je društvo, biračko telo. Ono je to koje je izabralo Miloševića, uzdiglo Koštunicu i to je ono isto biračko telo koje je i na ovim poslednjim izborima glasalo za jedan strašan program, ali, na sreću, to nije isti program koji oni koji su sada na vlasti sprovode. (...) Nemam ništa protiv toga da su predstavnici vladajuće garniture došli sebi pa sad vode drugačiju politiku."

Kad Ivančić kaže "Tko god je imalo pratio javno djelovanje Srđe Popovića zna da je presudni test za njega bio odnos prema zločinima iz devedesetih, i da samo na osnovu toga on ama baš nikada – *ni mrtav!* – ne bi mogao poduprijeti Aleksandra Vučića", onda on zapravo potcjenjuje Popovićevu inteligenciju. Spekulisati da Popović nije bio svjestan koga će na vlast dovesti poraz Demokratske stranke, znači poricati mu osnovnu političku pismenost. Ja ne znam šta bi radio Popović da je živ, otkud to Ivančić zna? A što se njegove argumentacije tiče, eno mu Petra Lukovića pa neka mu on objasni vezu odnosa prema zločinima iz devedesetih i podrške režimu Aleksandra Vučića (vidi, s tim u vezi, temu polemike u *Vremenu* 2002, i tadašnje Lukovićeve tekstove u *Feralu*).

I time stižem do posljednje Ivančićeve teze, odnosno njegove ocjene da ja "maloumno opanjkavam" Dejana Ilića. Podsjetimo, ja sam napisao da Dejan Ilić nakon Popovićeve smrti svako malo objavljuje *programske* tekstove, a koji su "sve jedan promašeniji od drugog". Kako me Ivančić demantuje? Dokazujući da su ti tekstovi tačni? Ne! On me, naime, obavještava kako je *Fabrika knjiga* Dejana Ilića prije deset godina objavila knjigu Stojana Cerovića?!

Ja se, dakle, nisam bavio Dejanom Ilićem kao izdavačem, nego Dejanom Ilićem kao autorom, ali mi ova Ivančićeva *izdavačka intervencija* daje dobar šlagvort za kraj. Objavila je *Fabrika knjiga* i neka meni draga izdanja (uz Cerovićevu knjigu srdačno preporučujem i knjige Dejana Đokića, Jasne Dragović-Soso, Dubravke Ugrešić itd). Godine 2011, u posljednjoj godina na vlasti omraženog Borisa Tadića i njegovih "žutih" koje će "bijeli" (listići) uspješno da sruše, danas svi znamo za čije babe zdravlje, *Fabrika knjiga* je na Sajmu proglašena za izdavača godine. Tri godine kasnije, "žutih" više nema (skoro

Nemam nikakvu potrebu da nagađam šta bi Srđa Popović mislio da je živ, ali sam prilično siguran da mu je, dok je bio živ, bilo važnije da Srbija nepovratno napreduje u evropskim integracijama, nego da *Fabrika knjiga* bude izdavač godine

ni na mapi), ali nema ni *Fabrike knjiga* na Sajmu. Ne da više nisu izdavač godine, nego ih uopšte nema. Nema također ni Oktobarskog salona (barem onakvog kakav je bio), a nestaje polako i masa drugih stvari bliskih društvenom sloju koji čita knjige koje objavljuje Ilić, koji su voljeli Oktobarski salon iz prethodnih nekoliko godina, a koji su *de facto* doveli na vlast SNS jerbo su imali potrebu da poruče kako su "svi isti". Na Zapadu to zovu poetskom pravdom.

Onome ko ne shvata tu vrlo jednostavnu uzročno-posljedičnu vezu, ja ne mogu da pomognem. I nemam nikakvu potrebu da nagađam šta bi Srđa Popović mislio da je živ, ali sam prilično siguran da mu je, dok je bio živ, bilo važnije da Srbija nepovratno napreduje u evropskim integracijama, nego da *Fabrika knjiga* bude izdavač godine. I čini mi se da su i on i Aleksandar Vučić mogli mnogo toga da nauče iz sage o Ivi Sanaderu. Desničar koji je pred desetinama hiljada ljudi na splitskoj rivi sipao drvlje i kamenje na Haški tribunal, naposljetku je bio onaj koji će uspješno da kruniše saradnju Republike Hrvatske sa Tribunalom u slučaju Ante Gotovine. Dok je Hrvatsku brzim koracima vodio ka EU, Zapadu je bio dobar, naročito nakon što je preuzeo politiku relaksacije u regionalnim odnosima i saradnje sa srpskom manjinom, onu politiku koju su u Hrvatskoj prethodno zastupali samo lijevi opozicioni mediji i bliske im nevladine organizacije. Zbog mita i korupcije je stradao tek nakon što je Hrvatska već bila na pragu EU.

Usljed karakterističnog *faznog pomaka*, Vučić pred sobom nije imao breme Haga. Boris Tadić je već izručio i Karadžića i Mladića i Hadžića. Umjesto ratnih zločinaca, on je mogao da uhapsi Miroslava Mišković (što je kao da je Sanader uhapsio Todorića, umjesto što se pokušavao po bogatstvu takmičiti s njim), a takvo hapšenje u vlastitom biračkom tijelu donosi mnogo više poena.

Vučić bi za Srbiju, što se iz njegovih istupa može zaključiti, htio da učini ono što je Sanader učinio za Hrvatsku, a da se lično ne oklizne na isti način. Po svemu što je javnosti dostupno, on se na tu istu (koruptivnu) koru od banane i neće okliznuti. To, naravno, ne znači da pred njim nisu druge banane. Šopenhauer je negdje zapisao kako je razlika između inteligentnog i neinteligentnog čovjeka u tome što potonji kad razmišlja o budućnosti misli samo na opasnosti koje su već očekivale druge ljude u sličnim situacijama; inteligentan, nasuprot njemu, zna da se neke stvari događaju prvi put. To je znao Srđa Popović (kao i Aleksandar Tijanić, uostalom). Otud (najavljena) praznina u kojoj sablasno odjekuju promašene analogije sa Miloševićevom erom i jauci izgubljenih duša. ¶

U IDUĆEM BROJU:
Dragoljub Žarković odgovara na tvrdnje Viktora Ivančića da „Vreme" Srđu Popovića „cipelari" i da ovaj nedeljnik ne bi postojao bez Srđe Popovića.
Istina iz prve ruke: Odnosi osnivača, vlasnika i redakcije „Vremena"

TEOFIL PANČIĆ

Nekropolitički rituali

Bio sam nekoliko dana u Zagrebu (ionako su me nadobudne Srbopatriote na ulici mnogo puta "slale u Zagreb", pa ko velim, da im udovoljim...), pa sam, hteo-ne hteo, izbliza posmatrao narastanje unutarhrvatskih tenzija kako se približavao 18. novembar, dan pada Vukovara 1991, koji se u Hrvatskoj svake godine obeležava kao nekovrsni nekropolitički ritual. Kada je desnica (čitaj: HDZ) na vlasti, cela stvar protiče mikofo, ali kada je na vlasti levica (čitaj: SDP), pa je još i neki "izdajnik i jugoslavenčina" predsednik države, a takvi su svi koji se ne prezivaju Tuđman (prvo Mesić, pa Josipović), onda i HDZ i strančice desno od njega i kojekakve domoljubne i braniteljske udruge od obeležavanja godišnjice strašne tragedije Vukovara prave nedostojni cirkus, čji je jedini pravi cilj zapravo blaćenje državne vlasti kao "nehrvatske" i "nedovoljno domoljubne". Slično je bilo i ove godine mada, hvala bogu, na kraju manje dramatično nego prošle.

ti slobodno u svom gradu – mašala smeta, pa ustrajno lupaju ili skidaju table na kojima to piše, naime to da je Vukovar ujedno i Вуковар. Mada im to lupanje ništa ne vredi, jer svakom razbijenom tablom na kojoj piše Вуковар ti nesrećnici samo potvrđuju (upravo "prisnažuju") da taj grad jeste i to, dakle i Вуковар, pa im baš zato to smeta, jer je istina; evo, da neko na tabli napiše Kuala Lumpur, stojim vam dobar da je niko ne bi razbijao, jer svi ionako znaju da to nije Kuala Lumpur.

Elem, Vukovar je u svakom slučaju već Vukovar, pa zavetnička tvrdnja nije drugo doli sprdnja, ali nije to ni mnogo bitno. Važnije je nešto drugo. Ne svađaju se Zavetnici, naime, s tamo nekim Ženama u crnom, nego... sa Zavjetnicima. E sad, tko su Zavjetnici? Pa, to su isti oni, samo sa druge strane. Oni što lupaju table i čine druga čuda i pokore. Ne zovu se, doduše, zaista baš tako, nego imaju neko drugo idi-

Jalov je i zaludan napor da se aktuelne vlasti pobede tako što će ih se prestići s desne strane

Ne bih se svime ovim bavio u kolumni da me neka vrsta "zrcalne slike" nije dočekala po povratku u Otadžbinu, bledu mati. Ajde, bogu fala, okupljanje onih nekoliko hiljada Šešeljevih saputnika iz gradskog autobusa uspeo sam da propustim, ali ovo ne: na dan pada Vukovara, na beogradski Trg republike izašle su, kao i svake godine, Žene u crnom da obeleže taj tragičan dan, tragičan ne samo u hrvatskoj nego i u srpskoj istoriji, bar iz vizure bilo koga ko nije trajno ostao zatočen u pameti "srpskog dobrovoljca" iz jeseni 1991. A znate kako to već biva sa javnim manifestacijama Žena u crnom, uvek se nađe poneko ko će da dobacuje, vređa, preti... No, ovog su novembra izvesni samoorganizovani građani koji sebe nazivaju Zavetnici (zašto naše turbopatriote sve od reda gaje baš toliku sklonost prema idiotski pretencioznoj terminologiji?) koji metar dalje organizovali "kontramiting" na kojem su, među pročim, ponosno nosali transparent sa sledećim poučitelnim (obećavajućim? pretećim?) tekstom: "Вуковар никада неће бити Vukovar". Kontate lucidnu poruku, ono, ćirilični grad nikada neće biti latiničan... Valjda su ga zato ono idoli "Zavetnika" u jesen 1991. višenedeljnom artiljerijskom kanonadom lišili njegove barokne arhitekture, nekako im previše vukla na latinicu?

E sad, bilo bi se (pre)lako sprdati s ovom zaumom "zavetničkom" tvrdnjom. Naime, nije li taj grad već sada Vukovar? Bio sam tamo više puta, i video sam: svugde piše Vukovar. Na putokazima, na ulazu u grad, u samom gradu... Ponegde, doduše, piše i Вуковар, mada to nekim Vukovarcima – od one sorte koja drži da čovek ne sme biti i Вуковарац, i živeotsko ime, sasvim je nevažno koje, jer što bi rekao Tolstoj, svako idiotsko ime idiotsko je na svoj način. Ili tako već nekako. Sasvim precizno: u Vukovaru se, još tokom onih sukoba Zavjetnika s vlašću oko "ćiriličnih tabli" pojavila parola sledećeg dražesnog sadržaja: "Vukovar nikada neće biti Вуковар". Što će reći da je parola ovdašnjih Zavetnika naprosto inverzna slika one tamošnje, puka negacija kroz izvrtanje, to jest, kontriranje unutar sijamsko blizanački identičnog pojmovno-vrednosnog registra: na tvrdnju da Vukovar nikada neće biti Вуковар, mi uzvraćamo da, naprotiv, Вуковар nikada neće biti Vukovar, uta-ta. E sad, na ovom mestu u starim, dobrim vicevima uleće šumar i rasteruje bandu s obe strane, ali bojim se da je ovaj naš šumar opravdano odsutan.

Recimo da sam kroz sliku ovog "malog" skupa prokomentarisao i onaj veći, od nekoliko dana ranije. Sve je to, hoću da kažem, jalov i zaludan posao ljudi koji su naprosto na nekoj krivini ispali iz regularnog vremenskog toka i zamrzli se u vremenu koje više ne postoji – mada i te kako postoje njegove posledice. I to je ujedno i prava slika svakog aktuelnog i budućeg napora da se sadašnje vlasti, bilo u Hrvatskoj ili Srbiji, pobede i oteraju tako što će ih se *prestići s desne strane*: od toga nema vajde, to ili se neće ni desiti (Srbija) ili će se možda desiti, ali samo na opštu štetu (Hrvatska). Jer, tamo, na toj strani duge, nema više baš ničega, totalna pustinja, tek razgalamljeno Ništa koje vrišti iz pokvarenog vremeplova, ili se moronski "vukovariše" na jednom ili drugom pismu. Za time treba samo povući vodu, bez osvrtanja, bez žaljenja. ¶

Zašto mediji ćute o Živkoviću?

Vreme br 1245

28 Anatomija jedne "cenzure"

Kako je Ištvan Kaić ispao iz voza

Agencija FoNet obrela se u vrtlogu optužbi da sprovodi cenzuru nad Ištvanom Kaićem, iako novinske agencije po pravilu ne objavljuju pisma čitalaca

Piše: Zlatko Čobović

Usenje popodne, neuobičajeno toplo za ovo doba godine, te subote 25. oktobra na adresu Novinske agencije FoNet stigao je, u 16.16 sati, jedan mejl. Gotovo bezazleno napismeno naslovljen kao "Saopštenje za javnost povodom Zorana Živkovića", nije nagoveštavao da bi mogao da postane "predmet cenzure". Jasnosti se obratio Ištvan Kaić, saradnik Instituta za javnu politiku. Nešto kasnije pokazaće se da pošiljalac nije samo saradnik, već zapravo šest u jednoj: građanin), analitičar, autor, filozof, ekonomista i – saradnik.

"U prilogu vam šaljem saopštenje vezano za jučerašnji presedan Zorana Živkovića, predsednika Nove stranke, u skupštini Srbije", napisao je Kaić u pratnom tekstu. U atačmentu naslov bez znaka pitanja: "S kojim pravom Živković vređa porodicu premijera Srbije". Potom sledi tekst koji doslovno glasi:

"S kojim pravom Živković vređa porodicu premijera Srbije

Povodom nečuvenih optužbi koje je lider Nove stranke i poslanik u Narodnoj skupštini Zoran Živković iznео na račun članova porodice premijera Aleksandra Vučića, želeo bih ovim putem javnosti da ukažem na apsolutnu moralnu, a mogu će i zakonsku nepodobnost gospodina Živkovića da na ovakav primitivan način zagaduje naš javni i politički prostor.

Pored toga što se na neprimeren, krajnje nemoralan način okoristio novcem građana Srbije u dobro poznatim poslovima ako vinograda, o Živkovićevim moralnim kvalifikacijama da uvredama i lažima napada premijera Srbije i, što je još gore, članove njegove porodice, možda najbolje govori činjenica da je reč o čoveku koji bi laža se javno i bez trunke ustezanja i grižе savesti hvali da je učestvovala u izvršenju najtežih krivičnih dela!

Živkovićev stranački zamenik Vladimir Pavićević, ali i još desetak članova nedavnjeg organizacionog odbora koji je radio na osnivanju Nove stranke, mogli bi da posvedoče da se Živković, na jednom od sastanaka osnivača Nove stranke, održanom u njenom prvobitnom sedištu u Hilandarskoj ulici u toku februara 2013. godine, otvoreno hvalio kako je u svojoj ranoj mladosti, prilikom jednog putovanja vozom od Niša do Beograda zajedno sa svojim drugovima iz vozu u punoj brzini izbacio stranog državljanina i to samo zato što je govorio engleskim jezikom! Na pitanje njegovih bokorinih stranačkih prijatelja da li je nesrećni čovek preživeo izbacivanje Živković je lakonski odgovorio da najverovatnije jeste pošto o tome nikada nije pisalo u novinama narednih dana'.

Iako niko sa sigurnošću ne može da tvrdi da li je Živković u pričи, iz sopstvenog znanih razloga, izmislio ili je reč o stvarnom događaju, činjenica je da bi u pitanju mogla biti njegova ucešće u izvršenju jednog od najtežih krivičnih dela, ubistva u pokušaju ili možda čak i ubistva, što bi tužilaštvo podrobno moralo da ispita u odgovarajućem istražnom postupku.

Bez obzira na to da li je u pitanju samo još jedna od uobičajenih Živkovićevih izmišljotina i pokušaj samorekламiranja po sistemu 'čega se pametan stidi time se Živković ponosi', ili je pak reč o stvarnom događaju, već i sama činjenica da se lider Nove stranke otvoreno hvali svojim učešćem u izvršenju najtežih krivičnih dela ozbiljno ga diskvalifikuje za bilo kakvo dalje bavljenje javnim poslovima, posebno u svojstvu lidera jedne političke stranke i poslanika Narodne skupštine.

Iako ni ne pada na pamet da ustvrdim da je Živković lažov u ovom slučaju govorio istinu, ovim putem otvoreno pozivam Republičko javno tužilaštvo i druge nadležne organe da tim povodom otvore istragu. U tom smislu lično sam spreman da se pojavim kao oštećeni u navedenim tužilačkim postupcima, kao i svaki drugi građanin koji ima osećaja koji sam izneo u javnost i njegovim potencijalnim svedocima.

Za razliku od Živkovića koji se olako uputio u izmišljanje laži, optužujući pa i izričanje pretnje Aleksandru Vučiću i članovima njegove porodice, ja ipak očekujem da o slučaju Živković konačnu reč daju nadležno tužilaštvo i sud. A na građanima Srbije je da odluče žele li da političari neskriveno kažnjivih ma-nipulišu i kriminalnih kvalifikacija ubuduće predstavljaju u najvišem zakonodavnom telu Republike.

Ištvan Kaić,
Saradnik Instituta za javnu politiku."

PITANJA I ODGOVOR

Uredički posao je, pored ostalog, da pažljivo pročita sve što stigne u redakciju. Da u obilju pošte, tekstova, informacija, ali i brojnih mentalno litteranih izlučevina u formi kojekakvih saopštenja, reagovanja, upozorenja, pozivnica, mišljenja, selektuje bitno od nebitnog. Znaju to novinari i urednici. Tako je i dežurni urednik u FoNetu, top 25. oktobra pročitao i sastav koji je Kaić poslao. U skladu sa standardima novinarske profesije, a zbog toga što se saopštenje tiče premijera, odlučio je da od posiljaoca zatraži par objašnjenja, ali istovremeno, i da ga obavesti o jednoj neistinosti činjenici, bez obzira na sadržaj poruke koji je primljena. Nekoliko nepoznatica je, naime, imao ovaj tekst. Evo ih redom.

Kaić se potpisao kao saradnik Instituta za javnu politiku. Da li je to što je postao, tako potpisano, iako nije bilo na mrežnom-randumu Instituta, zvanično saopštenje i stav Instituta? Značajno pitanje. Jer, autoritet pojedinca ili institucije koja stoji iza saopštenja, utiče na to da li će saopštenje biti objavljeno, a tekst može da naprše, i porpše, i osoba zaposlena u toj instituciji, makar bila i saradnik. Čak, i po cenu da su temi i sadržaj bizarni.

Dalje, da li je, s obzirom na temu i sadržaj, Kaić srocio prosto za javnost u ime premijera Vučića ili ga je premijer ovlašćeno da reaguje i napiše saopštenje? Zašto je to važno? Poznato je da premijer mnogo radi, da ima mnogo obaveza... Da su i on i njegova porodica izloženi napadima, na šta često ukazuje, ali zbog zauzetosti neke stvari i ne može da postigne, pa možda i da reaguje u pravom trenutku, gde bi želeo i kako bi želeo. Zbog svega toga moguće je da bi ovlašćeno lice reagovalo ovako. U tom slučaju saopštenje bi trebalo da bude objavljeno, jer je premijer funkcija od autoriteta u ovoj državi, njegova reč je važna, makar i iz usta posrednika. Nužno je imenovati da pisac, koji je, i ako je, ovlašćenjem postao premijerov čovek od ove vrste poverenja, to i naglasi.

U skladu sa standardima profesije, a da bi odlučio da li će emitovati saopštenje, dežurni urednik je zatražio da mu Kaić pojasni ove stvari, obavestivši ga istovremeno da se pisma čitalaca ne objavljuju. Mejl glasi doslovno:

"Poštovani,

S obzirom da Vi niste pomenuti u izlaganju poslanika Zorana Živkovića u Skupštini Srbije, niti u odgovoru premijera Aleksandra Vučića – niste naveli u kom svojstvu ste se oglasili saopštenjem koje ste nam poslali.

Da li u ime tog Instituta za javnu politiku, kao saradnik, kako ste se predstavili i potpisali, da li po ovlašćenju premijera Aleksandra Vučića, kao njegov zastupnik, ili kao građanin koji je pratio TV prenos zasedanja Skupštine.

Ukoliko ste saopštenje napisali kao saradnik pomenutog Instituta, kao stav tog Instituta, čiji ste saradnik, kako ste se predstavili, potrebno je da naglasite da je reč o zvaničnom reagovanju/stavu Instituta za javnu politiku.

Ako ste saopštenje sastavili po ovlašćenju premijera Aleksandra Vučića, kao njegov zastupnik, sami ili uz njegovu pomoć, potrebno je, takođe, da naglasite da ste ovlašćeni da napišete saopštenje, ko Vas je ovlastio, i da dostavite kopiju ovlašćenja, radi autentičnosti.

Ako ste saopštenje sastavili kao građanin koji je pratio TV prenos skupštinskog zasedanja, pa je tim povodom izneo svoj stav i komentar događaja, obavestivši nas da Novinska agencija FoNet nema rubriku 'pisma čitalaca'.

Srdačno, dežurni urednik."

Mejl je poslat sa adrese Agencije. Pristup elektronskoj adresi, u svakoj agenciji, ne samo u FoNetu, nema svako. Ta te

CENZURISAN ILI NESHVAĆEN: Ištvan Kaić za javnost zastupao o slobodi medija u Skupštini Srbije

Foto: Beta

29

»

Smatrajući da su posredno pribavljeni navodi Ištvana Kaića, uprkos njihovom neshvatljivom odbacivanju od strane dežurnog urednika agencije Fonet Zlatka Čobovića, od izuzetne važnosti i javnog značaja, želeo bih ovom prilikom da, kao neko ko je prisustvovao pomenutom sastanku u Hilandarskoj ulici, potvrdim tačnost iznetih navoda. Naime, kao član Inicijativnog odbora za osnivanje Nove stranke zadužen za komunikaciju sa medijima, prisustvovao sam većini sastanaka tog tela koje je operativno rukovodilo procesom formiranja stranačke infrastrukture sve do njene Osnivačke skupštine održane u aprilu 2013. godine.

Po završetku jednog od redovnih sastanaka, koji su se uglavnom održavali jednom nedeljno, u neformalnom razgovoru Živkovića sa ostalim članovima Odbora, lider Nove stranke detaljno je opisao događaj koji je pomenut u Kaićevom saopštenju. O Živkovićevom hvalisanju da je učestvovao u izvršenju teškog krivičnog dela mogu da posvedoče i ostali prisutni članovi među kojima je, između ostalih, bio i Vladimir Pavićević, koji je odmah pored mene sedeo iza Živkovića i koji je na njegove skandalozne reči reagovao zaleđenim pogledom koji je uputio ka meni i sleganjem ramena u neverici. Iako se većina prisutnih kasnije gotovo jednoglasno saglasila da su reči lidera-osnivača stranke bile skandalozne i užasavajuće, na moju veliku žalost i razočaranje, bio sam jedini član koji je, između ostalog i zbog toga, već u trenutku osnivanja stranke istupio iz njenog članstva.

Iako su u pitanju bile samo Živkovićeve reči kojima se hvalio da je učestvovao u izvršenju krivičnog dela ubistva ili ubistva u pokušaju, u pitanju je događaj koji bi, bez obzira na protok vremena, svakako trebalo da bude predmet interesovanja Republičkog javnog tužilaštva koje bi u istrazi trebalo da ustanovi da li je Živković lagao ili je zaista učestvovao u izvršenju tog zločina. Takva reakcija je neophodna utoliko pre ukoliko se u vidu ima okolnost da su informacije potekle od samog Živkovića u vidu samooptužbi, a ne od nekog trećeg lica. Bez obzira na rezultate te istrage, već sada sa sigurnošću možemo da tvrdimo da se u Narodnoj skupštini nalazi poslanik koji čak i u svojim zrelim godinama izbacivanje ljudi iz voza u punoj brzini smatra vidom mladalačkog nestašluka i zabave!

Protok vremena i "neaktuelnost" tog događaja, na koje se Čobović, kao dežurni urednik agencije Fonet, neprofesionalno pozvao u pokušaju da opravda svoje odbijanje da javnost upozna sa informacijom koju je Kaić obelodanio, teško da mogu biti prihvaćeni kao ozbiljan argument. Već samo saznanje da se lider jedne opozicione stranke po kuloarima otvoreno hvali mogućim saučesništvom u ubistvu ili "samo" ubistvu u pokušaju, ozbiljna je moralna prepreka da takav čovek igra bilo kakvu ulogu u javnom životu zemlje, a naročito da obavlja funkciju narodnog poslanika.

Da protok vremena u ovom slučaju ne sme da igra baš nikakvu ulogu, svedoči i dobro poznati slučaj nekadašnjeg ministra policije Dragana Jočića za koga se, dosta godina kasnije, saznalo da je u mladosti bio hapšen zbog provale i obijanja trafika. Optužbe koje je na svoj račun izrekao Zoran Živković daleko su ozbiljnije od onih koje su teretile Jočića, što čitavom ovom slučaju daje dodatnu težinu. Upravo zbog svesti o težini Živkovićevih samooptužbi smatrao sam svojom dužnošću da reagujem na njihovo javno objavljivanje koje je na neshvatljiv način ostalo bez odjeka u široj javnosti. S poštovanjem,

Marko Matić,
pomoćnik glavnog urednika E-novina

STVARAMO
BOLJI SVET ZAJEDNO

DIREKTNA DODATA VREDNOST COCA-COLA SISTEMA IZNOSI **28 MILIONA EVRA** (0,1 ODSTO BDP-A) I VEZANA JE ZA **224 MILIONA EVRA** DODATE VREDNOSTI ZA SRPSKU EKONOMIJU (ILI 0,7 ODSTO BDP-A). NA **1 EVRO DODATE VREDNOSTI** COCA-COLA SISTEMA DOLAZI **7 EVRA DODATE VREDNOSTI** ZA SRPSKU EKONOMIJU.

KOMPANIJA PLAĆA 7 MILIONA EVRA NA IME POREZA I POVEZANA JE SA **95 MILIONA EVRA** KOJE DRŽAVA PRIHODUJE OD POREZA (ŠTO ČINI 1,4 ODSTO UKUPNOG PORESKOG PRIHODA SRBIJE).

COCA-COLA SISTEM ZAPOŠLJAVA SKORO **1.100 LJUDI** I INDIREKTNO OBEZBEĐUJE POSAO ZA **11.600 LJUDI** U SRPSKOJ EKONOMIJI.

Bazirano na studiji Socio-ekonomskog uticaja Coca-Cola sistema u Srbiji, koju su sproveli Ethan B. Kapstein i Steward Redqueen, oktobar 2014.

Hellenic Coca-Cola Passion for Excellence

Coca-Cola

Coca-Cola · Coca-Cola zero · fanta · Sprite · Schweppes · ROSA · NESTEA · neXt · Joy · su-voće · burn · ultra

Klizanje prema

Juče je bilo loše, danas je gore nego juče, ali danas je bolje nego što će biti sutra

Prošloga četvrtka, u organizaciji nedeljnika "Vreme" i organizacije OEBS, održana je tribina o tome gdje smo, nakon "reforme reforme" pravosuđa krajem 2014. godine. O istim temama smo razgovarali – u istoj organizaciji – i u rano proljeće ove godine i utisak je da ništa nije bolje (naprednije) u odnosu na to vrijeme, naprotiv: pravih reformi nema, dodatno se kompliciraju ionako sporna zakonska rješenja mijenjanjem po hitnom postupku, u sistem su uvedeni notari (u nezakonitim postupcima), advokati su već dva mjeseca u "štrajku", Ustavni sud Srbije ne pokazuje namjeru da se požuri sa svojim stavovima...

Na tribini su govorili profesorica Vesna Rakić Vodinelić, sudija Apelacionog suda u Beogradu Miodrag Majić, sudija Vida Petrović Škero, predsjednica Sindikata pravosuđa Srbije Slađanka Milošević, potpredsjednik Društva sudija Srbije Kosta Mitić Vrankić, tužilac i član Udruženja tužilaca Nenad Stefanović, predsjednik Udruženja sudijskih i tužilačkih pomoćnika Lazar Lazović, predsjednici Advokatske komore Srbije i Vojvodine Dragoljub Đorđević i Srđan Sikimić, novosadski advokat Vladimir Horovic, te advokat Jelena Nikolić, koja je odavno položila notarski ispit, ali nije imenovana među 94 izabrana kandidata.

Nije bilo nikoga iz Vrhovnog kasacionog suda: dvije sudije koje su bile pozvane u posljednji čas su morale otkazati, zato što je dan uoči tribine sazvana sjednica svih sudija tog suda. Njima organizatori posve opravdavaju nedolazak zbog "više obaveze", a i inače nisu poznate po tome da spadaju u šutljivu i nekritičku javnost.

S druge strane, predstavnici Ministarstva pravde i Javnobilježničke komore su javili, vrlo ljubazno, da zbog unaprijed preuzetih obaveza i silnih poslova, baš nitko njihov ne može doći na tribinu. Obećali su da će biti idućega puta; vidjet ćemo, držat ćemo ih za riječ (obećanje)!

Ovdje objavljujemo tek akcente iz dvoiposatne rasprave, iako se i iz tog kratkog pregleda jasno vidi koliko smo daleko od pravne države, od vladavine prava još i više i koliko građani Srbije nemaju mnogo razloga za optimizam kad misle i hoće svoja ljudska prava.

O JAVNIM BELEŽNICIMA ILI NOTARIMA

VESNA RAKIĆ VODINELIĆ: Država, čiji je organ sud, ne može na javnog beležnika da prenese više ovlašćenja nego što sama ima. Ona je uspostavivši notarski monopol, pre svega onaj koji se tiče ugovora o raspolaganju nepokretnosti u vidu javnobeležničkog zapisa, prekoračila ovlašćenja koja ima. To nisu bila javna ovlašćenja. U tradiciji srpskog prava nikad nije bilo da se ugovor o raspolaganju nepokretnostima zaključuje u formi javne isprave. Bilo je dovoljna slobodno izražena, u pisanom obliku, volja ugovornih stranaka, uz overu potpisa, koji služi zapravo identifikaciji ugovornih strana. I to je bilo tako počev od Srpskog građanskog zakonika, da se ne vraćamo dalje u prošlost, od 1844. godine. Ne postoje ni tradicijski razlozi, a niti ustavni razlozi da se to učini. Došlo je, dakle, do prenosa sa suda na javne beležnike jednog ovlašćenja koje sudovi nikad u Srbiji nisu imali.

Za neke druge nadležnosti koje predstavljaju javno-beležnički monopol u Srbiji, moglo bi se reći da su bile sudske nadležnosti. Tu mislim na ugovore koji su bili zaključivani u službenoj formi, kao što je ugovor o doživotnom izdržavanju i

diktaturi

fotografije M. Milenković

ugovori koji se tiču porodičnih i naslednih odnosa. Tu nije preneseno ništa više nego što je država preko suda u vanparničnom postupku imala. Ovde je, međutim, došlo do jasnog prekoračenja nadležnosti. Makar u ovom domenu. Ustavni sud nije imao težak posao. Imao je veoma lak posao, samo je trebalo da u taj posao uđe. I zaista je teško objasniti zbog čega se nije odvažio.

(...)

Ako pogledamo poslednjih stotinak godina, na ovom prostoru smo imali dva zakona o javnom beležništvu. Jedan u Kraljevini Jugoslaviji 1930. godine i sada ovaj drugi. Naravno, u svim državama nastalim na području bivše Jugoslavije postoje zakoni o javnom beležništvu i tada, tom prvom prilikom, pa i ovom drugom prilikom, u 21. veku nije cela stvar prošla bez turbulencije. Zakonom o javnom beležništvu Kraljevine Jugoslavije javni beležnici su, između ostalog, bili i ovlašćeni da zastupaju stranke umesto advokata u nekim građanskim stvarima spornim, pa i u krivičnom izvršnom postupku i u nespornim stvarima. Šta se tada desilo? Tada se od svih komora koje su postojale u Kraljevini Jugoslaviji pobunila Advokatska komora Zagreba i uputila predsedništvu Vrhovnog zakonodavnog saveta predstavku. Ja bih vam sad citirala šta oni tamo pišu, jer ćemo i dan-danas, posle toliko godina, čuti gotovo istu argumentaciju: "Najvažniji poslovi svakdanjeg prometa, kao kupoprodajni ugovori, ugovori darovanja s nekretninama itd. neće više moći sastavljati advokat i već jedino javni bilježnik. Kad je, dakle, institucija javnog bilježništva već sama po sebi suzila djelokrug advokata i oduzela im deo zaslužbe, čemu u svojoj objektivnosti ne prigovaramo (oni čak nisu o tome ni prigovarali), onda nije pravedno da se javnim bilježnicima omogući da još jače oštete advokate." Ovaj sam citat našla u jednoj fusnoti, u radu koleginice Milene Trgovčević Prokić *(Nastanak i istorijat notarijata)* u jednom zborniku.

Ono što razlikuje tadašnju državu i tadašnje pravosuđe, pri čemu ga ja uopšte ne glorifikujem u odnosu na sadašnje jeste reakcija nadležnog ministra pravde. On je reagovao veoma mudro. Nije mogao kao ministar da promeni tu odredbu, ali – šta je on uradio: 1931. godine je doneo *Uredbu o ukidanju vršenja advokatskih poslova javnog beležnika*. Suština te Uredbe je bila da se javni beležnici u roku od 30 dana od objavljivanja Uredbe izjasne nadležnom sudu da li zadržavaju zvanje beležnika ili zvanje advokata. Dakle, nikad kod nas nije moglo i jedno i drugo.

Srđan Sikimić: Kad je to u pitanju, 1939. godine Advokatska komora Vojvodine je uputila jedno oštro pismo tadašnjem ministru pravde u vezi sa nadležnostima notara tadašnjih. Ministar pravde je 28. avgusta ove godine gospodina Đorđevića i mene, u pokušaju da mu ukažemo na pogubnost rešenja zakonskih propisa koji su u proceduri, dočekao sa rešenjem: vi, Vojvođani, tradicionalno ste protiv notara i ne znam šta ovog puta hoćete.

Vida Petrović Škero: Da li smo mi ustavni i zakoniti? Da li je normalno da se ne predvidi u zakonima koji se donose dan pre nego što će početi da rade notari, da se tačno zna koliko ih je izabrano, jer ih je izabrano manje nego što je potrebno za Srbiju, a nijedan u mnogim gradovima malo južnije od Beograda, šta rade sudovi, jer sada, gle čuda, mimo zakona sudija donosi notarski zapis radeći po Zakonu o notarima.

Sad se promenio Zakon. Šta je sa gomilama, stotinama ugovora koji su doneti kao notarski zapis u sudovima? Ja, da sam advokat, sasvim sigurno bih to iskoristila, ako mi je to u interesu da poništavam ugovor. Ko će snositi štetu za to? Da sam stranka koja izgubi, tužila bih državu za »

Naš sledeći očekivani korak je pravac prema potpunoj diktaturi. Da li će to biti diktatura jednog čoveka? Ime uopšte nije bitno. Ili će to biti diktatura hunte, što znači tri generala i dva političara? I to nije bitno. Bitno je da mi klizimo prema diktaturi i ako se ne održe, podrže stavovi kojima se štiti pravo građana, ustavna prava i slobode, mi ćemo ulaziti, glatko klizati kroz podmazani teren prema diktaturi, kada više neće biti prilike ni za ovakve razgovore.

štetu koja će nastati. Da li je moguće, prvo, da se tako zloupotrebljava pravosuđe, drugo, da sudije pristanu na to? Nikada neću preskočiti i ono što je u vezi sa sudijama. Sudije su se iskreno pomalo ponadale da će dobiti naknadu kao notari kada donose notarske zapise. Notarsku naknadu...

Jelena Nikolić: Podneta je tužba protiv Javnobeležničke komore, šta će se desiti ne znamo. Mi ovih dana čujemo od Ministarstva kako advokati žele da unište javnobeležnički sistem. Ja mislim da će se sistem sam urušiti, imajući u vidu da postupak koji je u toku, odnosno postupci pred Upravnim sudom. Moram da napomenem da imamo izveštaj Evropske komisije, kao i mišljenje zaštitnika građana, koji se tiču samog postupka imenovanja javnih beležnika. Za Evropsku komisiju je taj postupak izbora zabrinjavajući. Kakav će biti sledeći, videćemo. To kandidatima daje, što se kaže, vetar u leđa, nadaju se da će uspeti jednog dana sa tim upravnim sporovima, u šta ja čisto sumnjam.

O NEZAVISNOM SUDSTVU

Miodrag Majić: Ako se pravosuđe već nalazi u tako nezavidnom položaju neuspostavljenog mesta (ali tradicionalno, ne mislim da je to nešto što traje svega nekoliko godina, pa čak ni decenija unazad), ima li smisla možda razmišljati o tome da se možda i dodatnim, možda da to nazovemo i prekomernim ustavnim garantijama, pokuša tradicionalno loš položaj podići makar na nivo relativno ravnopravan? Jer, mi imamo tradicionalno dominantnu ulogu izvršne vlasti nad svim ostalima, a naročito nad pravosudnom vlašću. Da li onda ima smisla u Ustavu, ne samo reći da je pravosuđe nezavisno, nego mu svesno dati malo jaču ulogu u odnosu na izvršnu vlast, makar da u nekom proceduralnom, formalnom delu postoje takva rešenja, da bi se na neki način pokušao napraviti jedan zaokret u odnosu na sve ovo što imamo?

Ljudi koji su u pravosuđu, neće to moći sami da iznesu, bojim se da to neće moći ni većinski ljudi koji su, hajde da tako kažem, "stara garda" pravosuđa. To će morati da pokušaju da iznesu ljudi mlađe generacije, oni koji još uvek nisu "zatrovani" takvim načinom razmišljanja, funkcionisanja i odnosa snaga u pravosuđu, ukoliko ih u međuvremenu ne upropastimo, a sve su šanse da hoćemo. Jer stalno gledamo mlade generacije koje ulaze u pravosuđe kao vrlo sposobne, ali nakon izvesnog vremena počinju da liče na svoje principale, počinju da razmišljaju kao njihovi principali.

Slađanka Milošević: U pravosuđu je stanje očajno već duži niz godina. Menjale su se vlasti, skupštinske većine i svaki put, ako biste krenuli da istražujete unazad u poslednjih 14 godina, videćete da se menjao set pravosudnih zakona i upravo mislim da problem leži u tome. (...) Ja radim u tužilaštvu, gde su kabineti dva sa dva, smešno je da kažem, ali je istinito, da ne možete da otključate kabinet, stara vrata, pa ga obijate u prisustvu policajca i osumnjičenog koga treba da saslušate.

Javnost to ne zna. Te prizemne stvari treba govoriti stalno. Zašto smo mi loši? Zato što niko ništa ne ulaže godinama. I onda neko dođe i kaže vam: treba da plaćate PDV, trebate da plaćate račune, ovo i ono, da bismo danas i sutra imali škole, ludnice, sudnice. Pa, gospodo, mi smo to plaćali i do sada. Pa, zašto nemamo škole, ludnice, sudnice, bolnice i ostalo, puteve? Gde je taj novac?

Vida Petrović Škero: Kako da pravosuđe bude nezavisno? Kako, kada se kod nas menjaju zakoni prema ličnosti, kako, kada znamo da se napravi jedan zakon, napravi pauza, a onda promeni zakon i ispadne određeni broj sudija? Da li će ikada sudije više progovoriti? (...) U to nas dočeka i štrajk advokature koji ćemo mi, sudije, kako nam je rečeno već unapred, podržati, a za godinu dana reći: sad ćemo malo razrešiti sudije zato što nisu dovoljno radili i gde smo ušli sa tim nezavisnim sudstvom? Da li uopšte imamo reformisanje i ulazimo li sa svim ovim zakonskim promenama u novi haos? Da li smo uopšte iskoristili ustavne norme koje bi mogle da rasterete sud na odgovarajući način, ili smo napravili politički marketing gde ću jasno reći: da li je bilo bolje birati one kojima nije bilo mesta zbog tri partijska slova, da izaberemo još osam ili šest notara i omogućimo bar početak rada da bude legalan, ili napraviti potpuno novu instituciju od koje očekujemo da krene da postoji sa apsolutno najvećom nadležnošću koja se može zamisliti, a da je sve to nezakonito?

Kosta Mitić Vrankić: Ako nam je cilj da ojačamo nezavisnost sudijske funkcije, prvo u Ustav moraju da se unesu osnovi za prestanak sudijske funkcije, to je jedna stvar, a druga je – osnov za prestanak sudijske funkcije nikako ne može da bude periodično vrednovanje rada sudija, ako hoćemo nezavisne sudije i nezavisno sudstvo. Ako nećemo, onda može sve.

Da bi uopšte došlo do nezavisnog sudstva, potreban je ceo sistem mera koje treba da se uspostave. (...) Potreban je čitav sklop mera, potrebne su znatne izmene, potrebno je i sudije da preduzmu više da bi zaista sudska vlast bila nezavisna u potpunosti, da bi zauzela svoju ustavnu funkciju. Ali sa druge strane, u ovoj konstelaciji snaga, bez tih ustavnih i zakonskih izmena, to se neće dogoditi.

Druga stvar – nemojmo sada da zaboravimo da mi od 1945. imamo jednu suprematiju izvršne vlasti. To je vrlo u glavama ljudi, i sudija donekle, i u kulturi. S tako nečim izboriti se uopšte nije lako. Imao sam prilike par puta da se borim u vezi toga. To uopšte nije za potcenjivanje, suviše se često govori o tome i opet kažem – suviše su česta prebacivanja sudijama da, eto, sudije, sve imaju na dohvat ruke, ali eto, nema dovoljno lične hrabrosti da se sudije izbore za to. Ne. Ni ustavna, niti

ZABRINUTA LICA: Gde smo na kraju 2014. godine

zakonska regulativa nisu takve i bez ovih, a i još nekih izmena, to nije put ka sudstvu kao trećoj grani vlasti.

O REZULTATIMA "REFORME REFORME"

Vesna Rakić Vodinelić: Da li se treba nadati boljem? Moja priroda je takva da smatram da se buniti moramo. Svako na svoj način, svako svojim oruđem ili oružjem. Međutim, ako pogledamo projekciju za budućnost, ona je, nažalost, po mojoj oceni, veoma obeshrabrujuća. Veoma obeshrabrujuća. Znate, naš pravosudni poredak je fragilan, slab, vazda bio. Pravosuđe nije uspelo da se nametne ili mu nije dozvoljeno da se pokaže kao treća državna vlast. I sad, iz ove pozicije nefunkcionisanja i sudova i javnih tužilaštava, ne treba da se lažemo, oni ne mogu da funkcionišu bez advokature, treba da se borimo za to da pravosuđe bude vlast.

Vladimir Horovic: Moto onoga što imam da kažem je: juče je bilo loše, danas je gore nego juče, ali danas je bolje nego što će biti sutra. Ja tako vidim situaciju. (...) Vlada, ministar, pokazuju potpuno otuđenje od javnog mišljenja, nespremnost da svoje stavove, ako i bilo kakve imaju, sučele kroz bilo javnu diskusiju, bilo kroz medije, i javno ih iznesu. Odbijaju svaku akademsku stručnu raspravu. Ne trebaju oni nama na ulicama i na mitinzima. To su oni vežbali da bi zaludeli 40 odsto građana da bi došli na vlast. Mi se ovde ne borimo za vlast. Štampa se ne bori za vlast. Mi se borimo za građane, za pravnu državu, borimo se za vladavinu prava, ali onog prava koje neće biti pravo na monopole, koje neće biti otuđeno pravo i koje neće voditi u ono što mogu otvoreno da kažem – u diktaturu.

Naš sledeći očekivani korak je pravac prema potpunoj diktaturi. Da li će to biti diktatura jednog čoveka? Ime uopšte nije bitno. Ili će to biti diktatura hunte, što znači tri generala i dva političara? I to nije bitno. Bitno je da mi klizimo prema diktaturi i ako se ne održe, podrže stavovi kojima se štiti pravo građana, ustavna prava i slobode, mi ćemo ulaziti, glatko klizati kroz podmazani teren prema diktaturi, kada više neće biti prilike ni za ovakve razgovore.

Nenad Stefanović: Katastrofalno je stanje u pravosuđu. Ispred Udruženja tužilaca ću da napomenem samo tri tačke koje će izgleda izazvati kolaps celog pokušaja reforme pravosuđa. To su Pravosudna akademija, tužilačka istraga i javni beležnici. Zakon o javnom beležništvu ne bih komentarisao, osim iz ugla zamenika javnog tužioca, kao i mojim kolegama i sudijama, kojima će biti smanjivane plate. Država s takvim zakonom stvara ekstra profitere. To je trenutno inicijalno motiv takvog zakona.

Što se tiče Pravosudne akademije, po našim ustavnim inicijativama je već Ustavni sud odlučio, a osim toga, Udruženje sudijskih i tužilačkih pomoćnika je podnelo krivičnu prijavu protiv aktuelnog direktora Pravosudne akademije zbog toga što on, čovek, nema ni akreditaciju od strane Visokog saveta sudstva, niti Državnog veća tužilaca za obuke koje sprovodi.

Tužilačka istraga: tu je 13 meseci primene novog zakonika o krivičnom postupku, koji je stvorio pravnu nesigurnost za građane i on mora na kompletnu reviziju. Definitivno.

O ŠTRAJKU ADVOKATA

Vesna Rakić Vodinelić: Ja sam nekoliko puta pozdravila protest advokata. Mislim da je on vrlo važan i da je otišao preko granica cehovskog pristupa i, nekako, pokušao je da osvetli uspeh kod jednog broja građana, da osvetli tu ugroženost onoga što zovemo običnim, prosečnim čovekom, svim pravosudnim zahvatima koji su činjeni.

Dragoljub Đorđević: Gospodo, pravda u Srbiji stoji, hteli mi to da priznamo ili ne, ne dva meseca, nego četiri duge godine. Četiri duge godine mraka, četiri duge godine nedopustivog ćutanja reći ću i advokature.

Advokatura je kao psihijatrijski bolesnik u stanju kumuliranog afekta. Prsla, eksplodirala i dozvolila sebi da pokaže da postoji, sada već više od toga. Naravno da iznutra je najlakše, kolokvijalno da kažem, bušiti ovaj ceo protest. I naravno da smo sami sebi, opet da kažem, najveći neprijatelji. Ali mi naše žito od kukolja znamo da razlikujemo. Plašim se da to u sudovima i tužilaštvima današnje Srbije nije moguće. Nije moguće, a trebalo bi da bude. I onda, ako bude bilo sudske vlasti, biće je zato što će Rim izgoreti do temelja i pretvoriti se u prah i pepeo. Samo tada može iz cele priče da se rodi Feniks.

Srđan Sikimić: Što se našeg protesta tiče, ja bih ukazao samo na dve stvari. Moram da priznam da smo mi začuđeni pasivnošću sudske vlasti i u situaciji kada je nesumnjivo u nizu zakona zbog kojih smo mi u protestu izvršna vlast nasrnula na sudsku vlast. Jedan segment toga je oduzimanje nadležnosti sudova, gde sudove niko nije pitao da li žele da se reše određeni poslovi određene nadležnosti, koje njima isključivo pripadaju, a drugi segment – zašto sudska vlast trpi kontrolu izvršne vlasti u poslovima koje sada po Zakonu o javnim beležnicima obavljaju sudije. (...) Mi smo u ovim protestima pozvali i Ustavni i Upravni sud da se javno izjasne na osnovu kojih razgovora, dogovora ili saznanja čovek koji trenutno obavlja funkciju ministra pravde maše u javnosti saznanjima kakve će odluke doneti i Ustavni sud i Upravni sud. Upravni sud ćuti i dalje, doneo je jednu odluku o privremenim merama, a Ustavni sud je imao ono trapavo izjašnjenje predsednika tog suda koji je protest advokata označio kao pritisak, a ne protivustavni propis, koji je određenu grupu ljudi naterao da iskažu svoje nesaglasje sa tim. ¶

TATJANA TAGIROV

O gostu i domaćinima

Taman što su se malo slegli utisci nakon posete predsednika Ruske Federacije Vladimira Putina, u Beograd je 14. novembra stigao patrijarh moskovski i cele Rusije Kiril. Na Aerodromu "Nikola Tesla" ponuđen je pogačom i solju, a u odboru za doček našli su se, kako i dolikuje, patrijarh Irinej, sveštenici Srpske pravoslavne crkve, ali i ministar spoljnih poslova Ivica Dačić. Negde baš u to vreme, oko šezdesetak kilometara dalje, izvodila se prva zajednička vojna vežba Oružanih snaga Ruske Federacije i Vojske Srbije "Srem 2014"

Nemački nedeljnik "Špigl" u dugačkom članku apokaliptičnog tona, pozivajući se na sud neimenovanog zvaničnika iz kabineta kancelarke Merkel, zaključuje da je odnos Zapada sa Rusijom teži nego u poslednjim fazama Sovjetskog Saveza. "Špigl" dalje piše kako se u poverljivom dokumentu nemačkog ministarstva spoljnih poslova nazvanog "Ruski uticaj u Srbiji" kaže da Moskva pokušava da se približi Beogradu na sve načine, od vojne saradnje, preko isporuka gasa pa do korišćenja "jasne panslovenske retorike". Sve u cilju da udalji Srbiju od Evropske unije ili čak da ima svog čoveka jednom kada Srbija u Uniju uđe. To zabrinjava Berlin.

I ovdašnja čaršija se našla da li srećnom da li zabrinutom. Malo smo osetili kao da smo u centru pažnje, a to inače veoma volimo. Ipak, jedni strahuju od "invazije Rusa" na Srbiju, drugi su radosni što se "bratske zemlje" još zbližavaju. Naravno, političari naglašavaju da Srbija ima dobre odnose sa svima, i Rusijom i Zapadom, i da evropski zvaničnici imaju razumevanja za to (videćemo dokle). Ruski dnevnik "Komersant" zaključuje i da vojna neutralnost Srbije, koja se ogleda u vojnim vežbama i sa NATO-om i sa Rusijom, deluje pomalo čudno.

U svemu tome je dolazak patrijarha Ruske pravoslavne crkve (RPC) Kirila protumačen kao udaranje pečata na Putinovu posetu. (Kada smo već kod udaranja pečata, ona druga strana može videti i u dolasku nemačkog vicekancelara Zigmara Gabrijela sličnu nameru). Istini za volju, poseta prvog čoveka Ruske pravoslavne crkve je dogovorena još u prvoj polovini godine, RPC i SPC imaju veoma dobre odnose oduvek, a međusobne posete patrijarha drugim pravoslavnim crkvama nisu retkost.

GOST

Patrijarhu Kirilu je ovo drugi put u poslednje vreme da posećuje Srbiju. Prošle godine prisustvovao je proslavi 1700. godišnjice Milanskog edikta u Nišu. I ranije je dolazio, dok još nije bio izabran na tron RPC. Bio je u crkvenoj delegaciji koja je posetila Srbiju za vreme bombardovanja 1999. Kažu da je dobar poznavalac srpske istorije. Pred ovaj petak bilo je i sumnji da je svrha njegovog dolaska da očita bukvicu Srpskoj pravoslavnoj crkvi zbog mogućeg uvođenja novog kalendara. Ta nagađanja ne bi ni privukla pažnju da portparol SPC episkop bački Irinej Bulović nije izjavio kako je u domenu fantazije pisanje pojedine štampe da ruski patrijarh dolazi da bi održao lekciju u Patrijaršiji.

U gustom trodnevnom rasporedu patrijarha Kirila možda se i našlo vremena za razgovor o pojedinim teološkim pitanjima koja će najverovatnije biti tema najavljivanog Svepravoslavnog sabora 2016. godine. Na kraju, obe crkve imaju donekle sličan problem sa raskolima to jest sa Makedonskom odnosno Ukrajinskom pravoslavnom crkvom. Međutim, sigurno je da crkveni velikodostojnici kao i teolozi sa obe strane razgovaraju i imaju načina da razmene stavove te da nije neophodno niti verovatno da predstavnik jedne crkve doleće u posetu drugoj da bi joj saopštio šta misli o novom kalendaru. Reč je o dve samostalne crkve i ma koliko jedna bila moćnija i veća u "zemaljskom carstvu", a i na višem mestu po crkvenim diptisima (laički rečeno, diptisi predstavljaju neku vrstu "poretka po časti" među pravoslavnim crkvama), teško da se u odnosu dve autokefalne pravoslavne crkve može govoriti o nadređenom i podređenom.

Još na aerodromu, patrijarh Kiril je kazao da se u Srbiji, bliskoj ruskom srcu, oseća kao kod kuće i da dve zemlje povezuje zajedništvo vere, kulture, istorije i "zajednička krv prolivena zarad zajedničkih pobeda". U njegovoj pratnji bilo je više episkopa RPC među kojima i mitropolit Ilarion Alfejev. Uzvraćeno mu je više nego srdačno. U Sabornoj crkvi, gde se našao veliki broj vladika SPC-a, patrijarh Irinej je njegovu posetu nazvao praznikom koji će ući u istoriju Crkve, zahvalivši mu, između ostalog, na ljubavi prema srpskom narodu i na "moralnoj i materijalnoj podršci" Srbima na Kosovu i Metohiji. Bilo je i najava da će patrijarh Kiril posetiti KiM, ali do toga nije došlo pošto je procenjeno da nema garancija za bezbednost. Ruski patrijarh je više puta ponovio da podržava "pravičan stav SPC u odnosu na Kosovo i Metohiju". U intervjuu za dnevni list "Danas", on je naglasio da kosovski problem treba rešavati isključivo političkim sredstvima. Kao doprinos Ruske pravoslavne crkve, naveo je da oni svuda jasno iznose svoj stav o KiM, kao i da prikupljaju sredstva za Srbe na KiM, o svom trošku održavaju Bogosloviju u Prizrenu, pomažu u obnavljanju crkava, učestvuju u humanitarnim projektima...

PROGRAM

Od 14. do 16. novembra, patrijarh Kiril je posetio rusko groblje, osveštao Spomenik caru Nikolaju Drugom Romanovu, održao pomen patrijarhu Pavlu u rakovičkom manastiru, dobio Orden Svetog Save prvog stepena, postao počasni doktor Beogradskog univerziteta i susreo se sa državnim zvaničnicima. Na svečanosti u Rektoratu, ruski patrijarh je govorio, između ostalog, kako su mnoge evropske zemlje odbacile svoj hrišćanski identitet, kritikijući legalizaciju istopolnih brakova, eutanaziju i abortus.

SA LITURGIJE: Patrijarh srpski Irinej i patrijarh moskovski i sve Rusije Kiril u hramu Svetog Save
foto: FoNet

Bilo je po forumima kritika što je ruski patrijarh dobio počasni doktorat na državnom univerzitetu a uz to deo govora posvetio opasnostima sekularizma, jer se to videlo kao mešanje verskog i akademskog. U obrazloženju za dobijanje doktorata stoji da je patrijarhu doktorat dodeljen zbog ukupnog naučnog dela i doprinosa unapređenju bogoslovske nauke. On je, inače, već počasni doktor različitih državnih univerziteta širom Evrope. (Koga baš zanima, neki naučni članci ruskog patrijarha su prevedeni i na srpski.)

Na liturgiji koju su u nedelju zajedno služila dva patrijarha u prepunom Hramu Svetog Save prisustvovao je i državni vrh, ali je čaršiji bilo najzanimljivije što su se na istom mestu našli kumovi Tomislav Nikolić i Vojislav Šešelj. Pojedini dnevni listovi su čak štopovali predsedniku Srpske radikalne stranke vreme na liturgiji, baveći se time koliko je minuta tačno ostao.

U svojim besedama, ruski patrijarh je govorio o istorijskoj povezanosti Rusije i Srbije, još od vremena Svetog Save koji je primio postrig u ruskom manastiru na Svetoj Gori, dok je patrijarh Irinej otišao nekoliko koraka dalje govoreći da smo mi kao mali narod "pozvani da svoj mali brod vežemo za veliki ruski brod".

DOMAĆINI

Kada je reč o političkim posetama, već prvog dana patrijarh Kiril je ručao sa predsednikom Srbije a večerao sa premijerom Vučićem. Na kraju, čak i da se ne gleda na versku i neke druge istorijske bliskosti koje se dele sa RPC, patrijarh Kiril je uticajna ličnost i ne čudi što je došlo do susreta sa političkim vrhom. Sa predsednikom Srbije se patrijarh sreo i prilikom osveštavanja Spomenika caru Nikolaju Drugom u Devojačkom parku. Tada je Tomislav Nikolić bio posebno, čak i pesnički, raspoložen pa je, između ostalog, kazao da će spomenik "sijati zanavek", kao i da deluje da je jedna ruka ispisivala stranice istorije Srbije i Rusije, dok su zajedničke karike"u svetom lancu trajanja" ova dva naroda "borba za slobodu, goli život i biblijsko stradalaštvo".

Susret premijera Aleksandra Vučića i patrijarha Kirila propraćen je sa nekoliko reči na sajtu Vlade Srbije gde piše da se razgovaralo o "unapređenju saradnje dve Crkve i jačanju saradnje dve države" (sic!), dok su predsednik Nikolić i ruski gost govorili o, između ostalog, izazovima pred kojima je danas hrišćanstvo. U već pomenutom intervjuu, patrijarh Kiril je kazao da je sa Tomislavom Nikolićem razgovarao i o aktuelnim problemima na KiM, kao i da "politika koju vode srpsko i rusko rukovodstvo ne treba da se odvaja od želja naroda". Ostaje još samo pitanje ko će "pročitati" te narodne želje. ¶

JELENA JORGAČEVIĆ

Feljton koji nema kraj

Jedna od veština koju su srpski tabloidi vrlo brzo, vrlo efektno i do savršenstva savladali jesu kampanje protiv javnih ličnosti – od viđenijih opozicionara, preko bivših ministara, estradnih zvezda, sindikalnih lidera, aktivista nevladinog sektora i, uopšte, protivnika bilo čega za šta se određeni tabloid u određenom trenutku zalaže

"U blizini mesta gde živim, nalazi se autobuska stanica i trotoar je vrlo uzak. Jednog dana, dok šetam dete, tu stoji pedesetak ljudi koji čekaju autobus. Tu je naravno jedan žamor, ljudi pričaju. Onda ja ulazim u tu masu i svi odjednom zaćute, i svi me odjednom gledaju. Potpuna je tišina. Ja guram dete, a oni svi znaju ko sam ja, jer svi danima i danima čitaju o meni. Naravno, niko od njih se ne usuđuje da bilo šta kaže, ali ti su pogledi puni prezira, vidite da je to otvorena mržnja. Ne mrze me zato što me znaju. Vidite tačno da je to uticaj laži koje se o meni pišu."

Ovom pričom, koja se događa s jeseni 2012, Oliver Dulić opisuje kako je izgledao njegov život u jeku dvoipomesečne "Kurirove" kampanje u kojoj je igrao glavnu ulogu. Slične storije verovatno bi mogli da iznesu svi koji su se u ovom ili onom trenutku našli na meti tabloida, a takvih je veoma mnogo: medijske arhive iz poslednjih nekoliko godina pokazuju, zapravo, da na političkoj sceni skoro da nema osobe koju listovi "Kurir", "Alo", "Press" ili "Informer" nisu bar jednom optužili za nešto na svojim naslovnim stranama. U tom kontekstu, sasvim je istinita opaska jednog bivšeg urednika tabloida koji kaže da je "cela ideja u tome da te se s jedne strane plaše, a da se s druge trude da te iskoriste koliko mogu".

Ipak, ako se pogledaju te "javne optužnice" usmerene na ovu ili onu adresu, jasno je da je tokom skorije istorije tabloida bilo onih koji su – s razlogom ili bez razloga – od tabloida mogli da se plaše više nego drugi. Takođe, jasno je da su sve javne optužnice formalno razlikovale samo i isključivo po dužini trajanja. Njihova dramaturgija, novinarska obrada, rečnik bili su u svim slučajevima potpuno isti i do dana današnjeg nepromenjeni.

DAJ DA OTVORIMO OVOGA

Jedna od većih misterija kada su u pitanju medijske kampanje jeste njihov početak – zapravo kad i ko donosi odluku o tome o kome će da se piše i koliko dugo. Tokom istraživanja "Vremena" na ovu temu, pokazalo se da priča kreće iz jednog od tri razloga:

1. Tabloid dolazi do nekog ugovora, papira, dokaza o nekome i nastavlja da istražuje – ovo je, kako se pokazuje, nekada bila najdominantnija pojava u tabloidima. Iako su oni dobijene papire često zloupotrebljavali i s njima na neki način "trgovali" razmenjujući ih za informacije, ove priče uglavnom su se potvrđivale kao istinite – pre svega zbog toga što su papiri dolazili direktno iz policije, pravosuđa ili bezbednosnih struktura.

2. Političar postaje meta u trenutku kada siđe s vlasti – što zbog nekadašnjih sukoba s aktuelnim vladarima, što zbog ličnog animoziteta s urednicima, što zbog toga što je nekome stao na žulj.

3. Meta postaje svako ko uradi bilo šta što bude procenjeno kao potez usmeren protiv Aleksandra Vučića – novija pojava, sve češća tokom ove godine.

Iako su vodeći srpski tabloidi po mnogo čemu slični, postoje ovde i bitne razlike između njih – neka vrsta podele poslova. Arhiva pokazuje da su za "Kurir" mnogo karakterističnije prve dve forme, dok je "Informer" – u sklopu svojih aktivnosti o kojima je bilo reči u prethodnom delu ovog serijala – uglavnom preuzeo treću. U svemu ovome, važno je još jednom naglasiti da tabloidi, naročito ranije, zaista jesu otvarali važne afere i tako javnost obavestili o nekim velikim lopovlucima. To im niko ne može osporiti: u mnogim slučajevima, drugi mediji su zapravo dalje istraživali informacije iz

Savet

Zbog objavljivanja navodnih neistina i svojevrsne medijske hajke, Savetu za štampu do sada su se žalili Dragan Đilas, Zoran Živković, Nenad Čanak i pevač Vlado Georgiev – svi protiv "Kurira". U svim slučajevima, ovo samoregulatorno telo odlučilo je da je bilo kršenja Kodeksa novinara Srbije.

Posebno je zanimljiv slučaj Vlade Georgieva, gde je odlučeno da je list "Kurir" imao legitimno pravo da se bavi navodima po kojima je on nekoliko puta uhvaćen pijan za volanom, ali da je način na koji je to urađeno bio protivan Kodeksu. Naime, pevač je učestvovao u velikoj kampanji protiv brze vožnje i napisao pesmu na tu temu, promovišući bezbednost u saobraćaju – zbog toga, njegovo ponašanje trebalo bi da bude tema izveštavanja. S druge strane, međutim, problematičan je način izveštavanja, uz upotrebu reči poput "šljokara" i "pijandura", kao i otvorene preporuke da bi trebalo da ide da se leči.

Inače, Komisija za žalbe Saveta za štampu do sada je odlučivala o ukupno 24 žalbe protiv tabloida "Kurir", "Alo" i "Naše novine". U 18 od ova 24 slučaja odlučeno je da je prekršena neka od odredbi Kodeksa novinara Srbije: to je bio slučaj sa šest od ukupno devet žalbi na dnevnik "Alo"; deset od ukupno 12 žalbi na "Kurir" i dve od ukupno tri žalbe na "Naše novine".

Pred Komisijom su se tokom poslednje tri godine našle ukupno 104 žalbe protiv različitih štampanih medija. Pošto "Kurir" i "Naše novine" priznaju nadležnost Saveta od 2013, o njima se diskutuje samo u poslednjih godinu dana, dok "Informer" i dalje ne priznaje nadležnost tog tela.

IZLOŽBA U CZKD: Dragan Đilas na naslovnim stranama
Foto: Fonet

tabloida i otvarali izuzetno važne priče baš na osnovu informacija koje su prvi put osvanule u tzv. "žutoj štampi". Ono što je ovde problematično jeste činjenica da su do svojih informacija tabloidi dolazili (zlo)upotrebom vrlo problematičnih izvora i što su potom kršili ne samo profesionalnu etiku već i elementarna ljudska prava ljudi o kojima su pisali – ko god, kakvi god i za šta god oni bili krivi.

No, da se vratimo potencijalnim tabloidnim metama. "O izboru mete uvek odlučuje onaj kod koga su pare. Znači, ili vlasnik lista ili vlasnik iz senke, ili neko ko će da plati da se neko blati", kaže za "Vreme" novinarka koja je karijeru gradila u dva tabloida, a koja je želela da ostane neimenovana. "Nikada nisam bila prisutna, ali se o tome toliko priča po redakciji da to mora da je tako. Dakle, to izgleda ovako: XY biznismen ima kintu i ponudiš mu reklamiranje. On kao neće, i ti onda krećeš da mu pakuješ aferu. A kod nas nema biznismena kome ne možeš da napakuješ aferu. I onda ga danima blatiš, blatiš, blatiš, dok on ne kaže: 'OK, plaćam, samo me ostavite na miru'". Naša sagovornica posebno ističe da su u čitavoj toj stvari novinari vrlo često nesvesni uloge koja im je dodeljena: "Urednici nikada direktno ne kažu novinaru: 'E, hajde da ovoga napadnemo.' Nego krene priča na sastancima kako bi, eto, bilo dobro da 'otvorimo ovoga, znaš koliko je pokrao, to nije pošteno' i sve u tom smislu. I onda se novinar napali i navali da piše, a u stvari pojma nema da je samo šrafčić u mašineriji zarađivanja ogromnih para. A on za te svoje tekstove dobije platicu. I tužbu, ponekad." Iako se već godinama o ovakvim slučajevima priča, činjenica je, međutim, da to do sada nije dobilo nikakav formalni epilog – nije do sada bilo optužnica za iznudu protiv bilo koga iz bilo kojeg tabloida.

Nešto je kompleksnije "otvaranje" političara i tu je zaista teško doći do bilo kakvog – čak i anonimno ispričanog scenarija. U tom pogledu, primer Olivera Dulića, kao bivšeg ministra životne sredine i prostornog planiranja, naročito je zanimljiv. On je od avgusta do oktobra 2012. zauzeo priličan broj naslovnih stranica "Kurira", a tokom tog perioda optuživan je za više stvari: da nosi skupocene satove, zatim za nezakonito izdavanje dozvole Nuba investu za postavljanje optičkih kablova, za prenošenje nekoliko stotina hiljada evra u Sloveniju, cenu koja je plaćena za sajt njegovog ministarstva, plaćanje hrane za lavove u ZOO vrtu, itd. Sve to obavljeno je uz naslove tipa: "Dulić umesto u zatvoru, ručao u restoranu", "Ovde će Dulić da robija" (tekst sa detaljnim opisom zatvorskih ćelija), "Duliću, zašto si nervozan?", "Duliću, gde je 375.000 evra?"

U međuvremenu, po navodima koje su tabloidi iznosili protiv Dulića, protiv njega nema nijedne osuđujuće presude. S druge strane, povodom istih tih navoda, on je od jednog tabloida već dobio odštetu, a spor po tužbi protiv "Kurira" i dalje je u toku. Pitanje je, međutim, zašto baš on. Niti je ikada pokazivao preteranu političku ambiciju, niti je – sve i da je svaka reč u ovoj medijskoj optužnici bila tačna, po iznosima koji su se pominjali mogao da konkuriše nekim svojim kolegama. U razgovoru za "Vreme", Dulić ističe da su iza toga sigurno stajali predstavnici velikog kapitala kojima je kao ministar na neki način oslabio moć i profit, ali isto tako da je kao mlad i obrazovan političar, koji nije percipiran kao kriminalac, bio idealna meta: "Očigledno je bila namera da se moje hapšenje učini logičnim i očekivanim. I trebalo je u kratkom periodu pripremiti javnost za to. Jer, ako od mene uspeju da naprave kriminalca, onda će lako to da urade i sa ostalima, koji su više viđeni za to."

OZRAČENI ČOVEK

Ovaj slučaj specifičan je i kao jedan od prvih koji je duže trajao. Jedina duža kampanja u medijima bila je usmerena na Mlađana Dinkića i njegove saradnike iz G17 plus, ali u tom slučaju bilo je i čudne simbioze između njega i tabloida (o čemu smo pisali u prvom delu ovog serijala). Posle Dulića, jedinu dužu, pa i agresivniju kampanju imaće Dragan Đilas.

Baš zato što su ovakve kampanje 2012. još uvek bile retkost, Dulić nije mogao ni da pretpostavi koliko će sve to da se otegne, pa se u početku priče još nekako i "otimao": "Reagovao sam instinktivno. Pokušavao sam da utvrdim odakle lije voda, »

pa sam želeo to da sprečim. Zvao sam sve redom. Sve ljude koji su do prekjuče razgovarali sa mnom, zvali me, interjvuisali, molili za ovu ili onu uslugu. Govorili su mi: 'Znaš, to mora tako.' Negde desetog dana vi shvatite da ste u jednom feljtonu koji nema kraj. Svakog dana između dva i tri, vidim da me zove 'Kurir' i ja se javim samo da bih čuo šta je pitanje, da znam šta će sutra biti tema. Jer, niti ja imam šta da im odgovorim, niti oni meni imaju šta da kažu."

Za razliku od Dulića, Dinkića i Đilasa, većina drugih tabloidnih žrtava bile su jednokratne, ili su medijski razvlačene u određenim vremenskim intervalima, a ne na svakodnevnom nivou. Po svemu sudeći, procena dužine trajanja opet zavisi ili od novca ili od naredbe nekog s vrha vlasti. Ovde je već citirana izjava Dragana Đilasa da mu je vlasnik jednog tabloida nudio da prekine da piše u njemu ukoliko mu plati milion evra, a i Dulić kaže da su mu "neki advokati koji dođu ili novinari koji su mi navodno prijatelji sugerisali da to može da se reši 'znaš već kako'". I pored svega, ipak ne bi trebalo zaboraviti političku dimenziju – ni u kontekstu uzroka ni u kontekstu trajanja i posledica tabloidnog progona. Neke od kampanja počinju iz isključivo političkih razloga i jednostavno se završe same od sebe u trenutku kada je žrtva "na kolenima" i kada više ne predstavlja nikakvu opasnost: posle odlaska s mesta gradonačelnika, na Đilasa i njegove poslove tabloidi su zaboravili kao da se nikada njime ni bavili nisu. Nije bilo čak ni komentara na tvrdnju o milion evra.

U političkom kontekstu, zanimljiva je epizoda iz Dulićevog slučaja na koju se vrlo brzo zaboravilo, a koja se dogodila 6. oktobra 2012, kada je objavljeno da je "deo policajaca nezadovoljan odlukom Tužilaštva da Duliću ne bude određen pritvor". Umesto da se, kao visoki državni funkcioner osvrne na pravo na pretpostavku nevinosti i smiri uzavrele strasti, Aleksandar Vučić je tada, kao šef Biroa za koordinaciju rada bezbednosnih službi, rekao da razume to nezadovoljstvo i još jednom osudio u medijima već osuđenog bivšeg ministra: "U potpunosti razumem pripadnike policije koji, posle višemesečnog mukotrpnog rada, ne mogu da shvate da je njihov trud bačen pod noge."

AKCIJA G17 PLUS PROTIV "KURIRA" 2005. GODINE: Razgovor ispred redakcije
Foto: Betaphoto

Istovremeno, vredi podsetiti da su se Dulića lako odrekli njegovi dotadašnji saborci Boris Tadić (koji je izjavio kako DS ne štiti nikoga ko je kriv) i Dragan Đilas (koji je bio na putu, pa nije ni morao ništa da kaže). U tome nisu bili usamljeni. "To je bio idealan primer sociocida. Ti nekoga fizički ostaviš da se mrcvari, ali ga društveno uništiš. Nakon deset ili petnaest dana te hajke, prestao je svaki društveni kontakt koji je bio vezan za moju poziciju. Više me niko ne zove na prijeme, na večere, na izložbe, oni se gade kontakta sa mnom. To mi je ostavilo gorak ukus – kako vas se ljudi brzo odreknu. Kako ti ljudi, koji bi po prirodi stvari trebalo da shvate da je to jedan monstruozni mehanizam i da oni mogu da budu žrtve toga – tako brzo prihvate da je bolje ne družiti se s ozračenim čovekom", priča Dulić.

STANDARDI

Iako u kontekstu odnosa prema izvorima, izbora reči, načina prezentacije, novinarske pažnje i mnogo toga drugog, uporno i bez pardona gaze profesionalne standarde, tabloidi su vrlo konzistentni u poštovanju jednog novinarskog načela – kontakta sa "optuženikom", odnosno drugom stranom. Skoro da nema primera u kojima "Informer" ili "Kurir" ne pozovu osobu o kojoj pišu, što je za svaku pohvalu. Istovremeno, međutim, još su ređi primeri u kojima ovi ili njima slični listovi tu izjavu ili tvrdnju na bilo koji način uvaže.

Osnovni tekst tako čini niz optužbi, pozivanja na svedoke ili izvore (uglavnom anonimne), dok se izjava prozvane osobe najčešće nalazi u posebnom antrfileu-okviru. Bilo šta ona da kaže, niko od drugih sagovornika se uglavnom ni na koji način na tu izjavu ne osvrće – kao da čovek ništa nije ni rekao, ili da je on što je rekao a priori neistina i tvrdnja koja ne zaslužuje komentar. U poslednjih godinu-dve, ova matrica ima i dodatke u vidu posebnih okvira u kojima se ističu različite brojke (koje se ponekad odnose na navodne kriminalne radnje, a ponekad su samo podaci iz privatnog života osobe o kojoj se radi – tipa koliko ima godina, dece, kuća, automobila). Tu su takođe i mišljenja eksperata, čiji je izbor uvek vrlo indikativan i koji – u svojim antrfileima – u velikoj većini slučajeva potvrđuju navode teksta, nikad ne ustajući u eventualnu odbranu "optuženog".

Kad smo već kod forme, zanimljiva su i pitanja koja novinari postavljaju onima o kojima pišu.

U tekstu "Eko lobi zatvara Kolubaru?", objavljenom u "Kuriru" 13. jula 2014, navodi se kako je organizacija CEKOR "zatražila od Evropske banke za obnovu i razvoj da Srbiji ne odobri pomoć za što brže pokretanje proizvodnje uglja posle poplava", što je, inače, bilo potpuno pogrešno tumačenje nastojanja ove organizacije da se Srbija što pre osposobi za veću proizvodnju struje, ali uz što manju štetu za zdravlje i život građana i građanki. Pre nego što će objaviti tekst, novinarka im je poslala dva pitanja, od kojih prvi deo jednog glasi: "Koji su motivi CEKOR-a da otvoreno radi protiv interesa države...?" Iako formalno poštuje novinarska načela i traži mišljenje "druge strane", autorka

Kolege drage

Iako novinari tabloida nikada nisu bili preterano milostivi prema kolegama iz "uglednijih" medija, tokom 2014. naročito se zahuktala praksa blaćenja svih onih čija je uređivačka politika ili profesionalni kredo drugačiji od državno zacrtanog.

Pošto je "Vreme" objavilo BIRN-ov i CINS-ov tekst o ugovoru sa Etihadom, "Informer" je novinare ovih institucija optužio da su strani plaćenici i za razne druge nepodopštine, ali i za skoro nadrealnu stvar: da su rezervisali sobe u borskom hotelu u kojem je želeo da letuje i premijer, a sve to kako bi ga špijunirali (?!). Nakon što joj je ukinuta emisija, Olja Bećković označena je kao nova liderka opozicije – podrazumevalo se, naravno, da je ona čitavu priču oko "Utiska" i iskonstruisala samo zbog toga. Navodnom napadu Zorana Kesića na vlasnika B92 u emisiji "24 minuta", "Informer" je posvetio skoro dve stranice. Kada je tokom Vučićeve posete Nemačkoj pitala premijera o cenzuri u medijima, novinarka Natalija Miletić dobila je i čitavu naslovnu stranu istog lista.

Uz sve to, vlasnik i glavni i odgovorni urednik "Informera" Dragan J. Vučićević u pravom je *twiter* ratu sa svim novinarima s kojima se ideološki/profesionalno ne slaže: rečnik koji se tu pojavljuje još je i gori nego u tabloidima, a ovim novinama ne pristaje čak ni da ga citiraju.

optužuje ljude ni manje, ni više, nego za izdaju državnih interesa. Pitanje je, naravno, šta odgovoriti i da li uopšte odgovarati; treba li se braniti ili pustiti stvari da idu svojim tokom i prirodno se završe. Ali, o tome u sledećem delu ovog serijala.

Za sada i za ovaj deo priče, jako je važno imati u vidu da posledice medijskih hajki ne trpe samo ljudi koji u njima bivaju "društveno ubijeni", već i oni koji to čitaju. Po rečima Sonje Liht, sociološkinje i direktorke Beogradskog fonda za političku izuzetnost, ovakvi tekstovi doprinose opštem strahu u društvu: "Tabloida se boje svi koji na bilo koji način učestvuju u javnom životu, a u hajkama očigledno uživaju oni koji znaju da ni na koji način ne mogu da budu prepoznati i imaju dojam da vire kroz ključaonicu... Međutim, to virenje nije bez posledica. Po meni, dolazi do jedne vrste stupidizacije cele nacije, a gubi se ono što je nužno da bismo imali demokratsku, sigurnu budućnost – a to je razvijanje potrebe za učestvovanjem. Ubija se ta potreba, jer ljudi ne žele da se pojave na javnoj sceni. Ako se pojave, i oni bi mogli da postanu meta tabloida." Ona napominje da se slične stvari dešavaju i na drugim mestima u svetu, ali da je kod nas situacija specifična jer zbog naših problema "ono što nekima drugima može da bude prehlada ili virus, za nas može da bude rak".

Kakva god da nam je dijagnoza u ovom trenutku, čini se da nam zaista ne ide baš najbolje.

Oni koje su tabloidi odlučili da društvenu ubiju, povukli su se, ćute i vidaju rane. Oni koji još nisu bili na tapetu, pomalo se još čuju, strahujući verovatno od trenutka kada će i oni doći na red.

Ako se osvrnemo oko sebe i oslušnemo tišinu koja vlada, jasno je da su tabloidi u tom pogledu više nego uspešno obavili svoje zadatke. ¶

TAMARA SKROZZA

Izradu ovog teksta je finansijski podržala Ambasada Kraljevine Norveške u Beogradu. Sadržaj ovog teksta je isključiva odgovornost izdavača i ni na koji način ne odražava stavove Ambasade Kraljevine Norveške.

LJUBOMIR ŽIVKOV

Rusi i ja

Neskromno držim da sam među retkima koji su ugriumost' prezidenta Putina u Beogradu pravilno razumeli, a nakon herkulovskih napora našeg premijera da iskamči još gasa ne znam kako to nije svima puklo pred očima: svaki poverilac želi znati na šta dužnika kolje i ometa da redovno vraća dug. Ja da sam izabrani predstavnik Rusije, ja bih nama i rekao: "Vama je do parade, a dugujete Boga oca za gas! Nuzhdaetes' v dengah, a rasipate na moje oči!" Ali, pustimo to, krenimo od početka. Kako reče anketirano dete, danas sredovečni građanin, u "Olovka piše srcem", šta je početak, a šta kraj: "Početak je kad sam se ja rodio, a kraja nema."

Već sam sebe opisivao kao seljačko, partizansko, robijaško i ne znam kakvo sve dete, ali sada, kad prizivam svoj najdavniji spomen na Ruse, vidim da sam sin hladnoga rata. Da. Svet sam ugledao u etnički prečistoj sredini (odakle i vuče korene moja trajna nesposobnost da zamrzim Mađare, Nemce, Jevreje i ne znam ti koga sve još), ali se Farkaždina sećam kao

Mi deca (hl. rata) znali smo da u Rusija nema šta nema, a znali smo i kako su svoja prir. bogatstva dopunjavali. Svako od nas znao je već u predškolskom uzrastu nekoliko viceva: kakvi su vaši trgovinski odnosi sa Rusima, pitaju Rumuna, a Rumun kaže: "Mi njima dajemo ugalj, a oni nama uzimu žito." Ili, na konferenciji o iskorišćavanju Dunava Rusi vode glavnu reč, dok nekome ne prekipi, s kojim pravom Rusi daju tolike predloge, a predstavnik Rusije kao zapeta puška: "A s kakvim pravom Dunav ne teče kroz Rusiju?!"

U govoru su se Rusi uvek pojavljavili kao nešto kolektivno i takoreći gradivno, ma da nisu oni pluralia tantum, Rusi pa Rusi, Nemac je pominjan ne samo u jednini, nego je bilo još kakvih personifikacija: staza koja je od sela vodila do pokojne železničke stanice, opevane i oplakane u tolikim mojim delima, bila je pošljunčana i praćena drvoredom topola, to je napravio Hitler, daj, kako Hitler, on nije nikad ni dolazio u Farkaždin, jeste dolazio Špiler, kao komandant Bečke-

Kak i bylo skazano, neće se moja međunar. studija zadržati na onome što sam doživeo sa manjinama, biće nenaučno opisane i nacije koje mnogoljudnošću i još koječime nadmašuju i samu nesravnimuiu Srbadiju

mesta jasno raspolućenog na rusofile i na one naoborot – za Ameriku i Englesku. Nismo imali ludu sreću da po našem ataru popadaju američki piloti pa da ih mi spasavamo i krijemo, Rusi su doista projahali kroz naše kuće i štale, smatrali su prirodnim da svog iznurenog konjića zamene odmornim ("Ako mu ne daš tvog konja milom, Rus te samo oturi i uzme ti konja, a ostavi ti tog izmučenog koji se možda i ćudi i ita.."). Bezmalo niko iz vascelog Farkaždina nije posetio nijednu od pomenutih svetskih sila, dobro, moj deda po majci, Milan zvani Bača, bio je u ruskom zarobljeništvu kao soldat K und K, ali većina se za Ruse ili Amerikance opredeljivala sa lica mesta, to jest iz sela koje će još petnaest godina čekati na elektrifikaciju koja uz industrijalizaciju činjaše socijalizam: što su manje znali o zemljama i narodima, o njihovoj istoriji ili uređenju, to su Farkaždinci bili postojaniji svak u svojoj naklonosti.

Naš kum i komšija deda Vela (Babić) nije voleo Ruse, moj stric Miladin (Boža) imao je radio na baterije, čim se posle vesti i pesama začula drukčija muzika, simfonijska, revijalna, deda Vela bi pitao šta je to, Boža bi rekao: "To su Rusi", i deda Vela pravac kuća.

Tridcat' let spustia, oženi se njegov unuk (Miladin), dođu na godišnjicu u goste mladini roditelji (Đuđini, Sloba i Dragica) i donesu tortu koja pobere silne pohvale, deda Vela ravnodušan prema slatkišima oseti ipak potrebu da pita kakva je to torta kad se toliko o njoj divani i uzimaju se prepisi. – "Ruska!", kaže slavodobitno autorka, a deda Vela će: "O mrtve jim njine, nisam znao da Rusi imadu tortu!"

reka i celog Banata, ali Hitler nije ne čuo za ovu stazu, nije, priznali bi odrasli, ali putanju je Nemac napravio, a ne Tito, ni pre njega Kralj Petar! Bila je izreka gde smo i mi i Nemci veličanstveno ovekovečeni u jednini (što Srbin izmisli, Švaba napravi!), doklen je ruska sabornost i masovnost našla odraza i jeziku: Rusi, Rusi!

Rus će se pojaviti u vidu traktora, guseničara, prvog u zemprozu, nema volan, nego ima dva ozbiljna metalna džojstika, tera ga naš kuma Mila (Grujin, provozao nas je u kabini dvadesetak koračaji), u to doba dostigoh uzrast podesan za učenje stranog jezika, našoj školi, gle, pripade ruski, radi kojeg je iz Orlovata vozom dolazio nastavnik Stojan (Popadić), od te jeseni, šezdeset i prve možda godine, do danas u stalnom sam dosluhu sa ruskim i sa Rusijom. Puškinov stih o zimi i mećavi (To kak zver ona zavoet/To zaplachet kak ditia) posve će me i doživotno opčiniti. Kad budem u gimnaziji učio stihove našeg premilog Dučića, diplomate i pesnika, koga će u zvezde kovati svi, sve do Koštunice, pomisliću isto što i onaj Bosanac iz mislim "Audicije", kad priča kako u Italiji šibicari izvode trikove sa tri lavora i sa živim mačićima, a ne sa šibicama: "Gdje su oni, a gdje smo mi!", e, tako sam ja pomislio o našima upoređenim sa Aleksandrom Sergejevičem: "Di su Rusi, a di smo mi!"

Ruskinja iz Omska biće moj prvi međunarodni ljub. debakl, ruski jezik i Rusi će mi u Filadelfiji biti još kakva potpora, malo je da napišem "nastaviće se". Nastavljaće se. Eto šta je Rusija! ¶

Coca-Cola sistem – uspešno poslovanje uprkos mnogobrojnim izazovima

Čini se da se globalna ekonomija veoma sporo oporavlja od svetske ekonomske krize, a to je prouzrokovalo smanjenje planiranih investicija pojedinih kompanija na domaćem tržištu. Coca-Cola je jedan od retkih sistema koji sa uspehom kontinuirano posluje u našoj zemlji gotovo pola veka. Dimitar Andonov, direktor operacija za Srbiju, Makedoniju i Crnu Goru Kompanije Coca-Cola, u razgovoru za "Vreme" otkriva na koji način Coca-Cola sistem uspeva da odoli tržišnim turbulencijama i na koji način se poslovanje ove kompanije odražava na sveukupnu društveno-ekonomsku sliku Srbije.

Poslednjih godina se nekolicina velikih kompanija povukla ili je smanjila svoja ulaganja na lokalnom tržištu usled posledica ekonomske krize od pre par godina. Coca-Cola je jedna od onih koji i uprkos teškim ekonomskim uslovima uspevaju da održe pozitivno poslovanje. Kako to objašnjavate?

Pre 46 godina proizvedena je prva coca-cola u Zemunu, a tokom decenija koje su usledile, naša kompanija je postala neraskidivi deo domaće zajednice sa kojom smo povezani na najrazličitijim nivoima. Bilo bi pretenciozno reći da u našem poslovanju poslednjih decenija nije bilo nikakvih izazova, ali smo uvek uspevali da prevaziđemo prepreke i okolnosti koje nisu uvek bile podsticajne. To nas je i podstaklo da uradimo studiju o uticaju Coca-Cola sistema na domaću privredu i ona je pokazala da ukupna dodata vrednost naše kompanije ekonomiji Srbije dostiže čak 224 miliona evra ili 0,7 odsto bruto domaćeg proizvoda. Oduvek smo znali da doprinosimo lokalnoj ekonomiji, ali smo sada u prilici da pokažemo i merljive, konkretne podatke na koje smo izuzetno ponosni. Uostalom, to potvrđuje i preko 37.000 partnera sa kojima poslujemo u Srbiji.

U poslednje vreme se vode brojne polemike u vezi sa brojem zaposlenih u javnom sektoru i sasvim je jasno da je neophodno da Srbija napravi odlučnije rezove po ovom pitanju. Sa druge strane, na to se nadovezao i podatak Svetske banke, koja je procenila da svega milion ljudi radi u privatnom sektoru,

Foto: Ndstudio

što je dodatno aktuelizovalo problem. Kao neko ko dolazi iz privatnog sektora, kako posmatrate ovu situaciju?

Profesor Itan Kapstajn, autor studije koju smo predstavili, naglasio je da su kompanije poput naše kao univerziteti, jer obučavaju ljude, obezbeđuju visokokvalitetne poslove i postavljaju standarde za domaću ekonomiju. A jedna od naših ključnih uloga jeste i otvaranje novih radnih mesta. Već godinama važimo za jednog od najpoželjnijih poslodavaca, a to je rezultat našeg ulaganja u zaposlene kojima nudimo svetsku poslovnu ekspertizu i obučavamo ih za rad u velikim poslovnim sistemima. Naša odgovornost je izuzetno velika jer u Srbiji direktno zapošljavamo 1100 ljudi, a ukupno 11.600 radnika je angažovano kao direktna posledica saradnje sa Coca-Colom u drugim kompanijama, što je jedan odsto ukupne radne snage u privatnom sektoru u Srbiji. Drugim rečima, naš sistem na svakog zaposlenog podržava još 10 radnih mesta u Srbiji. Smatramo da ovi podaci vrlo slikovito pokazuju koliko je značajna uloga privatnog sektora u unapređenju održivog ekonomskog rasta.

Jedna od četiri oblasti u kojima su za narednu godinu predviđene mere štednje jeste smanjenje sive ekonomije. Da li verujete da će one biti uspešne?

Nemoguće je prevideti činjenicu da je za pozitivan poslovni bilans neophodno stabilno i predvidivo poslovno okruženje. Siva ekonomija odgovara samo nekolicini. Podaci koje sam prethodno naveo govore o tome da se na svaki evro dodate vrednosti u Coca-Coli, ostvaruje sedam evra za srpsku privredu kroz plate radnika, profit i porez Coca-Cola sistema, ali i kroz firme koje sa nama sarađuju. Dalje, naša kompanija godišnje uplati sedam miliona evra u budžet, ali je povezana i sa 95 miliona evra koje država prihoduje od poreza, što je 1,4 odsto ukupnog poreskog prihoda Srbije. Dodatno, od svih naših poslovnih partnera zahtevamo, prema ugovorima o saradnji, da posluju u skladu sa postojećim zakonskim okvirima i na taj način takođe dajemo svoj doprinos. U tom kontekstu postaje jasnije zašto se toliko zalažemo za suzbijanje sive ekonomije i njeno prevođenje u legalne tokove. Povećanjem naplate poreza i doprinosa bio bi smanjen budžetski deficit i izbegao bi se pritisak na cene i krajnje potrošače. ¶

U PROGRAMU OVOGODIŠNJEG FAF-a: *Levijatan* Andreja Zvjaginceva

Zimski san Nurija Bilgea Džejlana

Neposlušni Mine Đukić

Intervju: **Srdan Golubović, reditelj**

O festiv

"Autorski film je pre svega lični poetski stav. Ima reditelja koji pokušavaju da udovolje ukusu festivalskih selektora, služeći se klišeima, uticajem trendova ili potrebom da budu politički korektni. Toga ima u svim umetnostima. I većina tih pokušaja je neuspela. Umetnost traži posebnost, autentičnost, iskrenost i stav. Takvi pokušaji reprodukcija to nemaju. Ali nemojte da brinete, takvih filmova nema na Festivalu autorskog filma"

U Beogradu će od srede 26. novembra do srede 3. decembra biti održan jubilarni, dvadeseti po redu Festival autorskog filma. Na ovoj kultnoj filmskoj manifestaciji biće prikazano ono najbolje što je snimljeno u svetu umetničkog filma tokom protekle godine, uključujući pobednike na najznačajnijim svetskim festivalima. U glavnom programu festivala biće prikazano ukupno 21 ostvarenje, a biće organizovan i niz pratećih programa, među kojima i selekcije "radikalnih autorskih filmova" pod nazivom "Bande à part", celine "Off Hollywood" i "Vreme muzičkih biografija", zatim "Protejev rukopis", omaž Branku Vučićeviću, i "Snoliki film" posvećen uspomeni na Marka Babca, kao i retrospektiva filmova Puriše Đorđevića, Akija Kaurismakija i nemačkog producenta Karla Baumgartnera.

O značaju Festivala autorskog filma

alu drugačijih filmova

za našu sredinu tokom prve dve decenije postojanja i njegovom ovogodišnjem izdanju razgovaramo sa Srdanom Golubovićem, rediteljem i predsednikom Saveta Festivala.

"VREME": Nastupajući Festival autorskog filma je jubilarni, dvadeseti po redu. Koliki i u čemu je značaj održavanja ovog festivala kod nas?

SRDAN GOLUBOVIĆ: Festival je nastao 1994, u vreme sankcija i potpune izolacije, kada još nije bilo interneta i svaki naš kontakt sa kulturnim dešavanjima u svetu je bio prekinut. Fest se nije održavao. Bili smo odbačeni, izopšteni i zaboravljeni. I tada se održao prvi Festival autorskog filma. On je doneo svežinu u ustajali kulturni život posrnulog grada. Kao svež vazduh koji uđe u kuću u kojoj se mesecima nisu otvarali prozori. Ta okolnost je odredila značaj Festivala autorskog filma i činjenicu da je od svog prvog izdanja dobio vernu i posvećenu publiku. I tada, kao i sada, festival je gradio svoju reputaciju na činjenici da predstavlja filmove najboljih i najintrigantnijih filmskih autora različitih generacija, predstavljajući drugačiji i ličan pristup filmu, radikalan i inovativan tretman filmskog jezika i različitost autorskih svetova i poetika. Koncept Festivala je radikalno umetnički, iako mnogi od tih filmova izuzetno dobro komuniciraju s publikom. Mislim da Festival ima veliki značaj za našu kulturnu scenu. Mnogi naši najznačajniji slikari, pisci, glumci i drugi umetnici su njegova stalna i najvernija publika. Mi pokušavamo i mislim da uspevamo da svake godine dobijemo neku novu publiku. Dvadeset godina je već dobar test da li neki događaj odoleva vremenu i da li je blizak različitim i novim generacijama. Sale su stalno pune i to je dokaz da festival takvog koncepta i profila ima veliki značaj i da je neophodan velikom gradu kao što je Beograd.

Kad bacite pogled na program prethodnih 19 izdanja Festivala, možete li da izdvojite neke trendove u autorskom izrazu, tematski i formalno?

foto M. Milenković

Trendovi su menjaju, kao i društvene, političke i kulturne okolnosti koje utiču na njih. Kod nas se reč trend obično tumači sa negativnim predznakom. Ali trend je odraz vremena. I to ne mora da bude negativna odrednica. Film se kao umetnost jako promenio u ovih dvadeset godina. Filmski jezik, pre svega. Filmski jezik je mnogo slobodniji, lišen konvencija i pravila. Razvoj tehnologije je puno uticao na to. To je dalo slobodu autorima da hrabrije i intimnije slikaju svoj svet, a tehnološki razvoj je uticao i na činjenicu da nekada male kulture i kinematografije pronađu svoje mesto. Taj višak slobode je izrodio i dilentantizam i lažni artizam, to »

Banda autsajdera

"Pre nekoliko godina je Pentagon, po prvi put, svoj celokupni godišnji marketinški budžet investirao u Holivud, pa je tako Holivud i defakto postao marketinško odeljenje američke vojne industrije. Danas smo svedoci mutacije te vojne industrije koja, u sklopu sa filmskom i industrijom video-igara, prerasta u vojno-zabavni industrijski kompleks. Što se autorskog filma tiče, njegova uloga je, ukoliko želi da opstane kao živa umetnost, upravo u tome da prkosi narativima moćnih"

Reditelj Vladimir Perišić je član Saveta i selektor jednog od pratećih programa ovogodišnjeg FAF-a. Razgovaramo o njegovoj selekciji "radikalnog autorskog filma" kao i o značaju i mestu autorskog filma u današnjem svetu i filmskoj industriji

"VREME": Jedan od pratećih programa 20. Festivala autorskog filma koji vi uređujete zove se "Bande à part". Ko je ta banda autsajdera? Zašto ste program nazvali ovako, u jasnoj referenci na Godara?

VLADIMIR PERIŠIĆ: To je naravno jedna vrsta omaža Godaru, tačnije jednoj ideji autorskog filma koju je umeo da inkarnira. Ali smo selekciju takođe mogli da nazovemo i "Nepomireni" po istoimenom filmu Žan-Marija Stroba *Nepomireni* ili *Samo nasilje pomaže tamo gde nasilje vlada* (1965)

Radi se o autsajderima, i to u dva smisla te reči. O onima koji se dobrovoljno pozicioniraju izvan – izvan centra, izvan industrije, izvan podele na dokumentarni i igrani film... I o autsajderima kao društvenoj i političkoj kategoriji – o onima koji su isključeni a čiju sliku i glas ovi filmovi pokušavaju da učine vidljivim, odnosno čujnim.

Šta je danas autorski film, šta je "novi filmski jezik"? Ko su, po vama, danas njegovi najvažniji predstavnici i na koju tradiciju se oni nastavljaju?

Najinteresantniji filmovi u poslednjih 15-ak godina su urađeni sa jako skromnim, ponekad minimalnim sredstvima, umnogome zahvaljujući pojavi digitalnih kamera koje su olakšale proces pravljenja filmova. To siromaštvo rediteljima vraća nezavisnost koju je film, pod pritiskom industrije, u velikoj meri bio izgubio. Po tome je ono što se danas dešava slično italijanskom neorealizmu i francuskom novom talasu.

Ti filmovi se, s jedne strane, odlikuju živim, direktnim kontaktom sa stvarnošću, a sa druge velikom formalnom invencijom. Rezultat je neka vrsta hibridne forme koje se nalazi na granici između dokumentarnog i igranog filma. U jednom intervjuu Godar – i to je još jedan od razloga što smo selekciju stavili pod njegovo okrilje – kaže da svi veliki igrani filmovi teže dokumentarcu, kao i da svi veliki dokumentarci teže igranom filmu, i da onaj koji do kraja teži jednom od ta dva obavezno nalazi onaj drugi na kraju puta. U ovim filmovima te dve, često sukobljene filmske porodice koje postoje od samog početka filma – dokumentarna sa braćom Limijer i igrana sa Melijesom – su pomirene.

A gledaoci festivala će moći da vide neke od najvažnijih predstavnika autorskog filma danas: Žan-Marija Stroba, Jonasa Mekasa, Vang Binga, Lava Dijaza...

Koja je politička uloga filma danas, i kada je reč o Holivudu i kada je reč o autorskom filmu? Kojim sredstvima se film koristi kao propagandno sredstvo, odnosno kako on prenosi političke poruke? I kakvu ulogu u tome igraju filmski festivali?

Pre nekoliko godina je Pentagon, po prvi put, svoj celokupni godišnji marketinški budžet investirao u Holivud, pa je tako Holivud i defakto postao marketinško odeljenje američke vojne industrije. Danas smo svedoci mutacije te vojne industrije koja, u sklopu sa filmskom i industrijom video-igara, prerasta u vojno-zabavni industrijski kompleks.

Međutim, i u takvom sistemu imate jednog Skorsezea koji u svoje filmove uspeva da prokrijumčari kritiku američkog društva i pokaže njegovo naličje. S druge strane, imate autore poput Abasa Kjarostamija, koji se tim agresivnim filmskim mašinama suprotstavljaju nekom vrstom gerilskog ratovanja – malim, ranjivim, često poetskim filmovima.

Što se autorskog filma tiče, čini mi se da je njegova uloga, ukoliko želi da su takođe posledice "suvišne" slobode u umetnosti. Ali, pre svega mislim da je današnji autorski film u svetu bliži svakodnevnom životu i potrebi da iz fenomena tog svakodnevnog života crpi estetsku i poetsku inspiraciju.

Kakav je danas odnos između autorskog i mejnstrim, industrijskog filma?

Kao i u svim drugim umetnostima *underground* ili alternativa, ili na filmu autorski, *arthouse* ili nezavisni film u velikoj meri utiču i inspirišu *mainstream* industriju. *Underground* je uvek bio prostor iz koga *mainstream* krade uticaje, nove estetske i poetske forme. Industrija nema tu slobodu da eksperimentiše, otkriva i stvara nove umetničke pravce. To je uloga *undergrounda*, alternative. *Mainstream* scena prati tu scenu i kupuje uticaje, nove tendencije i najdarovitije ljude. Neki autori postaju deo industrije, a neki ostaju dosledni svom autorskom svetu. Ono što je takođe važno za odnos industrije i autorskog filma je činjenica da je u ovih dvadeset godina napravljen je veliki i, čini mi se, potpuni jaz između bioskopskog i autorskog filma. Mislim da je fenomen multipleksa kriv za to, u njima više nema mesta za autorske filmove.

opstane kao živa umetnost, upravo u tome da prkosi narativima moćnih, da zvaničnoj istoriji koju pišu pobednici suprotstavi istine poraženih koji nemaju moć da predstave svoje viđenje stvarnosti.

Festivali, izborom takvih filmova, mogu gledaocima da ponude jednu drugačiju mapu sveta od one koju stvaraju mediji i tržište. Tu leži njihova politička snaga.

Koje filmove biste izdvojili iz ovog programa i posebno ih preporučili gledaocima?

Dok nas ludilo ne razdvoji Vang Binga. Reč je o kineskom reditelju, autoru devetočasovnog dokumentarca *Zapadno od šina*, sigurno jednog od najvažnijih filmova prošle decenije. Ovo je njegov novi film: hronika svakodnevice psihijatrijske ustanove i analiza načina na koje ta institucija leči koliko i programira ludilo. Koliko ja znam, ovo je prvo prikazivanje nekih od njegovih filmova u Srbiji...

Takođe mislim da će gledaoci po prvi put moći da vide i rad Anđele Riči Luki i Jervanta Đanikijana. U pitanju je film *Varvarska zemlja*, koji kroz arhivske snimke Musolinijevog kolonijalnog rata protiv Libije ispituju veze kolonijalnih ratova sa današnjim zapadnim vojnim intervencijama.

Jedan od filmova koji će biti prikazan u ovom programu jeste *Od onoga što je bilo*, koji traje 338 minuta, a drugi, *Dok nas ludilo ne razdvoji*, 227 minuta. Zašto bi neko, danas, u svetu kratkih video-sadržaja na internetu, proveo u bioskopu pet i više sati?

U društvu spektakla jedan simulakrum događaja zamenjuje drugi, a vrtoglava brzina protoka informacija svet svodi na ništa. U takvom svetu sporost, odnosno trajanje, postaje ne samo estetska već i politička kategorija.

S tim u vezi, kome se danas obraća autorski film? Koja je njegova uloga?

Braća Darden u jednom od svojih prvih tekstova, "Borba", filmu daju sledeći zadatak: "Oni su na trotoarima, žene i muškarci, sami, na marginama. Sebe zovu beskućnicima, mladim nezaposlenim, podzemnim ljudima, izbeglicama iz Istočne Evrope, iz Afrike i Azije. Snimajući ova isključena tela, snimajući revolt koji ih drži na nogama, uzimajući ih kao protagoniste, grana savremenog filma pokušava da se obrati realnosti." Mislim da je ovaj poziv i dalje aktuelan. ¶

Obavezno pogledati

Žan-Lik Godar: *Zbogom jeziku 3D*

Udata žena upoznaje slobodnog čoveka. Dolazi do ljubavi, svađe, tuče. Pas luta između gradova i sela. Godišnja doba se smenjuju. Čovek i žena se ponovo sreću. Pas je odjednom između njih. Bivši muž će sve porušiti. Počinje drugi film: isti kao i prvi, ali ne do kraja. Od ljudske rase prelazimo na metaforu. Završava se lajanjem i plačem bebe. U međuvremenu, videćemo ljude koji govore o padu dolara, istini u matematici i smrti crvendaća.

Žan-Lik Godar, koji uskoro slavi 84. rođendan, ima posebno mesto u panteonu moderne kinematografije. Njegovo delo deli ljude na obožavaoce i skeptike. U filmu *Zbogom jeziku 3D*, koji je bio miljenik kritike Kanskog filmskog festivala, Godar koristi 3D tehniku da pred gledaoce iznese jedno od vizuelno najzanosnijih ostvarenja u poslednje vreme i izazove efekat "adrenalinske injekcije u mozak".

Jinan Dijao: *Crni ugalj, tanak led*

U Severnoj Kini 1999. godine otkriveno je nekoliko jezivih ubistava u malom gradu. Tokom pokušaja hapšenja osumnjičene osobe dogodio se krvavi incident, u kome su dvojica policajaca stradali, a treći je teško ranjen. »

I kompletna holivudska produkcija danas je okrenuta proizvodnji "crtanih filmova" i to je očigledno potreba tržišta. To je autorskom filmu prilično odredilo sudbinu, izbacilo ga iz široke distribucije, ali mu i dalo potpunu slobodu.

Ponekad se odrednica "autorski film" poistovećuje sa "festivalskim filmom", kao hermetičnim ostvarenjem nezainteresovanim za publiku, kada je navodno autorima više stalo do festivalskih žirija i političke korektnosti nego do gledalaca.

S obzirom da za autorski film više nema mesta u širokoj distribuciji, festivali su postali jedan vid distribucije. Odnosno, mesta na kojima publika može da vidi filmove koji su drugačiji. Neki od tih filmova su hermetični, a neki vrlo zabavni i komunikativni. Pojam autorskog filma je vrlo širok i raznolik. Autorski film je pre svega lični poetski stav. Ima reditelja koji pokušavaju da udovolje ukusu festivalskih selektora, služeći se klišeima, uticajem trendova ili potrebom da budu politički korektni. Toga ima u svim umetnostima. I većina tih pokušaja je neuspela. Umetnost traži posebnost, autentičnost, iskrenost i stav. Takvi pokušaji reprodukcija to nemaju. »

Preživeli policajac, suspendovan sa dužnosti, počinje da radi kao čuvar u fabrici uglja. Pet godina kasnije, u trenutku kada počnu da se odigravaju identična ubistva, bivši policajac i njegov stari partner udružuju se kako bi sproveli istragu o zločinima koji su zapečatili njihove karijere i doveli ih do sramnog povlačenja.

Reditelj i scenarista Jinan Dijao diplomirao je na Dramskoj akademiji u Pekingu. Njegov film *Noćni voz* premijerno je prikazan 2007. godine u programu "Izvestan pogled" Festivala u Kanu, da bi zatim postigao značajan uspeh na brojnim drugim filmskim festivalima. Kao verni ljubitelj detektivskih priča, Dijao je snimio *Crni ugalj, tanak led* delom kao *film noir*, delom kao brutalno iskren portret života običnih ljudi u industrijskim centrima savremene Kine.

Roj Anderson: *Golub sedi na grani razmišljajući o postojanju*

Kao moderni Don Kihot i Sančo Pansa, dva putujuća trgovca Sem i Džonatan vode nas na kaleidoskopsko putovanje kroz ljudske sudbine. Ovo je putovanje koje nam pokazuje lepotu trenutka, humor i tragiku koji su u nama, kao i veličinu i moralnu slabost čovečanstva.

Roj Anderson, legendarni švedski reditelj, ovim filmom konačno je dopunio *Životnu trilogiju*, koju čine i ostvarenja *Pesme sa drugog sprata* i *Ti, živi*. Naslov filma je inspirisan slikom *Lovci u snegu* iz 1565. godine. Slika prikazuje ruralnu zimsku scenu sa nekoliko ptica koje stoje na tri grane. Anderson kaže da je zamislio kako ptice gledaju ljude ispod sebe i razmišljaju šta rade. Naslov filma je drugačiji način da se kaže: "Šta mi to, u stvari, radimo?" Osim ove slike, Anderson je kao izvor inspiracije naveo i čuveni film Vitorija de Sike *Kradljivci bicikla*.

Vang Bing: *Dok nas ludilo ne razdvoji*

U izolovanom azilu živi pedeset ljudi tokom cele godine. Oni provode dane zaključani. Muškarci starosti od 20 do 50 godina slabo kontaktiraju sa spoljnim svetom, čak i sa članovima medicinskog tima. Zatvoreni su iz različitih razloga: psihičkih problema, ubistva ili uznemiravanja lokalnih činovnika. Kad se nađu unutra, dele isti prazni svakodnevni život. Dok hodaju duž gvozdenih rešetki, pokušavaju da nađu ljudsku toplinu među svojim sapatnicima.

Vang Bing, kineski producent, reditelj i direktor fotografije iz sirovog, prljavog materijala izvlači novu formu izuzetne estetske i emotivne upečatljivosti, prikazujući zatvoren, razarujući svet repetitivnih akcija među četiri zida i bolnu potrebu za ljudskim kontaktom.

Anđela Riči Luki i Jervant Đanikijan: *Varvarska zemlja*

Svaka era ima svoj fašizam. Film koji nam je neophodan u ovom trenutku fašizma i kolonijalizma. Kamera cunja po privatnim i anonimnim arhivama

Etiopije iz italijanskog kolonijalnog perioda. Kolonijalni eroticizam. Golo telo žene i *telo* filma. Musolini u poseti Africi, vojne parade u italijanskim gradovima, smežurani leševi ljudi i stoke, koji su bili žrtve napada gasa tokom kolonijalnog rata.

Reditelji Jervant Đanikijan i Anđela Riči Luki već 25 godina sklapaju zadivljujuće dokumentarce od arhivskog video-materijala, baveći se najviše prvim dekadama XX veka, kolonijalizmom i ratom. Njihov metod sastoji se od istraživanja materijala, ispitivanja interakcije između junaka i njihove interakcije sa kamerom, gestova koji pričaju priču, koje zatim usporavaju i akcentuju.

Žan-Mari Strob: *Komunisti*

U 81. godini Žan-Mari Strob, jedan od najzanimljivijih autora XX veka, nastavlja da iznenađuje svojim invencijama. Njegovi filmovi oduvek su se sastojali iz blokova – blokova teksta, pejzaža, pogleda – koji su pričali o sentimentima i o politici. I ovaj film sastoji se iz raznih celina – tekstova (Malro, Fortini, Vitorini, Helderlin), jezika (francuski, italijanski, nemački), iz kojih se stvaraju istorija sveta i politika. Ovo je film o avanturama čovečanstva i njihovoj prirodnoj večitoj prolaznosti. ¶

Ali nemojte da brinete, takvih filmova nema na Festivalu autorskog filma. Zašto je važno gledati festivalske pobednike? Zato što su to najčešće veoma dobri filmovi i zato što su oni pokazatelj u kom pravcu ide filmska umetnost.

Kojih pet filmova iz glavnog programa Festivala autorskog filma ne treba propustiti?

Levijatan Andreja Zvjaginceva, *Zbogom jeziku 3D* Žan-Lika Godara, *Mamica* Gzavijea Dolana, *Crni ugalj, tanak led* Jinan Dijaoa, *Umiri vodu* Naomi Kavase, *Čudesa* Aliće Rorvaher.

Osim ovih šest, ne treba propustiti ni kanskog pobednika *Zimski san* Nurija Bilge Džejlana i venecijanskog pobednika *Golub sedi na grani razmišljajući o postojanju* Roja Andersona, kao ni debitantski film rediteljke Mine Đukić *Neposlušni*.

Šta biste voleli da je u programu ovogodišnjeg FAF-a, a nije?

Remek-delo *Boyhood* Ričarda Linklejtera, švedski film *Turista* Rubena Ostlunda i ukrajinski *Pleme*. ¶

MARKO DINIĆ

Sam svoja epoha

Jovan Ćirilov, agens modernosti, prosvećenosti i kosmopolitizma u srpskoj i jugoslovenskoj kulturi, bio je naprosto slobodan čovek, u okruženju koje se slobode panično plaši

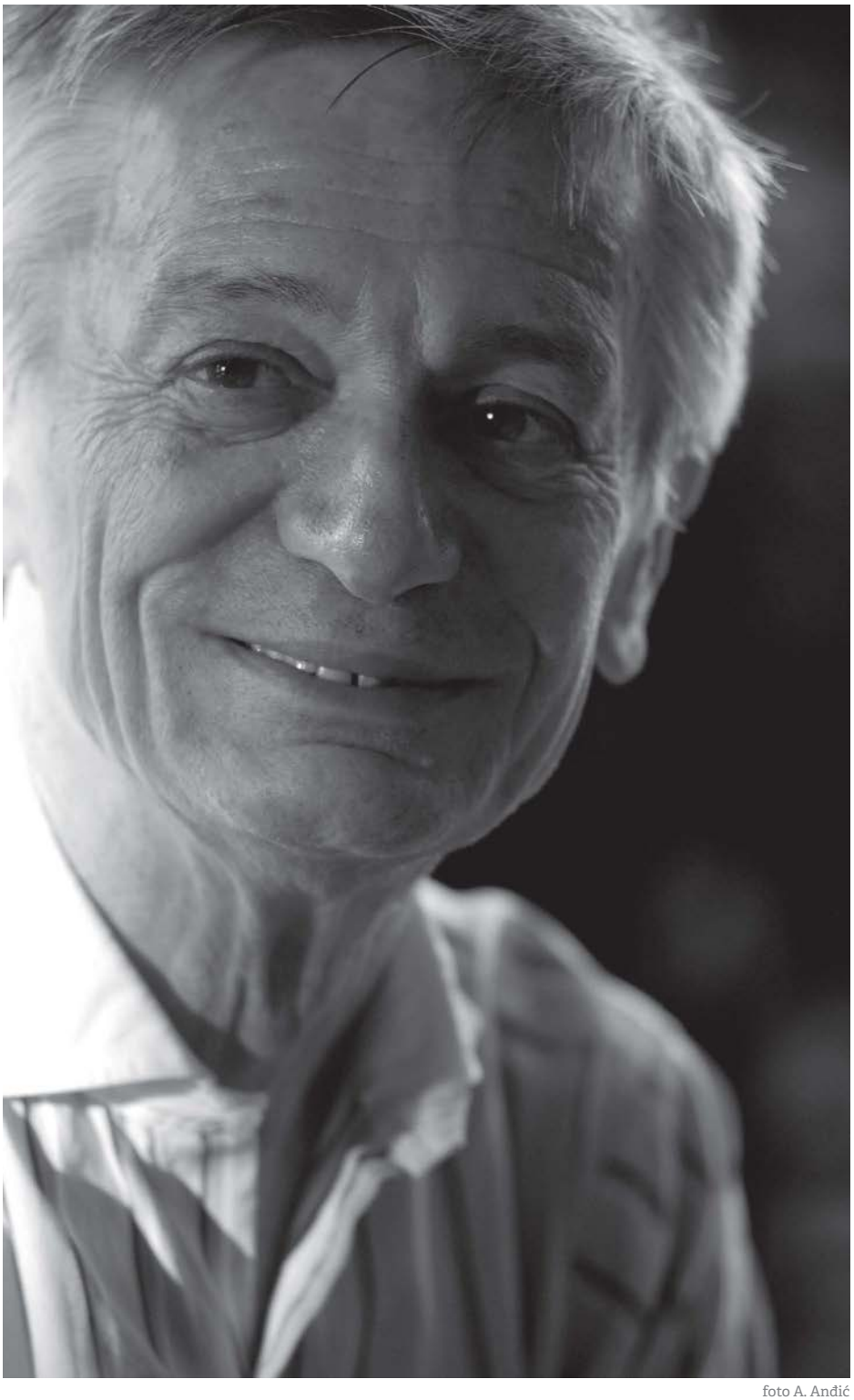

foto A. Anđić

Čudan je i zlokoban bio ovaj nedavni Bitef bez Jovana Ćirilova u publici, jer kakav je to uopšte Bitef bez Ćirilova u publici, i kakvo je to uopšte pozorište bez Ćirilova u publici? Barem ono beogradsko, srpsko, jugoslovensko. Jer znalo se, decenijama već, da ako on nije tu, u pozorištu, onda to znači samo da je negde drugde – ali opet u pozorištu. Ali negde drugde u pozorištu nije bio, i svi smo to znali, nego mu se valjalo pozabaviti jednim sasvim drugačijim poslom, jednokratnim i nepovratnim zanatom umiranja, što možda i nije tako čudno za čoveka od 84 godine, ali jeste za Jovana Ćirilova, onog *našeg* bar, jer je simbolički odavno bio odvojen od propadljivog ljudskog tela, jer smo ga zatekli na ovom svetu, i to kao uveliko već jednoga od onih malobrojnih po kojima se prepoznaje sve ono beogradsko, srpsko i jugoslovensko na šta smo ponosni i što nam je drago. I kako sad odjednom to da ga – nema? I kakav je to uopšte grad taj Beograd, sad kad Jovan Ćirilov više nije tu da bude jedan od benevolentnih, naizgled nehajnih simbola onoga boljeg u njemu, kao kadgod Tirke, Duško Radović, Milan Mladenović? To je ideja – o tom odsustvu zarad poslova na smrti, naime – podjednako neprihvatljiva i zapravo idiotska kao ono onomad kad ga je, potkraj devedesetih, neko društvo zadriglih kulturnjačko-drmatorskih anonimusa, slučajno trenutno moćnih, smenjivalo i teralo u penziju jer da je, kao, mator, a oni ili njihovi neki štićenici, to kao nisu, no su mladi, sveži i puni ideja, ali im zli matori Ćirilov ne dâ da se razmašu (ko strašila na baterije). Doduše, fakat i nisu bili matori, nego su bili mrtvi, to jest mrtvorođeni, ali to je neka druga priča. Ili nije?

Vrvi ovih dana, kao što i treba, od nekrologa Ćirilovu, gde se podseća na važne tačke njegove biografije, pa ne znam ima li smisla da prolazimo opet kroz sve to: sve nešto mislim, ko do sada sve to nije znao, lepo će i lako živeti bez toga i ubuduće. Ali, važno je zato reći da je Jovan Ćirilov kao dramaturg, kao upravnik dva najznačajnija srpska, a jugoslovenska i »

foto M. Milenković

evropska pozorišta, kao sukreator najznačajnijeg festivala, kao "primenjeni" leksikograf i publicista, kao "javni radnik" u opasnim i skliskim vremenima gde se lako pada a teško ustaje, prodeverao kroz "komunizam", "nacionalizam" i "demokratiju" (treba li objašnjavati smisao navodnika?) kao postojani agens (čvorovići koji ga nikada nisu mirisali radije bi rekli: agent) modernosti, umetničkog i uopšte kulturnog nonkonformizma, umetnosti i života kao poprišta za neprestano eksperimentisanje koje podrazumeva pravo na grešku i zabludu, jer je i tako mnogo bolje nego u ustajaloj žabokrečini jednom zauvek zacrtanog i zadatog sveta, te prosvećenog i nimalo snobovskog kosmopolitizma koji nije bio lišen sluha za "nacionalno", ali samo u onom njegovom emancipatorskom potencijalu – tamo gde ga ima, i dokle ga ima.

Delujući u ponajčešće neveselim kontekstima jednog uvek bar poluzatvorenog društva, Ćirilov je bivao i oportunista, pravio je s nosiocima političke i kulturpolitičke moći kompromise ovakve i onakve, teško je iz tuđe glave reći da li uvek samo najneophodnije. Neki su ga navodni čistunci zbog toga znali olako otpisivati i govoriti o njemu s izvesnim prezirom za koji ih inače baš ništa nije kvalifikovalo – ali, i to je deo ovdašnjeg intelektualnog folklora. Ćirilov je bio živ čovek u svom vremenu, daleko od bezgrešnosti (koju nikada nije ni prisvajao), ali nikada nije napustio magistralnu ideju svog ukupnog angažmana, koja je uvek bila: Beograd, Srbija i Jugoslavija kao sastavni, neodvojivi deo Evrope i prosvećenog sveta. Kome je to malo, neka kaže šta je više od toga?

Ne može se i ne treba, i kad bi se moglo, mimoići ni ovo. Iako čovek decentan i krajnje samozatajan u otkrivanju svoje privatnosti, Ćirilov je, tako je nekako ispalo, bar koju deceniju-dve bio doslovno jedini čovek u vasceloj SFRJ s njenih dvadeset i dva-tri miliona stanovnika, za kojeg se, eto, "znalo" da nešto petlja s pripadnicima istog pola... Mnogo kasnije, u ovim sadašnjim vremenima, znali su mu zamerati što se o sebi nikada eksplicitno ne izjašnjava tako i što nije nekakav, je li, "gej-aktivista": nije to bilo čak ni toliko nepravedno i ružno koliko je bilo plitko i glupo. Jovan Ćirilov bio je naprosto slobodan čovek, a u okruženju koje se slobode panično plaši. On se tog straha plašio koliko je morao, ali mu se svojim životom suprotstavljao kad još niko nije. Nije Ćirilov morao da se šeta na gej paradi ne bi li nešto nekome dokazao: godinama je, deco draga, on bio na toj paradi jedini učesnik, ili bar jedini bez maske.

Ljudi vole da se prisećaju svojih susreta sa preminulima, kao da ih tako još malo održavamo prisutnima, evo tu, za stolom. Znali smo se negde od sredine ili kraja devedesetih, nikada nisam pripadao "njegovom krugu", ali smo se mnogo puta susretali u pozorištu, gde bi drugde, i u ponekoj sličnoj prilici, i uvek bi voleo da komentariše nešto što sam skorije napisao, uvek lapidarno i razložno, bez snishodljivosti, ali i bez pokroviteljskog tona. I kada smo se razilazili u mišljenjima i ocenama, znali smo da nam je stalo do srodnih i kompatibilnih vrednosti. Pre neku godinu, govorio sam na nekoj promociji na Pozorju, a Ćirilov je bio u publici; posle mi je prišao i uručio mi, na nekom žućkastom papiriću verovatno istrgnutom iz kakvog rokovnika, svoj crtež, moj mali portret (još mi, čini mi se, stoji zataknut za rub police jednog "socijalističkog" regala u Zemunu). Dok sam ja torokao, on me je crtao: nije mogao da miruje, nije mogao naprosto da *prisustvuje*, morao je nekako da *učestvuje*. Tako vam je to sa duhovima koji su formatirani tako ne-činovnički...

Da se nije toliko rasipao na sve strane i da nije mnogo više radio na umeću i umetnosti drugih nego na svojoj (kojoj sistematskije kritičko vrednovanje tek predstoji, valjda će se sada, kad ga nema, i za to naći vremena i povoda?) možda bi lakše bilo reći tačno nekom radoznalom neznajši iz daleke budućnosti da šta je to tačno, taksativno nabrajano, delo Jovana Ćirilova po kojem će dugo biti pamćen? Ne, odmah ću vam reći, nije napisao *Smrt u Veneciji*, ni snimio *400 udaraca*, niti režirao najbolje *Tri sestre* u kosmosu; ali je uradio zapanjujuće mnogo na održavanju i razgorevanju one u našim potkontinentalnim krajevima vazda tako tanušne i krhke svećice svetla na kojoj uopšte počiva svest da su i *Smrt u Veneciji* i *400 udaraca* i *Tri sestre* nešto što je zapravo od apsolutno životnog značaja, ako nismo beslovesna, indolentna, varvarska bića. I da se nikada ne radi o tome da biramo između Šekspira i kobasica, nego da nam i Šekspir i kobasice budu najbolji mogući. Bilo da su *domaći* ili *uvozni*, *klasični* ili *savremeni*. Kao da je cela ta ljudska egzistencija Ćirilovljeva bila neprestana borba protiv varvarskog u čoveku, ali ne patetična i bučna, nego tiha, postojana, prosvetiteljska. I zapravo prokleto odlučna ispod te maske benevolentnosti.

Možda se neki filistar i zgrozi, ali meni pada na pamet, u vezi sa ovom ljudskom smrću, jedan vremešni a genijalni vic, onaj kad Mujo kaže Hasi da je umro Meša Selimović, "naš veliki pisac", a Haso se snuždi i zabrine da "ko će nam sad bit pisac". E, kod Ćirilova takav je vic nemoguć, jer nema tog "Hase" koji ne zna da nam niko drugi za naših života neće biti Jovan Ćirilov, i ta je stvar sigurna koliko i smrt. ¶

TEOFIL PANČIĆ

VREME i Laguna preporučuju

Književnost, istorija, politika

Ruske teme i motivi

Knjige o Rusiji, od istoriografskih i beletrističkih dela do špijunskih trilera

U izdavačkoj industriji postoji pravilo da kako neka zemlja iz (geo)političkih razloga uđe u žižu globalne javnosti, počnu da se množe knjige koje se iz različitih uglova njome bave. Danas je to Rusija. I u izdavačkoj ponudi „Lagune" nalazi se znatan broj knjiga napisanih na ruske teme, bilo da je reč o istoriografskim, beletrističkim ili žanrovskim ostvarenjima. Evo nekih od njih.

Engleski pisac Edvard Raderfurd specijalizovao se za pisanje monumentalnih istorijskih saga koje se opisuju kao „biografije gradova i zemalja". Nakon *Njujorka* i *Londona*, „Laguna" je upravo objavila i njegovu dvotomnu sagu o ruskoj istoriji i civilizaciji pod nazivom *Ruska*. Junaci ovog romana su članovi nekoliko ruskih porodica različitog porekla i socijalnog položaja, čije međusobno povezane i isprepletene hronike Raderfurd prati iz generacije u generaciju tokom hiljadu i osamsto godina ruske istorije, pripovedajući paralelno i o istorijskim događajima i okolnostima koje su njihove sudbine usmeravale. Radnja romana počinje u ruskim stepama 180. godine, među Skitima, Alanima i Slovenima, a okončava se Oktobarskom revolucijom. *Ruska* je ambiciozno zamišljen i vešto napisan roman koji može da posluži kao vodič kroz burnu prošlost ove velike zemlje.

Za one koji o Rusiji žele da se upoznaju iz istoriografskog štiva, tu je nagrađivana knjiga američkog istoričara Roberta K. Mesija *Katarina Velika – Portret jedne žene*, o jednoj od najzanimljivijih ličnosti ruske istorije. O savremenoj istoriji, pak, u autobiografskoj knjizi *Sam sa sobom* svedoči jedan od njenih ključnih protagonista, poslednji predsednik Sovjetskog Saveza Mihail Gorbačov. U ovoj knjizi on ispisuje pitku povest o svom životu, od dečačkih dana do uspona na vlast, govori o okončanju Hladnog rata i raspadu sovjetske imperije, kao i o svojoj ulozi o svemu tome, onako kako je on vidi.

Druga vrsta knjiga s ruskim temama odnosi se na žanrovsku literaturu. Najaktuelniji u tom smislu je špijunski triler *Izdaja*, čiji je autor Džejson Metjuz, penzionisani agent CIA. Na temelju sopstvenog iskustva i znanja o špijunaži, kontraš pijunaži, prismotri, vrbovanju agenata i sajber-ratovanju, napisao je ovaj lekareovski roman s radnjom smeštenom u Putinovu Rusiju o jednoj ruskoj obaveštajki čiji je zadatak da zavede i nadzire mladog agenta CIA.

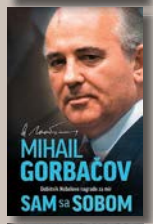
Vodeći savremeni britanski pisac političkih trilera Robert Heris radnju romana *Arhangelsk* smestio je u Jeljcinovu Rusiju. „Kao da je ukrstio *Momke iz Brazila* s poznim Le Kareom, Heris vas tera da prevrćete stranice, na kojima zapanjujuće vešto slika stvarnost postkomunističke Rusije", rečeno je o *Arhangelsku*. Drugi britanski autor, Tom Rob Smit, svoje trilere je smestio u kontekst Hladnog rata. Junak romana *Dete 44*, *Tajni govor* i *Agent 6* jeste oficir Državne bezbednosti SSSR-a i ratni heroj Lav Demidov. Kada dobije naređenje da sprovede istragu o svojoj ženi, on dovodi u pitanje svoje komunističke ideale i posledično ulazi u niz opasnih situacija. Zahvaljujući trilogiji o Demidovu, Tom Rob Smit danas ima status jednog od najboljih savremenih pisaca špijunskih romana.

U Staljinovu epohu vodi nas roman *Ruska zima* Dafni Kalotaj. U njemu je reč o sudbini Nine Revske, nekadašnje velike baletske zvezde Boljšog teatra, koja zajedno sa svojim prijateljima postaje žrtva staljinističkog terora, uspeva da pobegne iz Sovjetskog Saveza i otpočne novi život u SAD, gde je pola veka kasnije stižu demoni prošlosti. Uzbudljiva priča o Staljinovoj Rusiji, ljubavi i umetnosti, izdaji i iskupljenju.

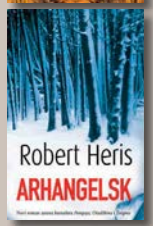
Urugvajsko-španska spisateljica Karmen Posedas u romanu *Nevidljivi svedok* govori o poslednjim godinama carske Rusije i Boljševičkoj revoluciji iz ugla jedinog preživelog svedoka ubistva carske porodice Romanovih, tada petnaestogodišnjeg kuhinjskog pomoćnika Leonida Sednjeva. Na kraju XX veka, on je starac na samrti, a davno obećanje dato Raspućinu postalo je svrha njegovog života koju upravo ispunjava: ostaviti svedočanstvo o poslednjim godinama carske Rusije.

I za kraj, knjiga jedne domaće autorke. Roman *Gozba kneza Vladimira* Dušice Milanović Marike govori o Kijevskoj Rusiji X veka, o životu velikog kneza Vladimira i o njegovoj sudbonosnoj odluci da se zbog ljubavi odrekne paganstva i primi hrišćanstvo.

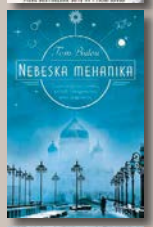

Triler

DŽILIJEN FLIN:

Mračna mesta

Prevod: VESNA STOJKOVIĆ

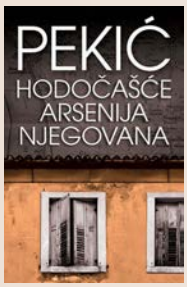

„Dovitljiva, surova i neodoljiva". Tako je Stiven King opisao Džilijen Flin, jednu od najzanimljivijih američkih žanrovskih spisateljica, čiji je bestseler *Iščezla* nedavno uspešno ekranizovao holivudski reditelj Dejvid Finčer. Roman *Mračna mesta* još jedan je njen uznemirujući triler. Glavna junakinja je tridesetdvogodišnja Libi Dej. Imala je sedam godina kada je njena porodica masakrirana. Ubistvo opisano kao „satanističko prinošenje žrtve na farmi" preživeli su samo ona i njen stariji brat Ben. Libi veruje da je upravo on odgovoran za ubistvo njenih sestara i majke i zahvaljujući njenom svedočenju Ben je osuđen na doživotnu zatvorsku kaznu. Četvrt veka kasnije Libi je mrzovoljna žena bez životnog cilja i volje. „Nacrtajte moju dušu i dobićete žvrljotinu s očnjacima", priznaje to i sama. Živela je godinama od fonda osnovanog za njeno izdržavanje nakon ubistva koje je potreslo naciju, a sada je novca ponestalo. Suočena s nemaštinom, ona pristaje da se za petsto dolara sretne s grupom zaluđenika koji veruju da je njen brat nepravedno optužen za ubistvo i da ona poseduje ključ za rešavanje misterije masakra na farmi. Nakon sastanka s njima i suočena s njihovim dokazima, Libi počinje da sumnja u sve u šta je dotad verovala, slika njene porodice kakvu je imala raspada se, i ona se pita da li je njen brat zaista bio neko sposoban da izvrši monstruozno višestruko ubistvo. On pokreće sopstvenu istragu koja će je odvesti do neočekivanih i jezivih otkrića. Džilijen Flin ovim romanom još jednom potvrđuje da je majstor hičkokovske napetosti.

Srpska književnost

BORISLAV PEKIĆ:

Hodočašće Arsenija Njegovana

Jedno od ključnih dela Borislava Pekića, roman *Hodočašće Arsenija Njegovana*, prvi je pravi, celovit, umetnički zaokružen građanski roman u srpskoj književnosti i autentični spomenik Beogradu i srpskoj građanskoj klasi u XX veku, i svojevrsna prolegomena za monumentalnu sagu o Njegovanima-Turjačkim *Zlatno runo*. Glavni junak ovog romana, Arsenije Njegovan, beogradski je kućevlasnik, rentijer i veleposednik, opsednut posedništvom, zaljubljen u svoje kuće kojima nadeva imena žena. Odlazeći na aukciju za jednu od kuća koju je iznad svega želeo, dana 27. marta 1941. nabasaće na demonstracije protiv potpisivanja Trojnog pakta i stradaće, kao protivnik ili pristalica – ni sam nije mogao tačno da razluči dok su ga žandari prebijenog vadili iz slivnika. Godinama potom ne izlazi iz kuće. Gledajući dvogledom s prozora, on prati kako se na drugoj obali reke podiže Novi Beograd. Iz svoje izmaštane stvarnosti, projekcije svoje posedničko-trgovačke strasti i istorijskih trauma, ne znajući da mu je u novom sistemu sve oduzeto, on stvara iskrivljenu sliku sveta i lični odnos prema istoriji, sve dok jednom ne odluči da konačno izađe iz kuće i krene u hodočašće gradom. Ali, od 27. marta 1941. kao da se ništa nije promenilo: Arsenije upada u studentske demonstracije 1968. kod novobeogradskog podvožnjaka... „Naši gradovi su ti dušu dali za građanske ratove, kao da su pravljeni da se na ulicama koljemo: poslovni centar sa trgovinama i nadleštvima, pa zaštitni pojas građanskih domova, a onda radnički kvartovi, ali i oni su opkoljeni gradskim letnjikovcima, iza kojih opet vrebaju seljaci", napisao je Borislav Pekić. „U tim koncentričnim krugovima živi se jedan drugom iza leđa, red po red smenjuju se bogatstvo i nemaština, red gospode – red fukare, pa opet red gospode i unedogled tako, kao godovi u drvetu, kao kriške... kriške zatrovanog voća."

Muzika

ALEKSANDAR ŽIKIĆ:

Mesto u mećavi – Priča o Milanu Mladenoviću

„Okruženi banalnošću i nošeni izbezumljujućom borbom za opstanak, najčešće nismo u stanju da prepoznamo i zaustavimo u vremenu stvari koje su zaista važne", kaže na početku svoje knjige *Mesto u mećavi* Aleksandar Žikić. „Karijera Milana Mladenovića i Ekatarine Velike usamljen je i jedinstven primer pravovremenog – mada ne baš u idealnom tajmingu – otkrivanja istinske vrednosti. Iz zalihe tog pozitivnog ekscesa okruženje jugoslovenske rok scene moći će još dugo da crpi dragocene deliće dostojanstva. Oblikujući ovu biografsku priču o Milanu Mladenoviću, koga sam neobično voleo i cenio, želeo sam da izbegnem sve što bi moglo narušiti onu vrstu privatnosti do koje je njemu uvek bilo stalo. Želeo sam, pre svega, da napišem knjigu koja bi mogla obradovati samog Milana i one koji su ga poznavali mnogo bolje od mene." Sklapajući mozaik od sećanja savremenika i Mladenovićevih ispovesti, pesama i tragova koje je za sobom ostavio, Aleksandar Žikić je načinio ovu reprezentativnu biografiju frontmena EKV-a. „Milanov značaj za srpsku i jugoslovensku rok scenu ne može se preceniti – baš kao što se ne može preceniti njegov udeo u životima svih koji su ga poznavali, kao ni uticaj koji je imao na generacije poklonika. Stvarajući u turbulentnom i nesigurnom vremenu, nije pronašao zaklonjeno mesto u mećavi koja je besnela oko njega. Zajedno s jednom kompletnom postavom EKV otišao je sa scene i iz fizičkog života poražavajuće prerano, ostavljajući za sobom onu retku vrstu nasleđa koja se zasniva koliko na osobenosti umetničkog izraza toliko i na etičkoj nepotkupljivosti stvaraoca."

Nobelovci

MO JEN:

Umoran od života i smrti

Prevod: ZORAN SKROBANOVIĆ

„Ovaj svoj možda najkontemplativniji roman, inspirisan budističkim shvatanjem da 'umor od života i smrti (tj. od stalnog reinkarniranja) nastaje zbog preteranih želja', Mo Jen je napisao za svega četrdeset tri dana, i to četkicom na tradicionalnom kineskom papiru. Priču pripoveda nekadašnji zemljoposednik streljan za vreme zemljišne reforme 1950. godine. Ne želeći da prizna da je izvršio bilo kakav zločin osim da je bio bogat, on se redom reinkarnira u magarca, vola, svinju, psa i majmuna koji su svedoci društvenih promena nastalih u njegovom zavičaju tokom narednih pedeset godina. Konačno, u noći dočeka novog milenijuma on će se ponovo roditi kao hemofilično dete koje će u petoj godini svog života ispričati ukućanima dugu zemljoposednikovu priču koju smo prethodno pročitali. U pogledu narativne tehnike, Mo Jen se u velikoj meri oslanjao na formu klasičnog kineskog romana podeljenog na poglavlja-epizode, kao i na narodne priče. S druge strane, ova maštovita, crnohumorna hronika kineske istorije druge polovine XX veka obiluje i postmodernističkim sredstvima, kao što je metafikcijsko poigravanje koje ima za cilj da pokaže da je istina mnogostruka i složena." (Mirjana Pavlović)

SF

RIČARD MORGAN:

Slomljeni anđeli

Prevod: GORAN SKROBONJA

Britanski pisac Ričard Morgan dobitnik je prestižnih priznanja koja se dodeljuju za naučnu fantastiku, među kojima su i nagrade „Artur Klark",„Filip K. Dik" i „Džon Kembel". Njegov prvi roman *Digitalni ugljenik*, objavljen 2002. i opisan kao „distopijski postsajberpank", uspela mešavina sajberpanka i *noir* krimića, postigao je ogroman uspeh, toliki da su producenti *Matriksa* otkupili prava za njegovu ekranizaciju za čak milion dolara, što je Morganu omogućilo da napusti dotadašnji posao profesora engleskog jezika i potpuno se posveti pisanju. Usledio je drugi roman pod nazivom *Slomljeni anđeli,* sa istim junakom, Takešijem Kovačom, bivšim pripadnikom specijalnih jedinica pomoću kojih UN u XXVI veku vladaju vanzemaljskim kolonijama. Kovač je napustio i posao privatnog detektiva kojim se bavio u *Digitalnom ugljeniku* i sada je plaćenik u prljavom ratu koji Protektorat vodi protiv pobunjenika na udaljenoj Sankciji IV. Sve se, međutim, komplikuje kada se ispostavi da je u području zahvaćenom ratom pronađen artefakt od presudne važnosti za dalju sudbinu čovečanstva. Kovač se pridružuje misiji koja želi da ga se domogne i tako biva uvučen u vrtlog politike, ratova, korporacija, nasilja, zavera, strasti i pohlepe. Izvrstan roman za ljubitelje ovog žanra.

Ljubavni

GABRIJELA ZEVIN:

Sabrana dela Ej Džej Fikrija

Prevod: ŽERMEN FILIPOVIĆ

Tridesetdevetogodišnji Ej Džej Fikri je udovac, namćor i vlasnik oronule knjižare i antikvarnice *Ostrvo knjiga* na čijem ulazu stoji natpis: „Nijedan čovek nije ostrvo; svaka knjiga je jedan svet." Jednog dana na vrata njegove knjižare ulazi tridesetjednogodišnja Amelija Loman. I ona je, kao i Ej Džej, usamljena i zaljubljena u knjige, a radi kao trgovački agent za jednu njujoršku izdavačku kuću. Iako tako ne izgleda na prvi pogled, ovaj susret će za oboje biti sudbonosan. Da bi toga postali svesni, biće potrebno da Ej Džeju neko ukrade njegovu kolekcionarsku dragocenost, prvo izdanje prve Poove zbirke *Tamerlan*, a zatim da u knjižari pronađe ostavljenu nepoznatu dvogodišnju devojčicu Maju, uz poruku da majka više ne može da brine o njoj. *Sabrana dela Ej Džej Fikrija* neodoljiv su i zabavan roman o ova tri lika, a ponajviše o knjigama, knjigoljupcima, književnosti i najdražim piscima, od Selindžera, Fostera Volasa i Alis Monro do Nabokova, Poa i Tvena. Izdavačka preporuka glasi: „Ljubavna priča u koju će se zaljubiti ljubitelji knjiga i oni koji traže ljubav."

Nauka

VLATKO VEDRAL:

Dekodiranje stvarnosti

Prevod: GORAN SKROBONJA

Vlatko Vedral je rođen i odrastao u Beogradu, u Londonu je studirao fiziku na Imperijal koledžu i odbranio doktorsku tezu iz oblasti kvantifikacije zamršenih stanja. Profesor je kvantne teorije informacija na Univerzitetu u Oksfordu, angažovan na mestu profesora fizike na Nacionalnom univerzitetu u Singapuru, gde predvodi grupu za teorijsku fiziku pri Centru za kvantne tehnologije, i direktor je Instituta za Bio-inspirisane kvantne tehnologije, koji funkcioniše u okviru oksfordske Martin škole. U knjizi *Dekodiranje stvarnosti* bavi se kvantnom teorijom informacija. Naime, definicija stvarnosti na njenom najosnovnijem nivou ne obuhvata ni materiju ni energiju već informacije, i to obradu onih informacija koje leže u osnovi svih ne samo fizičkih, već i bioloških, ekonomskih i društvenih fenomena. Ako je tačna teza da je sve sačinjeno od bitova informacija, postavlja se pitanje odakle potiču ti informacioni bitovi. Da bi pronašao odgovor na ovo pitanje, Vedral nas vodi na putovanje u bizarno carstvo kvantne fizike. Na ovom sub-sub-subatomskom nivou pronaći ćemo interakciju među zasebnim kvantnim česticama – ono što je Ajnštajn nazivao „sablasnom akcijom na daljinu". Štaviše, Vedral naglašava da skorašnji događaji sugerišu da kvantna čudnovatost, za koju se doskora mislilo da se odražava samo na najsitnije fizičke entitete, ipak može dosegnuti i do makrosveta, te čak i fenomen poput teleportacije učiniti mogućim.

AKCIJA

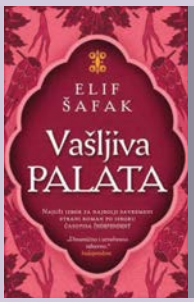
NEDELJNIKA **VREME** I IZDAVAČKE KUĆE Laguna

Knjige za 299 dinara!

U SVIM KNJIŽARAMA „DELFI" U SRBIJI
Ponesite ovaj primerak „Vremena" u neku od knjižara „Delfi" i kupite jedan od dvadeset naslova sa ovog spiska po specijalnoj ceni od 299 dinara.
Akcija traje od 21. novembra do 21. decembra 2014.

En Brešers
ZOVEM SE SEĆANJE
On se seća svojih prošlih života, ona ne. U svakom od prethodnih života, od Male Azije 552. godine do Virdžinije 1972, bili su zaljubljeni jedno u drugo, ali je njihova ljubav bila osujećena. Sada imaju još jednu šansu

Elif Šafak
VAŠLJIVA PALATA
Priča o jednoj staroj zgradi u centru Istanbula i njenim živopisnim stanarima, iz pera jedne od najboljih turskih spisateljica. Knjiga za koju je Orhan Pamuk rekao da predstavlja očaravajuću i duhovitu kombinaciju saosećajnosti i okrutnosti

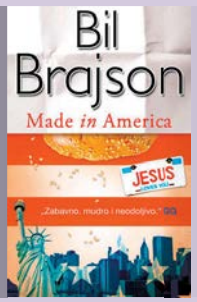

Stiv Harvi i Denen Milner
POTPUNO OTVORENO I BEZ UVIJANJA
Komičar Stiv Harvi objašnjava suprotnom polu kako pronaći, zadržati i razumeti muškarca, kako od njega izvući istinu, kako prestati sa zvocanjem i postići sklad u kući, uz poučne savete za zabavljanje, po decenijama

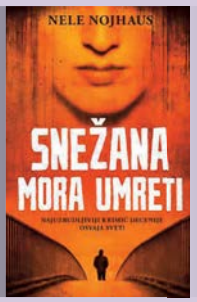
Folker Kučer
JEDAN NEREŠEN SLUČAJ
Berlin 1929, poslednji dani Vajmarske republike, nacistička partija postaje sve moćnija. Inspektor Gereon Rat istražuje misteriozni slučaj ubistva. Majstorski napisan krimić i izvrsno dočarana epoha

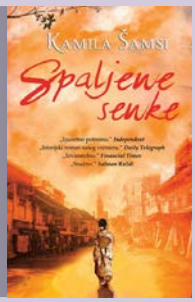
Bil Brajson
MADE IN AMERICA
Zabavan vodič kroz američku istoriju. Bil Brajson objašnjava šta Ameriku čini takvom kakva jeste, od Divljeg zapada, Holivuda i atomske bombe do akcenta, bejzbola i kukuruznih pahuljica

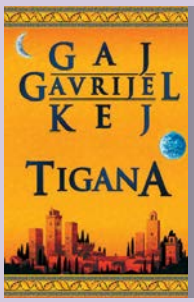
Nele Nojhaus
SNEŽANA MORA UMRETI
Najbolji krimić „nemačke Agate Kristi". Detektivi Oliver fon Bodenštajn i Pia Kirhof u vrtlogu zlokobnih tajni, spletki i narasvetljenih zločina u malom provincijskom mestu

Kamila Šamsi
SPALJENE SENKE
Roman o Japanki koja je preživela udar atomske bombe u Hirošimi da bi je sudbina potom odvela u Indiju, Pakistan i Ameriku; knjiga o drugačijim kulturama, ljubavi i istoriji

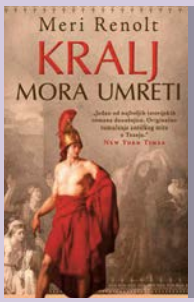
Gaj Gavrijel Kej
TIGANA
Remek-delo epske fantastike. Izmišljeni svet, fantastična bića, mitska borba dobra i zla, rat, magija i ljubav. Zbog ove knjige su Gaja Gavrijela Keja proglasili Tolkinovim naslednikom

Volfgang Jetke
KĆI STEPE
Istorijski roman o Skitima i Sarmatima. Nakon napada Skita, mlada Manja dospeva među Sarmate, narod kojim gospodare žene, da bi se potom vratila u svoje pleme kao ratnica u pratnji vučice

Meri Renolt
KRALJ MORA UMRETI
Klasičan istorijski roman o atinskom kralju Tezeju, ubici Minotaura. Fascinantno rekonstruisan svet antičke Grčke u njenom mitskom razdoblju; obavezno štivo za sve koje zanimaju koreni evropske civilizacije

Spisak knjižara u kojima ovaj popust važi:

Delfi knjižare d.o.o. "Kod Vuka" (Bulevar kralja Aleksandra 92, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "SKC" (Kralja Milana 48, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Terazije" (Terazije 38, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Zemun" (Glavna br. 20, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna" (Makedonska 12, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Kragujevac" (Kralja Petra I 12, Kragujevac)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Niš" (Voždova 4, Niš)
Delfi knjižare d.o.o. "Super Vero" (Milutina Milankovića 86a, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Kalča" (TC Kalča, lamela E, lokal 11, Niš)
Delfi knjižare d.o.o. "Kod sata" (Kneza Miloša 33, Valjevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Čačak" (Gradsko šetalište bb, Čačak)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Novi Sad" (Kralja Aleksandra 3, Novi Sad)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna" (Omladinska 16/1, Kraljevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Pančevo" (Miloša Obrenovića 12, Pančevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Rodić" (TC Rodić, Sremska Mitrovica)
Delfi knjižare d.o.o. "Zira" (Ruzveltova 33, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "KNEZ" (Knez Mihailova 40, Beograd)
MNV Vemex d.o.o. "Bulevar" (Bulevar kralja Aleksandra 146, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Immo" (Gandijeva 21, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Subotica" (Korzo 8, Subotica)
Laguna Klub Čitalaca (Resavska 33, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Miljakovac" (Vareška 4, Miljakovac)
Delfi knjižare d.o.o. "Banovo Brdo" (Požeška 118 a, Banovo Brdo)
Delfi knjžare d.o.o. "27. mart" (Stanoja Glavaša 1, Beograd)
Knjižara Delfi NS (Big Shopping Center, Sentandrejski put 11, Novi Sad)
Knjižara Delfi Požarevac (Stari korzo 2, Požarevac)
Delfi knjžare d.o.o. "Jagodina" (Vivo shopping park, Jagodina)

DRAGAN ILIĆ

Medijska sačekuša

Sa dolaskom Šešelja, na srpsku političku pozornicu vratila se reč – atentat!

Čak i ako ste gajili simpatije prema čoveku koji je obesmislio procedure Haškog tribunala, nije vam bilo prijatno kada ste od Šešelja čuli hvalospeve posvećene atentatoru na Zorana Đinđića. Delovalo je da ubistvo kao vid političke borbe predstavlja tamnu prošlost koju smo ostavili za sobom.

Šešelj je, što je zaista moć urođenog političkog populizma, vratio taj spoj politike života i smrti, gde lična sudbina postaje deo javnog diskursa. Tako je bilo u svim diktaturama u ovoj zemlji – od Tita i Jovanke, preko Slobe i Mire, do Šešelja koji je svoja dva kancera javno imenovao i personalizovao kao Nikolića i Vučića.

Atentat je važan element mitske svesti kod Srba, od Miloša i Murata do Principa i Ferdinanda. Tu su i pobijeni Obrenovići, Crnorukci i Draga Mašin, useknuće glave Karađorđa, čitav niz ubistava koja obeležavaju istoriju Srbije.

Šešeljevim izjavama, pokušajem ubistva Milana Beka i napadom na profesora Iliju Vujačića, priča o nasilju u javnoj sferi se ne završava. Dva maloletna delinkventa od 10 i 11 godina pretukla su Rašu Popova, dedu koji ima 81 godinu i koji je za decu napravio više emisija nego što ta deca imaju krivičnih prijava, a već ih imaju 300 komada!

Devedesete su u Srbiji obeležili atentati na biznismene bliske političkim centrima moći. Zato je pokušaj atentata na Milana Beka delovao kao hiper-vremeplov. Prvo: akter je više od dvadeset godina u biznisu i politici, a manir izvršenja je, kako mediji papagajski ponavljaju – "klasična sačekuša".

Vidite da se vratio i zaboravljeni kriminalistički sleng, gde spadaju i "kašikara", "škorpion" ili "štek". Milan Beko je, na sreću preživeo, ali je vlast pokazala neobičnu anomaliju u osudi atentatora.

Već u nespretnom obraćanju ministra Stefanovića, postalo je jasno da vlast želi pošto-poto da pokaže kako u Srbiji više nema mafije. Istu kvalifikaciju je izneo i Aleksandar Vučić kada je lansirana teza o atentatorima "amaterima". Usledila je medijska kakofonija u kojoj je počelo omalovažavanje pucača. Atentatori su "diletanti", "amateri", "neprofesionalci", jer su promašili dva od četiri metka. Ovi pucači-početnici su se ispromašivali, nisu imali nekakvu kesu za čaure, nisu se dobro sakrili u žbunju, a da ne govorim kako je akteru spala kapuljača i otkrila mu lice. Žrtvu niko nije ni pominjao.

Onda ide ekspertiza gde se daju saveti i pokazuje specifično znanje – iako, koliko mi je poznato, ni premijer ni ministar nemaju specifično znanje ni obuku iz kriminalistike. Gde je to večernja škola za kriminalistiku, kad se tako lako savladava gradivo? U tabloidima odanim vlasti lansirana je romansirana verzija atentata. Nesuđeni ubica ima lepe crte lica (čuj poezije), ima crnogorski akcenat, visok je 175 cm, a nije isključeno da je to, u stvari, lepa Crnogorka! Nađen je i ženski DNK.

Pokušaj ubistva onda dobija potpuno drugačiji kulturološki okvir, jer motive svodi na lični nivo, lični sukob, možda ljubomoru, čak travestiju!

Profesionalni ubica se, dakle, od amatera razlikuje po uspešnosti, on nema lične motive i ima kesu za čaure. Profesionalnog ubicu nikada neće pronaći. On kod policije i vlasti izaziva izvesno strahopoštovanje.

Ovi što su pokušali da ubiju Milana Beka svedeni su na nivo crnogorskih pijanih svatova pravilnih crta lica sa žarom krvne osvete u srcu.

Ipak, neprijatna činjenica ostaje. U popodnevnim satima, u delu grada u kojem vrvi od kamera i policije, neko je pokušao da ubije jednog od najbogatijih ljudi u regionu. Nisu ga ubili, ali su ga ozbiljno ranili. Ko se onda može osećati bezbedno u Srbiji?

Samo nekoliko dana kasnije usledio je napad na dekana FPN-a, dr Iliju Vujačića. Čoveku su već pretili, ali kao da pretnje niko nije uzeo ozbiljno, uprkos činjenici da su ultradesničari već upadali na fakultet, prekidali tribine i mlatili učesnike. Ovo je samo potvrdilo strah običnih ljudi, jer ako neko puca na Milana Beka, a vlast minorizuje problem, onda će dekan jednog fakulteta popiti batine, jer je svojim principijelnim stavovima nekom išao na živce.

Nažalost, tu se priča o nasilju u javnoj sferi ne završava. Dva maloletna delinkventa od 10 i 11 godina pretukla su Rašu Popova, dedu koji ima 81 godinu i koji je za decu napravio više emisija nego što ta deca imaju krivičnih prijava, a već ih imaju 300 komada! Jedan starac, njihova prethodna žrtva, preminuo je od posledica batina. Raša, dobar kakav je, dao im je pare kada su mu tražili, ali su oni nezadovoljni iznosom odlučili da ga prebiju. Posmatrano iz ugla naših medija, ova deca pokazuju osobine budućih profesionalnih atentatora. Ne ostavljaju posao završen do pola! Dragom Raši želimo što brži oporavak. Ako se pitate kako su deca postala hladnokrvni kriminalci u tako mladim godinama, odgovor su nam možda dali mediji i političari. Čuli smo kriminološke analize, čuli smo teorije o mogućim motivima, ali nismo baš nijednom čuli običnu ljudsku reč brige za nečiji život! ¶

EU–Rusija

SRPSKI FRONT

U istoj rečenici kancelarka Angela Merkel je spomenula Ukrajinu, Gruziju, Moldaviju i Srbiju. To su, kaže, zemlje u kojima Kremlj želi da proširi svoj uticaj. Nemački magazin "Špigl" objavljuje delove analize o "uticaju Rusije u Srbiji" koja je, kako su preneli mediji, alarmirala nemačku vladu. Sudeći po njenom publicitetu u svetskim medijima, srpska vlast se žestoko znoji izvodeći špagu sa jednom nogom u Moskvi i drugom u Briselu

BORBA ZA INTERESNE ZONE: Angela Merkel i Vladimir Putin
Foto: Reuters

Za "Vreme" iz Bona

Urednici srpskih medija u ponedeljak nisu morali mnogo da lupaju glavu šta je vest dana. Nju je na tacni servirao ugledni nemački magazin "Špigl". Nemačke nade da će nove hladnoratovske napetosti biti okončane direktnim dijalogom sa Moskvom obile su se o rusku ignoranciju, piše list u aktuelnom izdanju. Tvrdnju ilustruje podatkom da su od izbijanja ukrajinske krize Angela Merkel i Vladimir Putin telefonirali najmanje 35 puta, ali da kancelarka i dalje ne zna koliko duboko Putin namerava da ulazi u konflikt sa Zapadom te da nije izvesno ni da li to zna sam šef Kremlja. List dodaje da vlada u Berlinu sada traži odgovor na ruski *Expansionsdrang* (ekspanzionističku politiku) i to posebno u delimično nestabilnim zemljama Balkana. Konsultovan je i Elmar Brok, evropski poslanik konzervativnih demohrišćana, koji govori o ruskoj strategiji da "politički i pre svega ekonomski podrije" ove države.

Uz još niz primera ima i faktografije: dobro obavešteni "Špigl" poziva se na poverljivi papir nemačkog Ministarstva spoljnih poslova pod naslovom "Uticaj Rusije u Srbiji". Tu piše o tesnoj vojnoj saradnji, isporuci gasa, te ruskoj javnoj diplomatiji koja se temelji na "panslovenskoj retorici". Ovde valja razjasniti: citirani papir ne sadrži nikakve ekskluzivne informacije tajnih službi niti zvaničan stav Berlina. U pitanju je klasična analiza javno dostupnih podataka, događaja i izjava koje mogu svedočiti o odnosima Rusije i Srbije. U ozbiljnim zemljama takve analize od stručnjaka naručuju ministarstva, parlamentarni odbori pa čak i pojedine stranke. U ovom slučaju analiza je verovatno naručena od nekog ko se razume u odnose Srbije i Rusije. Kao i u svakoj stručnoj analizi, i ovde seređaju podaci, dok su zaključci slobodni – naposletku, oni su tek stav autora analize.

Vrlo je moguće da tu ne piše ništa spektakularno jer na ovom mestu novinari "Špigla" – tekst potpisuje njih šest iako nije duži od ovog koji čitate – ponovo se potpomažu stavom Elmara Broka koji doslovce kaže: "Putinov cilj je da stavi balkanske države pod takav pritisak da one zauzmu distancu prema pristupanju EU ili da kao članice proruski utiču na odluke EU." Dalje se nabrajaju ruski milioni u NIS-u i Beopetrolu, te kredit za sanaciju železnice. O metodama Kremlja, piše "Špigl", govori i "bizarni sastanak" od pre godinu dana, kada je Tomislav Nikolić ugostio ruskog bajkera Aleksandra Zaldastanova i tom prilikom se fotografisao u prsluku koji mu je poklonio

gost – "treći čovek Rusije", kako je jedan domaći tabloidni portal pisao.

U tekstu se pominje i ruski uticaj u BiH (preko Republike Srpske i odlukom Moskve da ne glasa za produženje misije Eurofor), Crnoj Gori (Rusi drže trećinu firmi) i Bugarskoj (potpuno zavisi od ruskog gasa, a 300.000 Rusa tamo poseduje nekretnine). U analizama je postalo gotovo opšte mesto da EU ima (samo) *soft power*, dok Rusija ima sve osim toga. Tezu u "Špiglovom" tekstu zastupa i Mihael Rot, državni sekretar u Ministarstvu spoljnih poslova, kada kaže da Nemačka ne može da uđe u takmičenje sa Rusijom po principu "ko da više", te da zato "moramo balkanskim državama uvek iznova jasno staviti do znanja da je ulazak u EU u njihovom interesu". U jednoj takvoj misiji "stavljanja do znanja" našao se i vicekancelar Zigmar Gabrijel koji je u ponedeljak završio dvodnevnu posetu Beogradu.

U ISTOM KOŠU

Iako članak nije ispunio obećanje sa naslovnice da će opisati kako "Putinovi pomoćnici podrivaju EU", ostao je utisak da "tu ima nešto". Oko Balkana i Srbije kao njegovog geografskog i "nesvrstanog" centra razvio se pravi mali rat izjavama. Još u avgustu je berlinski "Tagescajtung" pisao da je Srbija "prigodni sporedni front" zapadno-istočnog obaranja ruku, a sada je nenadano došla na veliku pozornicu.

Nemački javni servis ARD u nedelju je emitovao intervju sa Putinom u kojem se ovaj posredno dotiče Srbije – ali ne onako kako bi vlasti u Beogradu volele da čuju. Putin je naime ponovo pravdao aneksiju Krima primerom Kosova. "Šta je *demos*? Narod. Demokratija je pravo naroda. U ovom slučaju pravo na samoopredeljenje", rekao je Putin. Na odgovor Angele Merkel nije se čekalo dugo. U Sidneju, gde je svratila posle samita G20 u Brizbejnu, u jednom govoru je podvukla da je Krim protivpravno anektiran, što "posle užasa dva svetska i hladnog rata dovodi u pitanje čitav evropski mirovni projekat".

Ali nije samo reč o Ukrajini. "Radi se i o Moldaviji, Gruziji, i ako tako dalje ide... moramo se zapitati šta je sa Srbijom, sa zemljama Zapadnog Balkana", rekla je kancelarka. Dodala je da se Evropska unija neće saginjati pred Moskvom kao što je to činila nekadašnja DDR. "U suprotnom bismo morali da kažemo – mi smo preslabi, pazite, ljudi, ne možemo više nikoga da primimo, moramo se raspitamo u Moskvi da li je to moguće. Tako je bilo 40 godina i to ja, zapravo, ne želim da se ponovi."

Da li je Merkelova na stolu imala onu analizu koju citira "Špigl" ili nije, tek izjava je značajna jer prvi put su se u istom košu – makar retorički – našle tri bivše sovjetske republike i Srbija. Ukrajina, Gruzija i Moldavija su letos pompezno potpisale sporazume o pridruživanju sa Briselom. Radi se o tri države koje bi u normalnim okolnostima teško ili nikako napredovale ka EU, ali kojima je na mišiće ponuđen izlaz iz ruske senke. Delovi sve tri zemlje su trenutno defakto okupirani uz, najblaže rečeno, pomoć Rusije. Ukrajina nema kontrolu nad Krimom i Donjeckim basenom, Moldavija već više od dve decenije ne vlada Prednjestrovljem, dok su se od Gruzije nakon ratova protiv Rusije otcepile Abhazija i Južna Osetija. Nije onda čudo što su vladaoci uže Ukrajine, Moldavije i Gruzije jedva dočekali da potpišu evropski put svojih zemalja.

Srbiju, osim ekonomske bede, malo šta povezuje sa pobrojanim državama. Tu u poslednje dve decenije nisu ulazili ruski tenkovi nego su nadletali zapadni bombarderi, Rusija nije babaroga nego pravoslavna majka. Ili barem partner. Iz briselskog ugla, upravo tradicionalno dobri odnosi Beograda i Moskve otvaraju prostor ruskom uticaju na Balkanu. Premijer Aleksandar Vučić na Zapadu, pogotovo u svojim ležernim obraćanjima, rado »

Ili Rusija, ili EU

Boris Tadić se vrteo ukrug sa svojom politikom "i Kosovo i Evropska unija" dok nije izleteo iz igre. Do poslednjeg daha vlasti ubeđivao je birače, valjda i samog sebe, "da će pitanje statusa Kosova na dnevni red doći tek negde pred kraj pregovora sa EU". Aleksandar Vučić se "ni kriv ni dužan" našao u raljama ukrajinske krize, pa je sateran leđima uza zid rekao jedino što je na prvu loptu mogao da kaže: "I Rusija i EU." I sada i on i Ivica Dačić ubeđuju birače, a valjda i sebe, da će pitanje srpskog stavljanja na jednu od dve, sankcijama zaraćene strane biti postavljeno tek negde pred kraj pristupnih pregovora sa EU.

Suštinski neće biti tako. Kao što vlada Aleksandra Vučića, bez formalnog priznanja, defakto zaokružuje nezavisnost Kosova i Metohije i zato joj aplaudiraju u Briselu i Vašingtonu, tako će najkasnije sa preuzimanjem predsedavanja OEBS-om morati "defakto" da se stavi na stranu Zapada protiv Rusije, ako želi da napreduje na putu evropskih integracija. Makar se od Beograda ne bude tražilo da formalno uvede sankcije Rusiji, jasne su indicije da se neutralnost Srbije u sporu Zapada sa Vladimirom Putinom neće još dugo tolerisati, kao na primer prilikom glasanja na zadatu temu u međunarodnim organizacijama.

Analizu o uticaju Rusije na Srbiju je kabinet Angele Merkel doturio "Špiglu", što se preklopilo sa posetom vicekancelara Zigmara Gabrijela Beogradu. Komesar EU za susedstvo i pregovore o proširenju Johanes Han je apelovao na Srbiju da podrži sankcije Unije prema Rusiji. "Kada Srbija postane članica EU, moraće da se usaglasi s našom spoljnom politikom i odlukama. Srbija ima sopstvenu istoriju i odnose s Rusijom, ali mora da odluči. O tempu pristupanja odlučuje zemlja kandidat sprovođenjem reformi", rekao je Han.

Prošlog vikenda Han je u Briselu izjavio i da bi EU trebalo da zaoštri politiku prema istočnoevropskim državama na Crnom moru (među njima je i Ukrajina) i zemljama sa kojima su započeti pristupni pregovori (kao što su Srbija i Turska). "Partneri" će ubuduće morati da računaju na to da će finansijska pomoć i napredak u pregovorima biti vezani za "jasne ekonomske ciljeve i konkretne rezultate" kod obećanih reformi, rekao je Han. Obrazaložio je to "dobrim razlozima, da EU više vodi računa o sopstvenim interesima, da postavlja uslove", te da EU mora da nastupa "samosvesnije" i da finansijsku pomoć ne tretira kao "poklon", već kao "investicije".

Naravno, ponešto bi "partnerima" moglo da se progleda kroz prste, ako bi, recimo, svoju politiku prema Ruskoj Federaciji uskladili sa interesima EU.

ANDREJ IVANJI

koketira sa činjenicom da je lično Putinu rekao da je EU strateški cilj Beograda. Pred Putinom, sa druge strane, na ruskom pita za dozvolu da govori na srpskom. To Srbiju čini famoznom "kućom sa dvoja vrata", što bi rekao Tomislav Nikolić.

BOLNA ŠPAGA

U komentarima o specifičnoj rastrzanosti Srbije između Istoka i Zapada nemačke novine najčešće koriste reč "špagat" (špaga). Za razliku od "kuće sa dvoje vrata", špaga može da zaboli, a i ne može da traje večno. Jasno je da bi obe strane u podgrejanom hladnom ratu htele da vide Srbiju na svojoj strani. Jasno je da bi Vučićeva vlada najviše volela da se čitav svet zadovolji njegovom "nesvrstanom" politikom, da Beograd priznaje puni suverenitet Ukrajine, ali da ne uvede sankcije Rusiji.

Da je po Austrijancu Johanesu Hanu, komesaru EU za susedstvo i pregovore o proširenju, Srbija bi morala da se odluči koja vrata će zazidati, a koja ostaviti otvorenim. Han, koji u Beograd dolazi u četvrtak, kad je ovaj broj "Vremena" na kioscima, više puta je ponovio da proširenja EU neće biti u narednih pet godina. Vladi Srbije je poručio da napredak prema članstvu podrazumeva slanje "signala" iz Beograda u vidu "razmatranja odluke o neuvođenju sankcija Rusiji". Kako su briselski izvori rekli za list "Danas", EU bi na neodlučnost Beograda mogla da reaguje odlaganjem otvaranja pregovora o pojedinim poglavljima.

No, od 28 zemalja članica EU veliki broj sumnja u učinkovitost sankcija koje i te kako koštaju i zemlje Unije. Osim ka Rusiji okrenutih Bugara i Mađara, sve je teže ubediti Italijane koje i dalje muči recesija. U Berlinu su se žestoko ljutnuli kada je nova visoka predstavnica EU za spoljnu politiku Federika Mogerini javno rekla da jeste za sankcije, ali da one nemaju efekta pa da ih možda treba razmotriti.

Osim toga, brojni političari razumeju procep u kojem je Srbija. "Licemerno je meriti Srbiju po njenom odnosu prema Rusiji", rekao je nedavno poslanik nemačkih socijaldemokrata Ditmar Nitan u razgovoru za Dojče vele. "Kada bi neko predložio da se Srbiji zbog manjka poslušnosti postavljaju balvani na evropski put, ja bih bio protiv toga. To bi bila arogantna politika prema nezavisnoj državi poput Srbije. Naprotiv, možda je dobro upravo to što Srbija ima dobre odnose sa Ruskom Federacijom. Moglo bi da se razmišlja i iz suprotne perspektive: gde Srbija može da pomogne da se otvore kanali komunikacije između EU i Rusije."

Možda će Srbija biti važna u otčepljivanju kanala baš sledeće godine, kada preuzima jednogodišnje predsedavanje OEBS-om. Ta organizacija već je pokušavala da posreduje u ukrajinskoj krizi i slala je posmatrače na front. Šef diplomatije Ivica Dačić je pre nekoliko meseci, u svom slobodnom stilu, čak najavio da će na samit OEBS-a sledeće godine u Beograd stići lično Putin i Obama, valjda da se konačno objasne. Kasnije su to demantovali diplomatski izvori.

Otimanje o Srbiju principom štapa i šargarepe (kao odvojenih rekvizita) koje je uzburkalo javnost početkom nedelje, najbolje je sažeo čitalac jednog informativnog portala: "Ovo mu dođe k'o Monopol." ¶

NEMANJA RUJEVIĆ

O Slonu i Magarcu

Nije prvi put da jedan predsednik SAD vlada bez većine u Kongresu. Taj jaz se u američkom specifičnom sistemu podele vlasti prevazilazio političkom kulturom kompromisa. Sudeći po krstaškom ratu koji su republikanci prethodnih šest godina vodili protiv Baraka Obame i po ideološkoj polarizaciji zemlje koja je iz toga proizašla, moglo bi, međutim, da dođe do beskompromisne unutrašnje blokade SAD. Obama bi zbog toga mogao da do kraja mandata akcenat stavi na spoljnu politiku

Pobeda republikanaca na izborima za Kongres SAD (Predstavnički dom i Senat SAD) nije iznenadila one koji posmatraju američku unutrašnju politiku. Stranka koja je imala svog predstavnika na mestu predsednika SAD je i ranije ostajala bez većine u Senatu. Na izborima 1958. godine, kada je Ajzenhauer bio u Beloj kući, republikanci su izgubili trinaest mesta u Senatu, a 1986. godine, kada je Regan bio na vlasti, izgubili su osam mesta. U proseku su američki predsednici koji su imali dva mandata u šestoj godini vladavine gubili po šest mesta u Senatu. Ove godine republikanci su dobili osam novih mesta u Senatu (deveto će verovatno dobiti na dodatnim izborima u Lujzijani u decembru) i tako raspolažu sa 54 mesta u gornjem domu koji broji 100 senatora. U donjem domu – Predstavničkom domu SAD – koji broji 435 predstavnika – osvojili su ukupno 244 mesta, što je najbolji rezultat još od 1929. godine. Činjenica da republikanci imaju dve trećine guvernera saveznih država svedoči o njihovoj trenutnoj ubedljivoj dominaciji. S tim u vezi postavljaju se razna pitanja. Zašto su neki komentatori bili iznenađeni? Šta ova pobeda znači na unutrašnjem i spoljnom planu u naredne dve godine, to jest, do kraja mandata Baraka Obame? Konačno, kakve su šanse republikanaca da osvoje Belu kuću na izborima u novembru 2016?

Jedan od razloga zbog kojih su neki komentatori bili iznenađeni leži u tome što istraživanja javnog mnjenja i prognoze nisu predvideli veliku apstinenciju birača. Jeste uobičajeno da na izbore koji ne obuhvataju izbor za predsednika SAD izlazi procentualno manji broj birača. Ali ove godine je izlaznost bila 36,6 odsto, najniža od 1942. godine, kada je veliki broj građana bio odsutan zbog učešća u vojnim snagama.

Demokrate su 2008. i 2012. uspele da mobilišu veliki broj birača i obezbede prilično ubedljivu pobedu Obame na predsedničkim izborima. Ove godine odsustvo predsedničkog kandidata kao tačke okupljanja, erozija popularnosti samog Obame i distanciranje demokratskih kandidata od nepopularnog predsednika, učinili su da su na ove izbore demokrate izašle bez lidera. Još gore je što nisu imale jasnu programsku temu, niti su se pozivali na dostignuća njihove administracije u prethodnom periodu

USAMLJENI PREDSEDNIK: Barak Obama
Foto: Reuters

(recimo, u reformi zdravstvenog osiguranja, jer je ova reforma politički kontroverzna). Demokrate su igrale na kartu straha od republikanskog ekstremizma oličenog u republikanskoj frakciji organizovanoj oko pokreta "Čajanka". Sve u svemu prekršili su jedan od osnovnih postulata američke politike – nemoguće je distancirati se od nepopularnog predsednika. To su i republikanci pokušali da urade 2006. godine distancirajući se od predsednika Buša i platili cenu na izborima.

PAD POPULARNOSTI BARAKA OBAME

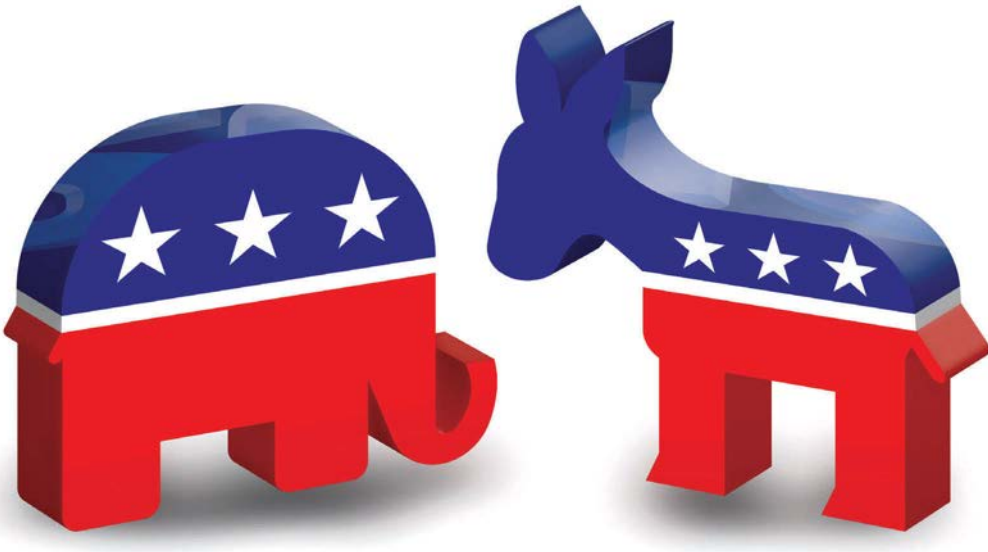
Pre nešto više od šest godina Barak Obama je svojom harizmom osvojio nominaciju za predsednika pobedivši partijsku mašinu Klintonovih u okviru Demokratske stranke, da bi zatim postao prvi crni predsednik SAD. Godine 2012. napravio je široku koaliciju i ubedljivo osvojio i drugi mandat. Postavlja se pitanje šta je dovelo do ovakvog pada popularnosti demokrata? Odgovor na ovo pitanje je višeslojan. Na prvom mestu, karakter većinskog izbornog sistema je, usled heterogenosti interesa pojedinih kongresmena, »

verovatno bio prepreka za pretvaranje Obamine većinske koalicije u većinsku koaliciju Demokratske stranke. Ovo je ujedno i potencijalni odgovor na pitanje šta nose izbori za predsednika 2016. godine. Drugim rečima, lako je moguće da se Obamina koalicija održi pri velikoj izlaznosti te da republikanski kandidat izgubi predsedničke izbore i da se postojeća situacija nastavi.

Na drugom mestu, reč je o ličnosti samog Obame koji je poverovao da je jaku podeljenost političkog tela u SAD moguće prevazići kompromisom i saradnjom u Kongresu. Od prvog dana, međutim, republikanci su na svaki način pokušavali da opstruiraju njegove predloge, zauzimajući izuzetno neprijateljski stav. U suštini, njihova strategija da iskoriste sve legalne instrumente koji im stoje na raspolaganju da učine vlast u Vašingtonu disfunkcionalnom, bila je uspešna. Ona je imala za cilj da se disfunkcionalnost političkog sistema u očima javnosti pripiše nesposobnosti predsednika Obame kao najvidljivijem otelotvorenju vlasti. Dodatno sporenje i pretnje da će sabotirati njegovu najvažniju reformu zdravstvenog osiguranja učinili su ovu reformu kontroverznom, a nesposobnost da se iz tehničkih razloga na vreme realizuje doprinela je dodatnom gubitku kredibilnosti njegove administracije. U posleratnoj istoriji Truman je imao sličan problem sa republikanskim kongresom 1947, pred izbore 1948. godine, za koje su svi smatrali da su za njega unapred izgubljeni. Izuzetnom agresivnošću i kampanjom koja je bila direktno konfrontirajuća, Truman je uspeo da pobedi Djuija, da osvoji Predstavnički dom sa 263 mesta za Demokratsku stranku i ponovo osvoji većinu u Senatu dobivši devet novih mesta. Odsustvo ovog tipa agresivnosti stvorilo je utisak o Obami kao mlakom političaru, a njegov intelektualizam se u najboljem slučaju percipira kao hladna distanca u odnosu na biračko telo, a u najgorem kao neodlučnost i nedovoljna čvrstina u donošenju teških odluka.

DVA SCENARIJA

U naredne dve godine moguća su dva fundamentalno različita scenarija. U prvom bi došlo do veće saradnje između Kongresa i izvršne vlasti. Naime, moglo bi doći do političke trgovine kojom bi obe strane postigle korist. Tako bi, na primer, republikanci mogli da ovlaste Obamu da sklapa trgovinske sporazume, protiv čega je, zbog protekcionizma bio veliki deo njegove stranke. Istovremeno, obe strane smatraju da se mora izvršiti reforma u sferi korporativnih poreza. Prevazilaženje pat pozicije, kada su u pitanju javne finansije, omogućilo bi stvaranje još jednog polja mogućeg kompromisa. Demokrate traže dizanje limita za zaduživanje federalne vlade, a republikanci delimičnu reviziju stečenih prava (penzije, zdravstvo), a spremni su da razgovaraju o ukidanju nekih poreskih olakšica i reviziji poreskih stopa (što je jedini put dugoročnog oporavka javnih finansija). Kompromis oko regulisanja problema ilegalne imigracije u SAD bi, takoosiguranja poznatog po imenu *Obamacare*, koje predstavlja osnovnu zaostavštinu Obamine administracije na unutrašnjem planu. Osim toga, donosili bi zakone koje smatraju bitnim i koji su potpuno u skladu sa njihovim doktriranim postavkama, što bi rezultiralo predsedničkim vetom. Pošto je neophodna dvotrećinska većina kako bi se predsednički veto prevladao, u realnosti ne bi došlo do promene, ali bi demokrate bile percepirane kao krivci što zakonske inicijative ne prolaze. S druge strane, Obama bi mogao da u odsustvu zakona koji bi delimično legalizovao ilegalnu imigraciju proglasi amnestiju i time obezbedi demokratama veliku podršku hispano glasača na idućim izborima. Neki analitičari smatraju da je niska izlaznost (naročito hispano populacije) na prošlim izborima i ovoli-

PARTIJSKI SIMBOLI: Republikanski slon i demokratsko magare
Ilustracija: politicalears.com

će, s dnevnog reda skinuo jedan akutan problem koji muči i polarizuje američko društvo. Naravno, postoje i drugi problemi oko kojih bi se mogla ostvariti izvesna saradnja. Za republikance bi konstruktivan pristup, po nekim analitičarima, bio više nego poželjan, jer bi pokazali da žele da doprinesu rešavanju problema zemlje u situaciji kada je celokupna zakonodavna vlast u njihovim rukama. Time bi izbegli da budu viđeni kao destruktivna politička snaga, što bi im se moglo osvetiti na predsedničkim izborima.

Po drugom scenariju konfrontacije, republikanci bi svoju moć iskoristili da ruše deo po deo novog zdravstvenog

ki poraz demokrata uzrokovan, između ostalog, Obaminim nedovoljnim zalaganjem da novi imigracioni zakon dođe na dnevni red Kongresa pre ovih izbora.

INSTITUCIONALNA OGRANIČENJA

Na osnovu svega prethodno rečenog dolazimo do dva fundamentalna ograničenja američkog političkog sistema. Prvo ograničenje je institucionalnog karaktera. Naime, predsednička ovlašćenja su u novije vreme ogromna i transformisala su najvišu izvršnu funkciju u ono što je svojevremeno Artur Šlezindžer nazvao imperijalnim predsedništvom. Predsednik je, u stvari, postao plebiscitarni

PREDVODNIK REPUBLIKANSKE VEĆINE U KONGRESU: Miič Mekkonel
Foto: Reuters

predsednik, jer odgovara direktno narodu svake četiri godine, a Kongresu gotovo nikako, dok mnoge probleme može da rešava ukazima i kroz ogromnu administraciju i njena ovlašćenja. Ujedno mu je data prećutna saglasnost da u mnogo čemu ima odrešene ruke – od vođenja spoljne politike do vojne intervencije (bez značajnog uticaja Kongresa). Ovo poslednje je suštinsko prenebregavanje Ustava SAD, jer je jedino Kongres SAD ovlašćen za objavu rata. No, svi ratovi koje su SAD vodile od 1945. godine, vođeni su bez formalne objave rata od strane Kongresa. Sve ovo instituciji predsednika SAD daje gotovo potpunu slobodu i nezavisnost u vođenju spoljne politike. U tom smislu, ovi izbori neće uticati na spoljnu politiku SAD u naredne dve godine dok traje Obamin mandat.

Ovo institucionalno ograničenje ima svoje naličje u pogledu unutrašnje politike. Naime, u odsustvu većine u Predstavničkom domu i Senatu, predsednik je nemoćan da sprovede inicijative i reformske zamisli na unutrašnjem planu. To ga čini izuzetno ranjivom figurom u očima javnosti, jer je zbog njegovih ovlašćenja u spoljnoj politici percepiran kao izuzetno moćan, dok to suštinski nije kada je u pitanju unutrašnja politika.

Suštinska savremena disfunkcionalnost političkog sistema SAD u velikoj meri proističe iz njega samog jer se predaleko otišlo u sprovođenju principa podele vlasti. U parlamentarnim sistemima pozicija predsednika vlade kao vrhovnog nosioca izvršne vlasti direktno proističe iz parlamentarne većine, dok se u SAD ne retko dešavalo da izvršna vlast nema dovoljno uporište u zakonodavnoj vlasti da bi sprovodila politiku za koju se zalagala u javnom predizbornom delovanju.

ODSUSTVO POLITIKE KOMPROMISA

Ova institucionalna ograničenja je u ranijim vremenima bilo moguće prevazići samo na jedan način: političkom kulturom zasnovanom na kompromisu. Ova tema je veoma kompleksna, ali se treba zadržati na dva činioca koja su omogućavala stvaranja kulture kompromisa u političkom sistemu SAD. Jedan je većinski izborni sistem koji daje veliki stepen autonomije izabranim predstavnicima ili senatorima. To im je ranije omogućavalo da iz raznih razloga, od uzvišenih do materijalnih (lobiranje za određene federalne projekte), glasaju zajedno sa predstavnicima suprotne partije, prelazeći linije partijskih podela. Ova politička trgovina dovela je do stvaranja političke kulture kompromisa u okviru koje je dugogodišnjom saradnjom članova Kongresa stvoren svojevrstan sistem hijerarhija, kokusa, članstva u komitetima koji daju veliku proceduralnu moć, tako da je kompromis često bio jedini način kojim se mogao postići određeni cilj iz domena rada Kongresa.

Još važnija je činjenica da je ideologija od kraja Drugog svetskog rata pa sve do kraja Reganove ere igrala manju ulogu pri glasanju za zakonske inicijative izvršne vlasti. Što zbog viših ciljeva (hladni rat), što zbog viška pragmatizma, a manjka ideoloških strasti, što zbog navedene političke kulture kompromisa, tek Ajzenhauer i Regan nisu imali toliko problema oko zakonskih inicijativa kada su ostali u manjini u zakonodavnoj vlasti, kao što su ih imali Klinton i naročito Obama.

Razlog je, rekao bih, u "evropeizaciji" (u lošem smislu) američke politike. Naime, otkad se Republikanska stranka transformisala u populističku i ideološki ekstremnu partiju kakvih u Evropi ima i previše, mogućnost kompromisa u dvopartijskom sistemu kakav je američki suštinski je nestala. Ovaj ekstremizam je star najmanje dvadesetak godina (a koreni su mnogo dublji) i simbolički se može vezati za odlazak sa vlasti Džordža Buša starijeg 1993. godine. Ideologija i novac, koji ima posebnu ulogu u američkoj politici, organizovana mržnja prema suprotnoj strani sa idejom da se po mogućnosti satre, uz pripisivanje sebi tapije na patriotizam, sve su to postale dominantne determinante Republikanske stranke. U takvoj atmosferi, kada se politika vidi kao nastavak rata protiv ideoloških protivnika, ionako relativno disfunkcionalan politički sistem ne produkuje stabilna i prihvatljiva rešenja za šta je neophodna saglasnost obe stranke. Teško je stoga, u ovom momentu, poverovati u mogućnost kompromisne politike, a lako u nastavak prepucavanja i skupljanja jeftinih poena od strane republikanaca u naredne dve godine.

Sticajem istorijskih okolnosti, magarac (neki kažu mula) je postao simbol Demokratske, a slon Republikanske stranke. Slon asocira na veličinu i snagu, a magarac na žilavost i upornost. Obe životinje su biljojedi, pa im ne priliči krvoločnost. Za Amerikance bi bilo bolje da se podsete i budu ono što su nekad bili, nego da preuzimaju loše evropske navike. Evropski kontinent su svojevremeno idejno napustili kako bi stvorili bolji svet, a dva puta su ga u prošlom veku spasavali od ekstremizma. Bilo bi dobro da ga se liše i u svojoj kući. ¶

IVAN VUJAČIĆ
Autor je bivši ambasador u SAD (2002–2009), profesor Ekonomskog fakulteta i Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Beogradu

Jesen klimatskih promena

Ambicioznom planu Evropske unije da do 2030. smanji emisiju CO_2 za čitavih 40 odsto pridružila su se, mada sa malo manje spartanskim ciljevima, dva najveća zagađivača planete – SAD i Kina. Kako će to uticati na uključenje Srbije u Evropsku uniju

"To je ideološki rat za ugalj", rekao je prošle nedelje Mič Mekonel, šef republikanske većine u američkom Senatu, komentarišući klimatski sporazum predsednika Baraka Obame i kineskog predsednika Ksi Džinpinga. Istorijski dogovor između Kine i Amerike, postignut prošle nedelje u Pekingu, podrazumeva da će Sjedinjene Američke Države do 2025. godine smanjiti nivo emisije ugljen-dioksida (CO_2) za 26-28 odsto u odnosu na nivo iz 2005, dok će Kina svoj rast emisija zaustaviti 2030. godine, kada će, prema ovom sporazumu, kineske emisije CO_2 dostići maksimum. Pre samo nekoliko godina nezamisliv, sporazum je postignut tokom samita zemalja Azije i Pacifika, da bi potom uticao na izmene programa samita G20 u Brizbejnu u Australiji, na kome su se svetski lideri suočili i sa pitanjem globalnog zagrevanja. Očigledno da se i klima u politici počela menjati – nakon septembarskog UN samita u Njujorku, IPCC samita u Kopenhagenu, a uoči dvadesetog COP skupa u Limi, sa Pekingom i Brizbejnom, jesen 2014. se pretvorila u sezonu za klimatske promene u međunarodnoj politici.

Obama je u Brizbejn stigao pravo iz Pekinga, dok su se mediji u Srbiji bavili centralnim pitanjem kako je, za klimu nezainteresovan, Vladimir Putin ponudio kaput prvoj dami Kine. U međuvremenu, Obama je u subotu održao jedno predavanje za australijske studente. Ukrajina nije bila među zvaničnim temama skupa, a razgovori o klimi u Brizbejnu su bili zakazani za nedelju pre podne. Centralna tema, pored smanjenja CO_2, bilo je pitanje ko je spreman koliko da uplati u novi UN fond za pomoć zemljama koje su najugroženije zbog klimatskih promena. Ebola je kao tema za svetske lidere servirana uz ručak. Nakon toga, intenzivna novembarska nedelja za svetsku politiku se okončala, a predsednici su se razišli. Srpski mediji su javili kako je Vladimir Putin kući otišao umoran.

USKLAĐIVANJE SA EVROPOM

G20 je prošao u znaku već postignutog sporazuma Ksija i Obame. Republikanci u Americi su kritikovali dogovor, smatrajući da će smanjenje emsiije CO_2 značiti odricanje od termoelektrana i uglja, povećanje cene električne energije i opadanje standarda srednje klase. Dogovor nije obradovao ni Kineze koji će morati da uspore svoj rast koji u poslednje dve decenije dobrim delom zavisi od bespoštednog spaljivanja fosilnih goriva. Vest o dogovoru dve sile najbolje je primljena u ekološki puritanskoj Evropi, čiji su lideri pre nekoliko sedmica sami sebi, u tipičnom briselskom stilu, postavili etički opravdan, ali gotovo neizvodljiv, spartanski cilj – da se emisija CO_2 u zemljama Evropske unije smanji za čitavih 40 odsto do 2030. godine. Ovaj "izuzetno ambiciozan, ali efikasan plan", kako je u oktobru saopšteno iz Brisela, evropski lideri su postigli nakon dugih pregovora i vođeni zanimljivom logikom koja je postala centralna u klimatskoj politicu EU: "mi ćemo da se potrudimo više od svih". Tome je prethodila spoznaja da Evropa neće moći da do 2020. dostigne sebi odranije postavljene ciljeve u zaustavljanju klimatskih promena, a uzgred je odlučeno i da se upotreba obnovljivih izvora u Evropi poveća za 27 odsto.

Srbija, poplavljena vestima o Putinu, Šešelju i raznim drugim, lokalnim temama, sada se našla u neugodnoj situaciji, mada je malo ko u domaćoj javnosti toga svestan. Uz razne druge zahteve u procesu priključenja Evropskoj uniji, na dnevni red će pre ili kasnije doći usaglašavanje u vezi sa klimatskim promenama. Srbija je sa Evropskom unijom 21. januara ove godine ušla u proces pregovora, a u septembru je, među 35 drugih, otvoreno i poglavlje 27, nazvano *Životna sredina i klimatske promene*, kao i takozvani eksplanatorni skrining. Da li će, među brojnim obavezama u oblasti životne sredine, Republika Srbija biti u stanju da završi i klimatski domaći zadatak?

NEMOGUĆA MISIJA

Dublja analiza bi mogla da pokaže kako evropski cilj da se do 2030. godine emisija CO_2 smanji za čitavih 40 odsto za Srbiju predstavlja mnogo teži zadatak od isporučivanja haških zločinaca, smanjenja plata u javnom sektoru i uspostavljanja medijskih sloboda. Tako veliko smanjenje CO_2 znači da bi, ako se udeo bude recipročno obračunavao, Srbija u narednih 15 godina morala da smanji proizvodnju struje iz termoelektrana za 40 odsto, dakle da se odrekne srca svoje energetike – instalisanih kapaciteta uporedivih sa obe TENT elektrane u Obrenovcu. Elektroprivreda je za Srbiju trenutno najveći energetski i, praktično, presudan ekonomski resurs, pa se postavlja pitanje da li će, ako bude imala ovakve zahteve, uopšte imati sa čim da uđe u Uniju. To je posledica okolnosti da u poslednje dve decenije, za razliku od drugih evropskih zemalja, u Srbiji ništa nije učinjeno da se privreda i društvo pripreme za takve zahteve.

Sve donedavno je i stanje u svetu, izvan Evrope, sasvim bilo nalik na odnos koji je u Srbiji negovan prema klimatskim promenama – ma kako one bile ozbiljne, ima hitnijih, nužnijih problema. Zahvaljujući tome, upravo tokom poslednjih deset godina došlo je do izuzetnog rasta emisija CO_2. U međuvremenu, svetskim skupovima o klimi prethodnih godina dominirala je ideja da se fokus problema sada definitivno izmestio sa *mitigacije*, kako se naziva pokušaj smanjenja CO_2 i zaustavljanje globalnog zagrevanja na – *adaptaciju*, odnosno prilagođavanje na klimatske promene. No, još nakon neuspeha čuvenih klimatskih pregovora u Kopenhagenu, pre pet godina, bilo je jasno kako tadašnji slavni Kjoto protokol nije doveo do zaustavljanja klimatskih promena, a na horizontu nije bilo nikakvog mehanizma za zaustavljanje emisija.

Penzionisani Kjoto protokol je bio prateći dokument Okvirne konvencije UN-a

ZELENI DOGOVOR: Predsednik SAD Barak Obama i kineski predsednik Ksi Džinping
Foto: Fonet/AP

o klimatskim promenama (*United Nations Framework Convention on Climate Change*, UNFCCC), koju je ratifikovalo čak 192 države, ali nije bio usvojen od dve najznačajnije sile – Kine i SAD. U naponu svog industrijskog razvoja, Kina pre pola decenije nije htela da pristane na ograničenja u emisijama CO_2, smatrajući kako nije pravedno da se ograničenja uvode sada, kad su se zemlje zapada razvile nakon vek i po bespoštednog spaljivanja fosilnih goriva i prateće emisije CO_2. Sa druge strane, budući da je Kina već bila postala najveći emiter CO_2, Sjedinjene Američke Države nisu htele da jednostrano sebi nametnu ograničenja, dok to ne učini i Kina. Zbog tog sukoba Kine i SAD na pomenutom samitu u Kopenhagenu, u decembru 2009. godine, nije došlo do dogovora. Zato je, pet godina kasnije, dogovor Obame i Ksija odmah ocenjen kao istorijski, a klimatski aktivisti širom sveta smatraju kako sada nema prepreka za usvajanje novog klimatskog protokola.

IDEOLOGIJA UGLJA

Podaci koje je početkom godine objavio Međuvladin panel za klimatske promene (IPCC) u Petom izveštaju definitivno su pokazali kako dosadašnji napori da se zaustavi emisija CO_2 nisu uspeli, kao i da je za globalno zagrevanje od dva stepena koje se očekuje do 2100. isključivo odgovoran čovek. Mračne vesti koje su se u trodelnom Petom izveštaju mogle čitati od početka 2014, potvrđene su pre dve nedelje, tokom poslednjeg IPCC skupa u Kopenhagenu, kada je IPCC, uz puno medijske pažnje, objavio kako ćemo do kraja veka trpeti posledice klimatskih promena čak i kad bismo u ovom trenutku sasvim zaustavili emisiju CO_2. Ove vesti su stigle u jeku kampanje protiv klimatskih promena koja je pokrenuta najviše zahvaljujući inicijativi Ujedinjenih nacija. I koja je, očigledno, ustalasala duhove.

Naime, generalni sekretar Ban Ki Mun u septembru je sazvao svetske lidere na jednodnevni skup u Njujorku ne bi li se pripremili za postizanje nekakvog klimatskog dogovora. Za decembar je u Limi, u Peruu, zakazan redovan godišnji klimatski samit, a u decembru sledeće 2015. dogodiće se klimatski samit u Parizu od koga se mnogo očekuje. Skupu u Njujorku je prethodio Marš za spas planete, koji su nekoliko dana ranije organizovali ekološki aktivisti širom sveta, a koji je u Njujorku okupio 400.000 demonstranata. Prema planu koji je u Njujorku, gde je govorio i glumac Leonardo di Kaprio, u svom izlaganju uverljivo izneo predsednik Perua, Olanta Humala, koraci koje je Ban Ki Mun sada preduzeo trebalo bi da podstaknu svetske lidere da u Limi pripreme novi dokument koji bi, "čist i koherentan" bio usvojen godinu dana kasnije u Parizu.

Za nas je zanimljivo da će ovaj dokument, čije se usvajanje očekuje u Parizu 2015. godine, biti ponuđen i Srbiji na usvajanje, kao i svim drugim malim državama. Nakon dogovora SAD i Kine, nakon milijardi koje gube takvom odlukom, male države nemaju šta da čekaju. Nepristajanje i nesprovođenje takvog sporazuma za Srbiju će značiti ne samo problem u procesu pristupanja ekološki aktivnoj EU, nego i mnogo širi problem u međunarodnim odnosima. Istovremeno sa posledicama klimatskih promena koje već proizvode razorne efekte (poput majskih poplava) u regionu, a koje će uz učestale suše i nepogode biti sve gore, pritisak da se ograniče emisije biće sve snažniji.

Dosadašnja iskustva ne ohrabruju. Republika Srbija je blagovremeno, još početkom devedesetih, pristupila Okvirnoj konvenciji, nešto kasnije i Kjoto protokolu, koji je usvojen i ratifikovan, ali potom zapravo ništa konkretno nije učinjeno. Pre svega, u Srbiji nema dovoljno podataka o stanju emisija. Tek 2010. godine, Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja uspelo je da usvoji takozvanu *Inicijalnu nacionalnu komunikaciju*, što je obaveza koju Srbija ima kao potpisnica UNFCC-a. Agencija za zaštitu životne sredine trenutno priprema *Inventar gasova staklene bašte (GHG)*, a jednom ćemo dobiti i *Drugu nacionalnu komunikaciju*. Opšta slika se ipak može videti iz Inicijalne komunikacije iz koje se nedvosmisleno vidi kako ugljen-dioksid u atmosferu nad Srbijom odlazi isključivo iz termoelektrana.

Neto vrednost jednogodišnje emisije CO_2, a na osnovu analize za 1998. godinu, u Srbiji iznosi 50,6 miliona tona CO_2. Ova brojka je dobijena nakon što je od ukupne količine CO_2 koji je ispušten u atmosferu oduzeta manja količina koju su apsorbovala pošumljena područja. Najveći deo emitovanog CO_2 nastao je u energetskom sektoru, oko 93,7 odsto. Ostatak od 6,3 odsto ispušten je u industrijskim procesima. Mada se mogu očekivati bitno veće emisije nego 1998, jasno je da će svako značajno smanjenje emisije CO_2 u praksi značiti velike izmene u radu Elektroprivrede, kao i verovatno odustajanje od energetike, pa i cele privrede, koja je isključivo bazirana na uglju. Da li je Srbija spremna na to? Za očekivati je kako će se povodom ove teme uskoro pojaviti i razne, nove političke platforme. Polazeći od opšteg kursa srpske politike, bez obzira na to ko je na vlasti, donosiocima odluka u Srbiji bi najprimamljivija mogla biti platforma "I Evropa i ugalj". Jer, republikanci u SAD ne greše – ugalj ubrzano postaje ideološko pitanje. ¶

SLOBODAN BUBNJEVIĆ

HEINRICH BÖLL STIFTUNG
REGIONALNA KANCELARIJA ZA JUGOISTOČNU EVROPU
Stavovi izneti u članku ne predstavljaju nužno stavove Fondacije Hajnrih Bel.

50 umetnika iz zbirki Muzeja savremene umetnosti

JUGOSLOVENSKA UMETNOST OD 1951. DO 1989.

KUĆA LEGATA · BEOGRAD · KNEZA MIHAILA 46 / **16. OKTOBAR – 7. DECEMBAR 2014.**

Republika Srbija
Ministarstvo kulture i informisanja

MUZEJ SAVREMENE UMETNOSTI · BEOGRAD / WWW.MSUB.ORG.RS

POKROVITELJ

GENERALNI SPONZOR

NIS
GAZPROM NEFT

PRIJATELJ FESTIVALA

mt:s

Festival nauke
04 - 07.12.14

SVE JE MOGUĆE

Festival 3.0 Nauke

FESTIVALNAUKE.ORG

FESTIVALNAUKE

ZEPTER EXPO CENTAR (bivša RK Kluz)
STUDENTSKI KULTURNI CENTAR
GALERIJA NARODNE BANKE SRBIJE

MEDIJSKI SPONZOR

VREME

SPONZORI I PODRŠKA

INSTITUT FRANÇAIS · ERSTE Bank · bambi · GRAFAX · UŠĆE SHOPPING CENTER · zepter REAL ESTATE · НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ · Instituto Cervantes · СТУДЕНТСКИ КУЛТУРНИ ЦЕНТАР

ZORAN STANOJEVIĆ

Družba i služba

Najbolje stvari na internetu počinju kao paradoksi. Društveni mediji, recimo. Kompanije po svetu ne troše više milione, već milijarde da bi sa te strane prišle klijentima i poslovnim partnerima, a istovremeno zabranjuju zaposlenima da postuju i tvituju na radnom mestu i u radno vreme. Kao kada bi duvanska industrija zapošljavala samo nepušače, a mesna vegetarijance.

Tom ograničenju bliži se kraj, ako je verovati "Fajnenšal tajmsu", koji je početkom nedelje objavio da se u tišini priprema poslovni Fejsbuk. Taj društveni medij spolja bi ličio na onaj na koji smo navikli, što je dobar polaz, ali bi unutra bile informacije samo u vezi sa poslom. Umesto prijatelja, verovatno bismo imali partnere i saradnike, postovi bi bili stručni, poruke bi se razmenjivale sa kolegama, bio bi striktno odvojen od privatnog.

Važnu ulogu u ovoj odluci odigrali su mobilni telefoni. Najpre, to što vam je zabranjeno da fejsbučite na firminom računaru ne sprečava vas da to radite na mobilnom telefonu, sopstvenom ili službenom. Tako da ste, svejedno, dekoncentrisani. Ali, mobilni telefoni ukazali su na još nešto, ta sprava omogućava vam da rasporedite privatno i službeno tako da ništa ne trpi, čak je moguće i troškove odvojiti na one koje vam plaća firma i one koji idu na vaš lični račun.

Prednost poslovnog Fejsbuka je što će vam omogućiti da sa velikim brojem ljudi budete u neposrednom mada plitkom kontaktu. Njihove aktivnosti biće vam relativno pregledne, kao i njima vaše, a da vam za to neće biti potreban poseban trud, kafenisanje, sastajanje radi "održavanja veza", suvišni ručkovi i slični važni elementi poslovne socijalizacije. Takva mreža već postoji, zove se Linkdin, ali je mnogo pasivnija od Fejsbuka. Kombinacija te dve stvari mogla bi da bude pun pogodak, mada biste povremeno mogli da pucate i u sopstveno stopalo.

Jer, primećuju stručnjaci, poslovno fejsbučenje moglo bi da poveća broj nenamerno otkrivenih poslovnih tajni, ometalo bi zaposlene jednako kao i sadašnji Fejsbuk (pa i mobilni telefon), a mnogi bi, kada pregledaju FB ili troše sate na doterivanje sopstvenog profila, našli opravdanje kako to rade zarad dobrobiti firme.

Kada je vest pukla, mediji su se zaleteli da preko svojih kontakata u Fejsbuku saznaju više, ali su tamo ostali prilično nemi, ne otkrivajući detalje, pa ni ono krupnije – da li uopšte rade na sličnom projektu? Upućeni tvrde da poslovni Fejsbuk već postoji i da ga koriste zaposleni u samoj kompaniji.

Postoji jedan signal koji upućuje da se nešto ipak kuva. Fejsbuk je objavio da će ubuduće biti mnogo manje reklamnog sadržaja u redovnim postovima, odnosno da će vam se retko mešati poruke sa komercijalnih Fejsbuk profila sa objavama vaših prijatelja. Kompanije će se upućivati na plaćene oglase, jasno odvojene od postova.

Još samo da odvoje političku propagandu i botovanje na posebnu mrežu i Fejsbuk bi mogao čak i da postane kul. ¶

PRODAJA & PRETPLATA

ŠTAMPANO IZDANJE

	Beograd [kurirom]	Srbija [poštom]	kontinentalna Evropa [površinskom poštom]	ceo svet [avionom]
6 meseci	4650 din	4400 din	75 EUR/99 USD	115 EUR/149 USD
12 meseci	9300 din	8800 din	150 EUR/199 USD	230 EUR/299 USD

INTERNET IZDANJE

6 meseci	bez PDF-a	sa PDF-om
Srbija	950 din	1500 din
svet	16 USD	24 USD

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. Zabranjeno je da više lica upotrebljava isti nalog. PDF fajl se daje na ličnu upotrebu registrovanom pretplatniku, fizičkom licu, i **ZABRANJENO JE DISTRIBUIRATI CEO ILI DELOVE FAJLA** bez prethodne pisane saglasnosti NP Vreme doo, Beograd. U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene pretplate na štampana izdanja uračunata je poštarina.

Potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite na adresu **VREME, Trg Republike 5, Beograd,** ili faksom na broj 011/3238-662, sa naznakom za šta je uplata izvršena (pretplata za štampano/internet izdanje ili knjiga). **Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt.** Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Sve dinarske uplate treba izvršiti u korist NP VREME **isključivo na račun 160-302538-91**. Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se naplaćuje u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS.
Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja na internet adresi **http://www.vreme.com/pretplata** pomoću kreditne kartice, (cena u USD), kojom prilikom će se stanovnicima zemalja članica EU zaračunati i dodati odgovarajući PDV ili direktno na naš devizni račun – podatke možete naći na internetu na *www.vreme.com/pretplata*. Šestomesečna pretplata na štampano izdanje podrazumeva 26, a godišnja 52 broja. Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski od dana otvaranja naloga.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

Dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom: telefonom, radnim danom od 9 do 15h: 011/3234-774 ili e-mailom na prodaja@vreme.com

balkanoskandinavci

ALEKSANDAR ZOGRAF.

TEŠKO JE ZAMISLITI DVE OBLASTI U EVROPI KOJE SE TOLIKO RAZLIKUJU KAO BALKAN I SKANDINAVIJA. MALME JE GRAD U KOJEM SAM SREO PRILIČAN BROJ LJUDI POREKLOM IZ BIVŠE JUGOSLAVIJE, DANAS VEĆ INTEGRISANIH U ŠVEDSKO DRUŠTVO; MNOGI OD NJIH SU IZA SEBE IMALI TEŠKO ISKUSTVO PRILAGOĐAVANJA JEDNOJ IPAK TAKO RAZLIČITOJ SREDINI... **ŽANA ERDELJAN** JE ROĐENA U ŠVEDSKOJ, OD 5. DO 17. GODINE ŽIVELA U HAJDUČICI, U BANATU...

KAD MI JE BILO 17 GODINA, REŠILA SAM DA SE PRESELIM U ŠVEDSKU KOD ĆALETA, I PODNELA ZAHTEV ZA BORAVIŠNU DOZVOLU, KOJI JE ODBIJEN. MOJ BRAT JE, GODINU DANA NAKON TOGA, PODNEO ZAHTEV, I KADA SU U MIGRACIONOJ POLICIJI VIDELI DA NISAM NAPUSTILA ZEMLJU UPRKOS ODBIJENICI, UPUTILI SU SE KA STANU U KOJEM SMO ŽIVELI..

"POLICAJCI SU NAZVALI NAŠ BROJ DA BI PROVERILI DA LI SMO UNUTRA, A JA SAM ODGOVORILA, NA ŠVEDSKOM – **"MIN PAPPA ÄR INTE HEMMA... JAG TALAR INTE SVENSKA"** (MOJ TATA NIJE KOD KUĆE, A JA NE GOVORIM ŠVEDSKI)!"

"DOK SU ONI LUPALI NA VRATA I VIKALI, JA SAM SE ZAKLJUČALA U KUPATILO I PLAKALA. KAD SU ONI OTIŠLI, PRESELILA SAM SE KOD PRIJATELJA U MALMEU... IPAK, U MENE SE UVUKAO STRAH DA ĆE ME POLICAJCI U CIVILU PRESRESTI NEGDE NA ULICI I UHAPSITI...".

BUM! BUM! BUM! BUM!

ČITAVIH 7 GODINA SAM ŽIVELA U ŠVEDSKOJ, BEZ BORAVIŠNE DOZVOLE, RADEĆI NA CRNO. SVOJ STATUS SAM USPELA DA REŠIM KADA SAM SE UDALA ZA ČOVEKA KOJEG SAM VOLELA, MAKEDONCA ROĐENOG U ŠVEDSKOJ... KADA SAM DOBILA BORAVIŠNU DOZVOLU, JA SAM VEĆ DUGO BILA INTEGRISANA U TO DRUŠTVO...

MERIMA DIZDAREVIĆ JE, BEŽEĆI ISPRED RATA, 1999. GODINE IZBEGLA IZ LASTVE KOD TREBINJA, DOSPEVŠI TAKO DO SELA OD 3000 STANOVNIKA NA SEVERU ŠVEDSKE, GDE JE UPUĆENO 300 DOSELJENIKA IZ BIH....
BILO JE UŽASNO DOSADNO U TOM MJESTAŠCU, SLUČAJNO SMO SE ZATEKLI TAMO BAŠ TOKOM NAJTOPLIJEG LJETA U VIŠE DECENIJA U ŠVEDSKOJ...SA ZIMOM JE STIGLO I RAZOČARENJE -KAD USTANEŠ JOŠ JE MRAK, A KAD IZAĐEŠ NA ULICU OSJEĆAŠ DA SU TI SE OBRVE SMRZLE...
POSJETA GRADIĆU BLAGAJ, U HERCEGOVINI, GODINE 1997., GDJE SAM SE ZATEKLA KAO ČETRNAESTOGODIŠNJAKINJA, BILO JE PRAVO OTKROVENJE – LJUDI SU PROVODILI VRIJEME RAZGOVARAJUĆI MEĐUSOBNO, POČELA SAM DA SLUŠAM ROK MUZIKU... NAKON POVRATKA NA SJEVER ŠVEDSKE TAMO SAM ŽIVILA JOŠ PAR GODINA, MAŠTAJUĆI SAMO O POVRATKU U HERCEGOVINU...
TA AMBIVALENTNOST JE TRAJALA SVE DO PRESELJENJA U MALME 1999. GODINE. TU JE BILO UZBUDLJIVIJE, ALTERNATIVU NISAM VIŠE NALAZILA U LJUDIMA SA BALKANA, VEĆ U DRUŽENJU SA ŠVEĐANIMA, NE MNOGO NJIH...SHVATILA SAM DA POSTOJE RAZLIČITI SVIJETOVI I KRENULA DA PUTUJEM-ŽIVILA SAM NEKO VRIJEME U ŠPANIJI I JUŽNOJ AMERICI...
GODINE 2008. KONAČNO SAM SE VRATILA U MALME, GDJE SAM PO PRVI PUT OSJETILA DA BIH TU ŽELJELA DA OSTANEM...ONO ŠTO ME JE ZADRŽALO BILI SU LJUDI PORIJEKLOM IZ BIVŠE JUGOSLAVIJE, KREATIVCI, PRILIČNO RAZLIČITI MEĐUSOBNO...ONI SU SE STOPILI SA LOKALNOM SREDINOM, ALI IPAK SU OSTALI MARGINALCI PO MNOGO ČEMU, NALIK NA NEKOG TVRDOGLAVOG PJESNIKA KOJI NE ŽELI DA ODUSTANE OD SVOJIH PRINCIPA...

Riba

Novembarsko predvečerje krajem osamdesetih. Prizor niskobudžetno-filmski: tusti sumrak iz kog se pomaljaju nezgrapni obrisi i maglom prigušena svetla. Najedared me spopade neka jeza. Mislim se da li da stavim kapu, ali ko će je sad naći u sportskoj torbi. Brzo će bus, a i da ne pokvarim frizuru. Taman zažalih što sam, umesto zimske sportske opreme, obukla uske farmerke i jaknu do struka, kad se prisetih da će na treningu biti i *oni* košarkaši.

Dok prilazim seoskoj autobuskoj stanici, iz bifea se čuje prigodna muzika. Uz nekoliko ljudskih obrisa u kafani zasenjenih sivkastom, ronđavom zavesom, dva momka sede napolju na simsu sa po flašom piva između nogu. Ubrzo shvatih i da su već mašala nacvrcani. Onaj malko pijaniji munu laktom drugara i promrmlja: "Kakva dobra riba, čoveče!" Pogledah oko sebe da je vidim i ja, kad na to onaj drugi, sve oprezno pogledavajući u mom pravcu, zapanjeno i samouvereno odvrati: "Ti si stvarno pijan! To je muško!"

Tada smo još bili u uzrastu kada tek počinju spoznaje o tome da je jednako složeno biti bilo koje od ta dva. Zabavljena ovom zgodom, pogledah krišom prema njima smejuljeći se, kad zagovornik ženstvenosti obrazloži svoj stav: "Ta, s tol'kim nogama tako 'odati muško ne zna." "Ćuti, budalo, čuće nas. Viš kol'ki je! Taj nešt' trenira, još ćemo i nagrajšati," ućutka ga pristalica mačo teorije.

Ovakva komedija zabune glede moje pojave u to vreme je već bila sasvim uobičajena. Uostalom, bivše plivačice i košarkašice retko su sitnog stasa. Ako nose još i kratku kosu, to je u to vreme još uvek bilo i te kako *iii-ju, naopako!* Samo sam shvatila da me je prvi put u životu neko nazvao dobrom ribom, a što se u tom uzrastu ženskoj čeljadi čini izuzetnim komplimentom. Sa druge strane, po ko zna koji put do tada sam (pr)oglašena i za muško, a što me je u to vreme osobito ljutilo.

Taman krenuh da dumam šta bi imalo biti naravoučenije ove epizode, kad se iz magle ukazaše tri graktave prilike. Sudeći po izgledu, dotične su evidentno bile žen(sk)e, takoreći ribe. Sve tri su bile nekako nezgrapno, napadno našminkane i nakaradno obučene, kao da su netom ispale iz nekog vodvilja. Iz njihovog kikotavog, preglasnog razgovora dalo se zaključiti da idu za Beograd i da im je bilo važno da to svi čujemo. Stiže bus, krenusmo, ostavismo dva dilbera sa po pivom u magli. Dve sedoše zajedno ispred mene, a treća sede desno od mene, tako da je između nas bio prolaz. Prođe kondukter i vrati se, kad će mi se ona do mene nekako mazno obratiti: "Aaa, di ti putuješ?" "U Bečej", odgovorih zbunjeno. "Aaa, jesil' ti odande", upita sve trepćući i uspijajući u polumraku busa. "Nisam." "Aaa, šta ćeš onda tamo?", nastavi ona svoje isleđivanje, na opštu zabavu svih nazočnih, osim mene. Nikako mi nije bilo jasno šta hoće. One druge dve su se kikotale i suzdržavale da ne prasnu u smeh, a meni je bilo neprijatno. "Idem na trening", odgovorih zbunjeno i odsečno. "Aaa, šta treniraš," ne odustaje Trepćalica. "Košarku". "Jaaao, pa ti mora da si dobar sportista", nastavi Uspijuša na svojoj iritantnoj frekvenciji, dok sam se ja usled spoznaje i nelagode počela i preznojavati, sve smišljajući kako da se uljudno izvučem iz ovog ničim skrivljenog sosa. Odjednom mi je bilo jasno: Grakćalice su me od starta, još na stanici, muvale misleći da sam muško, a iz njihovog daljeg međusobnog razgovora ispostavilo se da su krenule u provod za koji su, dakako, želele mušku pratnju.

Odlučila sam se za defanzivnu taktiku. Štagod da me je pitala tokom narednih desetak minuta, odgovarala sam kratko i odsečno, čisto da joj stavim do znanja da me se okane. Što baš i nije urodilo plodom, na zadovoljstvo preostalih putnika.

Kada sam u Bečeju krenula da izlazim, jedna od njih mi pruži ruku i predstavi se. "Drago mi je", rekoh nervozno, sve pokušavajući da zbrišem iz busa i spasem situaciju. Za moje i njihovo dobro. Nikako nisu shvatale u kakvoj su zabludi i uporno su me spopadavale, iako je iz aviona bilo evidentno da mi je izuzetno neprijatno. Naposletku će najodvažnija od njih: "Aaa, kako se zoveš?"

Klap! Tu je roletna pala, a zluradost – najiskrenija radost, kažu – otela se s' lanca. Zastala sam, okrenula se tako da im vidim lica i jasno i glasno izgovorila svoje ime. Šok ih je smesta ućutkao. Samo su zijale kao ribe na suvom. Ne sluteći šta sledi, odmah sam zažalila zbog svega, ali bilo je kasno. Dok se ceo bus grohotom smejao, u očima one koja je sa mnom zapodenula razgovor kao da sam ugledala suze koje sam od besa i sama obuzdavala. "Pa, ti nisi muško! Zašto nam nisi rekao? Ovaj... rekla...", upita me ljutitim cijukom. "Niste ni pitale, ni skontale, a i ja sam kasno ukapirala." Kad sam izašla, čula sam piskavi glas koji mi je kroz brujanje motora sa prozora busa dobacio: "Ej, sestro! Nikad od tebe riba! Sve i da hoćeš..." Neću. Niti sam ikad htela. Sasvim je *cool* biti žena. ¶

ANKICA DRAGIN

NEDELJNA PREPORUKA

Knjige o kojima se priča

Biografija najveće jugoslovenske grupe

Uzbudljiv i emotivan dokument o jednom prohujalom dobu i bendu čije su pesme nadživele vreme i zemlju u kojoj su rođene.

Aleksandar Žikić
Mesto u mećavi

Istinita priča o Milanu Mladenoviću, gitaristi, pevaču i vođi *Ekatarine Velike*, potkrepljena svedočanstvima i fotografijama.

Vlatko Vedral
Dekodiranje stvarnosti

Vedral nam kroz kvantnu teoriju informacija daje odgovor na ključna pitanja života i univerzuma.

Petar Jončić
Neki drugi film

Knjiga eseja koja analizira brojne svetske i domaće fimove i ukazuje na njihov kulturološki značaj.

Mo Jen
Umoran od života i smrti

Roman inspirisan budističkim shvatanjem da umor od života i smrti nastaje zbog preteranih želja.

Laguna PREPORUČUJE

Paulo Koeljo
PRELJUBA
Novi roman najuticajnijeg savremenog pisca!

Nikolas Sparks
NAJBOLJE OD MENE
Može li ljubav zaista izmeniti prošlost?

Soe Valdes
ŽENA KOJA PLAČE
Roman o fatalnoj ljubavi Pabla Pikasa i Dore Mar.

Karen Mak i Dženifer Kaufman
FROJDOVA LJUBAVNICA
Najveća tajna oca psihoanalize je otkrivena!

Ginter Gras
LIMENI DOBOŠ
Najvažniji roman nemačkog nobelovca!

Klaus-Ridiger Maj
TAJNE RELIGIJE
Uzbudljiva i naučno utemeljena knjiga o tajnim religijama.

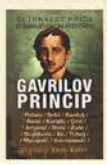
Toni Parsons
JEDAN PO JEDAN
Prvi triler jednog od najpopularnijih pisaca današnjice.

Amin Maluf
DEZORIJENTISANI
Od dobitnika prestižne Gonkurove nagrade!

Ivan Ivanji
TITOV PREVODILAC
Svedočanstvo Titovog ličnog prevodioca.

Grupa autora
GAVRILOV PRINCIP
Četrnaest priča o Sarajevskom atentatu.

www.laguna.rs

POKLONI ME OD SRCA!

Delta City poklon kartica

Iskoristite jedinstvenu Delta City poklon karticu i iznenadite one koje volite poklonom po meri! Dopunite poklon karticu željenim iznosom i vaši najbliži će moći da u svojoj omiljenoj radnji u Delta Cityju u Beogradu odaberu poklon baš po svom ukusu.

SPORTINA · TOM TAILOR · ESPRIT · SIX · TOM TAILOR Denim · TT · BIPM · ANDREJEVIĆ

CONCEPT · BOMAR · Jasmin · aDORÉ · CARPISA · DEXY CO kids · BK

S&L JEWELRY & WATCHES · Naturino · navigare · BARBOLINI · TV shop · sa style at home

Distributeri:

PostFin · POŠTA · TRAFIKA · VIP MENJAČNICE · GiftOnCard

deltacity.rs

DeltaCity

VREME

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec